

Terminiloogiasõnaraamat
Metalliõpetus ja metallide tehnoloogia
I osa Metalliõpetus ja metallurgia

Koostajad
Priit Kulu
Jakob Kübarsepp
Mart Saarna

Tallinn 2011

- 1 aatom i atom v атом.
Vähim mistahes aine struktuuri ühik, mis koosneb laetud tuumast ja seda ümbritsevast elektronkattest.
- 2 aatomi indeksid i indices of atoms v индексы атома.
Aatomite tähistamiseks kristallograafias/ kristallivõres kasutatav süsteem. Sümbolid [[mnp]]
- 3 aatomi struktuur i atomic structure v атомная структура.
Aatomi siseehitus, tuuma ja seda ümbritsevaid elektrone kirjeldav struktuur.
- 4 aatomijõumikroskoop; teravikmikroskoop, AFM i atomic force microscope; AFM v атомный силовой микроскоп.
Väga suure lahutusvõimega skaneeriv mikroskoop, milles pinda skaneerib terav otsak, mis mõõdab uuritava pinna elektronide kihi ja otsaku vahel mõjuvat jõudu.
- 5 aatomisisene i subatomic v субатомарный.
Osakesed või protsessid, mis on alla aatomi taseme, nt. aatomituum, radiaktiivsus, röntgenkiired.
- 6 aatomitevaheline mikropinge; teise (II) liigi mikropinge i microscopic [residual] stress v микронапряжение II рода.
Kristallivõres mõjuvad aatomitevahelised pinged.
- 7 aatomkate → elektronkate
- 8 aatommass i atomic mass; atomic weight v атомная масса.
Ühe aatomi mass. Suhteliseks aatommassiks on $6,023 \cdot 10^{23}$ aatomi (Avogadro arv NA) mass grammides. Aatomimassi ühikuks (a.m.ü) on 6 neutroni ja 6 prootoniga C-aatomi mass, mis on 12 a.m.ü.
- 9 aatomnumber → järje[korra]number
- 10 aatomside i atomic bond v атомная связь.
Aatomeid (elektrone) kristallivõres koos hoidev keemiline side, vastastikjõud.
- 11 adhesioon → nake
- 12 adhesioonkatse → nakkekatse
- 13 adhesioontugevus → nakketugevus
- 14 admiralimessing → meremessing
- 15 admiralipronks → merepronks
- 16 adsorbeerimine → adsorbtsioon
- 17 adsorbtsioon; adsorbeerumine i adsorption v адсорбция.
Aine neeldumine gaasilisest või vedelikulisest keskkonnast tahkise või vedeliku pinnakihis, termokeemilisel töötlemisel rikastava elemendi lahustumine rikastatava aine pinnakihis.
- 18 aeratsioon i aeration v аэрация.
1) Flotatsioonil (vt. flotatsioon) kasutatava pulpi rikastamine õhuga.
2) Vee rikastamine õhuhapnikuga bioloogilistes puhastusseadmetes
- 19 aafiinsus;ühtivus i affinity v химическое сродство; сродство
Olekufunktsioon, mis iseloomustab aine võimet astuda keemilisse interaktsiooni.

- 20 Ag → hõbe
- 21 aglomeraat i 1. agglomerate; 2. sinter [cake] v агломерат.
 1) Agglomeratsiooni produkt – paagutuse teel tükistatud maagipuru või kontsentraat.
 2) Puistematerjali (pulbri) kokkupaakunud osakekest moodustunud produkt.
- 22 aglomeratsioon (protsess); aglomeerimine (operatsioon) i sinter[ing] v агломерация.
 1) Peene maagi või kontsentraadi tükistamine paagutamise teel metallurgias (vt tükistus).
 2) Pulbrite tükistamine paagutamise ja saadud produkti järgneva peenestamise teel pulbri tehnoloogiliste omaduste parandamiseks.
- 23 aheraine i rock; barren [rock]; gangue; waste rock v пустая порода [руды].
 Maagi mittekasutatav koostisosa.
- 24 ahermaak i base ore; low-grade ore v бедная руда.
 Metalli madala sisaldusega maak.
- 25 ahikarastus (protsess); ahikarastamine (operatsioon) i furnace hardening; furnace quenching
 v печная закалка.
 [Terase] karastamine ahikuumutust kasutades.
- 26 ahikuumutus (protsess); ahikuumutamine (operatsioon) i furnace heating v печной нагрев; нагрев в печи.
 Kuumutamine ahjus.
- 27 ahju kaitsekeskkond; kaitsev ahjukeskkond i protective furnace atmosphere v защитная атмосфера печи.
 Teras ja mitterauasulamite termotöötusel kasutatav etteantud koostisega mitteoksüdeeriv keskkond (vt. heledõmutus).
- 28 ahju kordaseadmine i fettling [of furnace] v заправка [печи].
 Sulatusahju kulunud ja vigastatud voodri taastamine kasutades pulbrikujulisi tulekindlaid materjale.
- 29 ahju tööiga i furnace campaign v кампания печи; ресурс работы печи.
 Ahju töö kestvus kapitaalremondini metallurgias.
- 30 ahjukuppel i bell v колокол [печи]; колпак [печи].
 Kuppelahjude osa, milles moodustatakse kaitsekeskkond paagutamisel (vt. kuppelahi).
- 31 ahjukäik i furnace run v ход [доменной] печи.
 Kõrgahjus toimuva sulatusprotsessi iseloomustaja, mis näitab lähtematerjalide vajumist ja kõrgahjugaaside liikumist.
- 32 ahjutulis; tulekindel ahjumaterjal; tulepüsiv ahjumaterjal i furnace refractories v печной припас.
 Tulekindlatest materjalidest tooted ahjude vooderdamiseks.
- 33 ahjuvoodri purunemine i brakethrough [of lining]; brake through [of lining] v прорыв [футеровки].
 Sulatusahju voodri e. vooderdise purunemine tehnoloogiast mittekinnipidamisel nt. piirparameetrite ületamisel.
- 34 akustiline defektoskoopia → akustodefektoskoopia
- 35 akustilise emissiooni katse → akustoemissioonkatse
- 36 akustilise emissiooni kontroll → akustoemissioonkatse

- 37 akustodefektoskoopia; akustiline defektoskoopia i acoustic defectoscopy v акустическая дефектоскопия. Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava esemes helisageduslike (sagedus kuni 20 kHz) võnkumiste levimisel (pms. peegeldumisel).
- 38 akustoemissioonkatse, AT; akustilise emissiooni katse; akustoemissioonkontroll; akustilise emissiooni kontroll i acoustic emission test[ing], AT, acoustic emission inspection, acoustic emission examination v акустический эмиссионный контроль. Akustodefektoskoopiaal põhinev mittepurustav katse.
- 39 Al-Si-sulam → silumiin
- 40 akustoemissioonkontroll → akustoemissioonkatse
- 41 alabeiniit i lower bainite v нижний бейнит.
Austeniidi lagunemisel beiniidiala allosas (temperatuuripiirkonnas 250 ...350°C) tekkiv beiniit.
- 42 alaeutektmalm; alaeutekt[ili]ne malm; {eeleutektmalm} i hypoeutectic [cast] iron v доэвтектический чугун.
Eutektse koostise omast väiksema süsinikusisaldusega (kuni 4,3%) malm.
- 43 alaeutektoidsulam; alaeutektoidne sulam; {eeleutektoidsulam} i hypoeutectoid alloy v доэвтектоидный сплав.
Eutektoidse koostise omast väiksema koostisega sulam.
- 44 alaeutektoidteras; alaeutektoidne teras; {eeleutektoidteras} i hypoeutectoid steel v доэвтектоидная сталь.
Eutektoidse koostise omast väiksema süsinikusisaldusega (kuni 0,8%) ferriitperliitstruktuuriga teras.
- 45 alaeutektsulam; alaeutekt[ili]ne sulam; {eeleutektsulam} i hypoeutectic alloy v доэвтектический сплав.
Eutektse koostisele vastava teise komponendi väiksema koostisega sulam.
- 46 aldre i aldre i в альдрей.
Väikese eritakistusega Mn, Si ja Fe sisaldav alumiiniumisulam.
- 47 alfa-beeta messing; $\alpha + \beta$ -messing i alpha-beta brass v альфа-бета латунь.
Kahefaasiline tardlahuse (α) ja keemilise ühendi (β) struktuuriga vasetsingisulam.
- 48 alfamessing; α -messing i alpha brass v альфа латунь.
Ühefaasiline kuni 39% Zn-sisaldusega tardlahuse (ka teiste legeerivate elementidega) struktuuriga vasetsingisulam.
- 49 alfa-raud; α -raud i alpha iron v альфа-железо.
Ruumkesendatud kuupvõrega raua polümorfne modifikatsioon.
- 50 allajahutus (protsess); allajahutamine (operatsioon) i undercooling; supercooling; overcooling v переохлаждение.
Jahutamine allapoole tasakaalulist faasimuutuse temperatuuri.
- 51 allajahutusaste; allajahutamisaste i undercooling step; overcooling degree; undercooling degree v степень переохлаждения.
Teoreetilise ja tegeliku kristallisatsiooni/faasimuutuse temperatuuri vahe.
- 52 allotroopia; allotroopsus i allotropy v аллотропия.
Keemilise elemendi omadus esineda erinevate lihtainetena.
- 53 alni i alni v альни.
Al ja Ni sisaldav magnetiline sulam.

- 54 alnico i alnico v альнико.
Al, Ni ja Co sisaldav magnetiline rauasulam.
- 55 alnisi i alnisi v альниси.
Al, Ni ja Si sisaldav magnetiline rauasulam.
- 56 alpaka → uushõbe
- 57 alsifer; {sendast} i alsifer; sendast v альсифер; сендаст.
Al ja Si sisaldav rauasulam.
- 58 alumell i alumel v алюмель.
Al, Mn ja Si sisaldav niklisulam.
- 59 alumiinimine; aliteerimine i aluminizing; alitizing; calorizing (difuusne); alumiinium plating (pindamine) v алитирование (difuusne); алюминирование (pindamine).
Metalltoote pinnakihi difuusne rikastamine alumiiniumiga termokeemilise töötlemise (difusioonleegerimise) teel; tootele Al-pinde pealekandmine leek-, plasma- või vaakumsadestamise teel (pindamine).
- 60 alumiinium i alumin[i]um v алюминий
- 61 alumiiniumiränisulam → silumiin
- 62 alumiiniumisulam; Al-sulam i alumin[i]um alloy; Al-base alloy v алюминиевый сплав.
Põhismetallina alumiiniumi sisaldav sulam.
- 63 alumiiniummessing; Al-messing i alumin[i]um brass v алюминиевая латунь.
Alumiiniumi sisaldav vasetsingisulam.
- 64 alumiiniumoksiid; alumina i alumina; aluminium oxide v глинозём; оксид алюминия.
 Al_2O_3 – tooraine alumiiniumi tootmisel. Alumiiniumoksiidi erimitkorundi (vt korund) kasutatakse abrasiivina.
- 65 alumiiniumoksiidtulis; alumiiniumoksiidne tulekindel (tulepüsiv) materjal i alumina refractory v корундовый огнеупор; глиноземистый огнеупор.
Suure Al_2O_3 sisaldusega (üle 90%) tulekindel materjal.
- 66 alumiiniumoksiidne tulekindel (tulepüsiv) materjal → alumiiniumoksiidtulis
- 67 alumiinumpronks; Al-pronks i alumin[i]um bonze v алюминиевая бронза.
Põhilisandina alumiiniumi sisaldav vasesulam.
- 68 alumina → alumiiniumoksiid
- 69 alumine voolavuspiir → alumine voolepiir
- 70 alumine voolepiir; alumine voolavuspiir i lower yield strength, lower yield stress v нижний предел текучести.
Materjali tugevusnäitaja; pinge madalaim väärtus plastsel voolamisel arvestamata mistahes üleminekuefekte (R_{el}).
- 71 alumosilikaattulis; alumosilikaatne tulekindel materjal; alumosilikaatne tulepüsiv materjal i alumina – silicate refractory v алюмосиликатный огнеупор.
Tulekindel materjal Al_2O_3 sisaldusega üle 15% ja SiO_2 sisaldusega mitte enam kui 85%.
- 72 alumosilikaatne tulekindel materjal → alumosilikaattulis

- 73 alumosilikaatne tulepüsiv materjal → alumosilikaattulis
- 74 alumotermia i aluminothermy v алюмотермия; алюминотермия
Metallotermia, mille puhul kasutatakse taandajana (reduktseerijana) alumiiniumi (vt. metallotermia).
- 75 alund; elektrokorund i alundum; electrocorundum v алунд; электрокорунд
Sünteesiline rasksulav materjal, mida saadakse alumiiniumoksiidi sulatamisel elektriahjus. Kasutatakse abrasiivina (vrld korund)
- 76 aluniit; maarjakivi i alunite v алунит.
Alumiiniumimineraal $K_2SO_4 \cdot Al_2(SO_4)_3 \cdot 4Al(OH)_3$ – alumiiniumoksiidi tootmise tooraine.
- 77 aluseline aheraine i base rock v основная [пустая] порода.
Aheraine SiO_2 sisaldusega alla 52%.
- 78 aluseline metall i basic metal v основной металл; щелочный металл.
Metallide pingereas elektronegatiivsem metall, eristudes elektropositiivsetest väärismetallidest.
- 79 aluseline teras; aluselismenetlusteras i basic steel v основная сталь.
Aluselise menetlusega toodetud teras (vrld. happeline teras).
- 80 aluseline tulis; aluseline tulekindel (tulepüsiv) materjal i basic refractory v основной огнеупор.
Peamiselt aluselistest oksiididest (MgO; CaO) koosnev tulekindel materjal.
- 81 aluseline tulekindel (tulepüsiv) materjal → aluseline tulis
- 82 aluselismenetlus; aluselisprotsess; aluseline menetlus; aluseline protsess i basic process v основной процесс.
Teras tootmise protsess aluselise voodriga ahjus aluselise räbu all (vrld. happelismenetlus).
- 83 aluselismenetlusteras → aluseline teras
- 84 aluselisprotsess → aluselismenetlus
- 85 alusmetall → põhimetall
- 86 alusplaat i stool; group plate v поддон.
Valuplokvormide alusplaat valuplokkide sifoonvalus.
- 87 amorfsulam; amorfne sulam i amorphous alloy v аморфный сплав.
Kristal[lili]se struktuurita sulam.
- 88 amorfsus i amorphism; uncrystallinity v аморфность.
Aine olek, mille puhul puudub või esineb vaid väga väikeses mahus aatomite või molekulide paigutuse korrapärasus (kristallilisus).
- 89 analüüs i analysis v анализ.
Algosadeks lahutav uurimine; aine koostisosade määramine
- 90 anioon i anion v анион. Aatomi või molekuli negatiivne („– „) ioon.
- 91 anisotroopia; anisotroopsus i anisotropy v анизотропия.
Materjali või keskkonna omaduste sõltuvus suunast, materjalide ja sulamite omaduste olenevus kristallograafiasuundadest; lehtmatali omaduste erinevus valtsimise piki- ja ristisuunas.
- 92 antifriktsioonmetall; laagrimetall i white metal v антифрикционный металл.
Väikese hõõrdeteguriga metall. Tavaliselt tuntud tina baasil laagrisulamina.

- 93 antifriktsioonpinne i antifriction coating v антифрикционное покрытие.
Kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal, millel on head hõõrdeomadused (väike hõõrdetegur, kõrge kulumiskindlus).
- 94 antifriktsioonpronks; laagripronks i antifriction bronze v антифрикционная бронза.
Väikese hõõrdeteguriga vase baasil sulam laagrite, juhikute jne valmistamiseks (vt ka laagripronks)
- 95 antifriktsioonsulam; laagrisulam i antifriction bronze v антифрикционный сплав.
Väikese hõõrdeteguriga sulam laagrite, juhikute jms valmistamiseks (vt ka laagrisulam).
- 96 antikorrosioonpinne i anticorrosion coating; corrosion resistant coating v антикоррозионное покрытие.
Kate (kiht), mis kaitseb materjali, toote või detaili pinda korrosiooni eest.
- 97 antimon i antimony; stibium v сурьма
- 98 armkoraud i armco iron v армко-железо.
Rafineerimata puhas raud (u. 99,89% Fe); tuntud ka tehnilise rauana.
- 99 arseenvask i arsenic[al] copper v арсенистая медь.
Umbes 0,6% arseeni sisaldav vask.
- 100 asendusatom i substituutsional atom v атом замещения.
Asendustardlahuse struktuuri lahustajakomponendi aatomeid asendav lahustunud komponendi aatom.
- 101 asendustardlahus, asendustüüpi tardlahus i substitutional solid solution v твердый раствор замещения.
Tardlahus, milles lahustunud komponendi aatomid asendavad kristallivõre sõlmepunktides lahustikomponendi aatomeid.
- 102 asjakohane hälvinguilming → oluline hälvinguilming.
- 103 astekarastus (protsess); astekarastamine (operatsioon) i martempering; marquenching; stepped hardening; stepped quenching; graduated hardening; graduated quenching v ступенчатая закалка [на мартенсит].
[Teras] astmeline karastamine vahepealse temperatuuri ühtlustava seisutamisega ülalpool martensiitmuutuse algtemperatuuri (nt. Pb-vannis); martensiitmuutus toimub järgneval jahutamisel.
- 104 astelõõmutus (protsess); astelõõmutamine (operatsioon) i stepped annealing v ступенчатый отжиг.
Lõõmutamine vahepealse seisutamisega jahutamisel etteantud temperatuuril.
- 105 aurustumine → lendumine.
- 106 atomaarne element; monoelement i atomic element v моноэлемент.
Atomaarsena esinev element.
- 107 austeniidi isotermilise lagunemise diagramm → C-kõverad.
- 108 austeniidi pidevjahutuse diagramm → C-kõverad.
- 109 austeniit i austenite v аустенит.
Süsiniku tardlahus Fe_γ-s, Fe-C-sulamite struktuuriosa temperatuuril üle 727°C.
- 110 austeniitmuutus i austenitic transformation v аустенитное превращение.
Austeniidi moodustumine ferriidist ja tsementiidist Fe-C-sulamite kuumutamisel üle 727°C.
- 111 austeniitteras; austeniitne teras i austenitic steel; austenite steel v аустенитная сталь.
Pärast normaliseerimist austeniitstruktuuri omav teras.

- 112 austenitisatsioon (protsess); austenitiseerimine (protsess) i austenitization; austenitizing v аустенитизация.
Austeniitstruktuuri teke ferriidist ja tsementiidist terase kuumutamisel üle faasipiiri Ac3.
- 113 autogeensulatus (protsess); autogeensulatamine (operatsioon) i autogenous smelting v автогенная плавка.
Sulfiidsete kontsentratsioonide sulatamine, mille juures sulatamiseks vajalik soojus eraldub väävli oksüdeerumise tulemusena.
- 114 automaadimessing → hea lõiketöödeldavusega messing
- 115 automaaditeras → hea lõiketöödeldavusega teras
- 116 aviaal; avioalumiinium i авиаль.
Mg, Si, Cu jt. lisandeid sisaldav lennukiehituses kasutatav alumiiniumisulam.
- 117 baasaatomid i base atoms v базисные атомы.
Kristallivõre ehitusest ülevaadet andvad sõlmpunktides paiknevad aatomid.
- 118 babiit; Hoyti metall i babbitt; babbitt-metal; white [bearing] metal v баббит.
Sn ja/või Pb baasil laagrisulam.
- 119 beetaraud; β-raud i beta iron v бета-железо.
Temperatuurivahemikus 769°C (Curie punkt) kuni 911°C raua varemalt eristatud modifikatsioon.
- 120 beiniidilõug i bainite jaw; jaw of TTT curve v бейнитная щека.
Austeniidi lagunemist beiniitmehaanismi kohaselt iseloomustav C-kõverate alumine lõuasarnane ala.
- 121 beiniit i bainite v бейнит.
Ebastabiilne ferriidi ja tsementiidi väga peen mehaaniline segu (eutektoidsegu), perliidi erivorm, mis tekib austeniidi lagunemisel ülalpool martensiitmuutuse algtemperatuuril.
- 122 beiniitkarastus → isothermkarastus
- 123 beiniitmuutus i bainitic transformation v бейнитное превращение.
Beiniidi teke austeniidist ülalpool martensiitmuutuse algtemperatuuri – temperatuuripiirkonnas 250 ... 500°C.
- 124 beiniitteras; beiniitne teras i bainitic steel v бейнитная сталь.
Teras, millel pärast normaliseerimist on beiniitstruktuur.
- 125 Be-pronks → berülliumpronks.
- 126 berüllimine i berylliumizing v бериллизация.
Metalltoote pinnakihi rikastamine berülliumiga termokeemilise töötlemise või galvaanpindamise teel.
- 127 berüllium i beryllium; {glucinium} v бериллий
- 128 berülliumpronks; Be-pronks i beryllium bronze; beryllium-copper v бериллиевая бронза.
Põhilisandina berülliumi sisaldav pronks.
- 129 bessemerkonverter i Bessemer converter v бессемеровский конвертер.
Happelise vooderdisega konverter terase tootmiseks malmist õhu alt sissepuhumise teel (vt. bessmermenetlus).
- 130 bessemermenetlus; bessemerprotsess i acid Bessemer process; Bessemer process; Kelly-Bessemer process v бессемеровский процесс.

Teras tootmise protsess sulamalmi õhuga läbipuhumise teel bessemerkoverteris (vt. bessemerkoverter).

131 bessemerprotsess → bessemermenetlus

132 bessemerteras i bessemer steel v бессемеровская сталь.
Bessemermenetlusega toodetud teras.

133 bimetall; liitmetall i bimetal; dual metal, compound metal; {duplexmetal}; {playmetal} v биметалл;
сложный металл.
Kahest teineteisega tugevalt liidetud erineva metalli sulami kihist materjal.

134 bimetalлизм; kaksikvääring i bimetalлизм v биметаллизм.
Rahasüsteem, mille puhul üldiseks ekvivalendiks on 2 väärismetalli – kuld ja hõbe.

135 binaarsulam → kahe[komponent]ne sulam

136 binokulaarmikroskoop i binocular microscope v бинокулярный микроскоп.
Uurimiseks kasutatav kahe okulaariga optikariist.

137 boksiit i bauxite v боксит.
Alumiiniumimaak, millises sisalduvad alumiiniumhüdrosiidid, raua-, räni jt elementide oksiidid.

138 booraliteerimine → booralumiinimine

139 booralumiinimine; boroaliteerimine i boraluminizing; boroalizing v бороалитирование.
Metalltoote pinnakihi üheaegne rikastamine boori ja alumiiniumiga termokeemilise töötlemise (difusioonlegeerimise) teel.

140 boreerimine → boorimine

141 boorimine; boreerimine i boriding; boronizing v борирование.
Metalltoote pinnakihi rikastamine booriga termokeemilise töötlemise (difusioonlegeerimise) teel.

142 boriid i boride v борид.
Metalli keemiline ühend booriga.

143 Bridgmani meetod i Bridgman process v процесс Бриджмана.
Pikkade monokristallide kasvatamise meetod, mis seisneb vedelmetalli koos tiigliga aeglases väljatõmbamises ahjust, millega kaasneb monokristalli kristallisatsioon tiigli põhjast.

144 brikett i briquette; cake v брикет.
Brikettimise teel valmistatud produkt (vt. brikettimine).

145 briketeerimine → brikettimine.

146 brikettimine; briketeerimine i briquetting; caking v брикетирование.
Peente lähtematerjalide tükistamine kokkupressimise teel pressvormides sideainet kasutades või ilma (vt tükistus).

147 Brinelli kõvadus i Brinell hardness v твердость по Бринеллю.
Teras- või kõvasulamkuuli (läbimõduga 2,5 kuni 10 mm) materjali sissesurumise teel (Brinelli meetodil) määratav kõvadus.

148 Brinelli kõvadus i Brinell hardness v твердость по Бринеллю.

- 149 Brinelli kõvadusarv, HB i Brinell hardness number, BHN v твердость по Бринеллю.
Brinelli meetodil määratud materjali kõvadust iseloomustav näitaja.
- 150 Brinelli kõvaduskatse i Brinell hardness test v испытание на твердость по Бринеллю.
Kõvadusteim materjali teras- või kõvasulamkuuli (läbimõõduga 2,5 kuni 10 mm) sissesurumisega
- 151 Brinelli kõvadusmõõtur i Brinell hardness tester, Brinell hardnessmeter v твердомер по Бринеллю.
Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks Brinelli meetodil.
- 152 briti sulam; briti metall i Britannia metal v британский металл.
Tina baasil (80-90% tina) antimoni, vaske, pliid või tsinki sisaldavad sulamid või nende segu.
- 153 Cd-pronks → kaadmiumpronks
- 154 Charpy löökpaindeteim i Charpy impact test v испытание на удар по Шарпи.
Löökpaindeteim Charpy meetodil, mille korral sälguga või sälguta horisontaalselt kahele toele paigutatud teimikule rakendatakse löögikoormus.
- 155 C-kõverad; austeniidi isotermilise lagunemise diagramm i time-temperature-transformation diagramm; TTT; S curve v C-[образные] кривые; диаграмма изотермического превращения аустенита.
Austeniidi jahtumisel (pidev- või isotermilisel) selle lagunemise alg- ja lõppkõverad temperatuur-aeg-koordinaadistikus.
- 156 Cr-sulam → kroomisulam
- 157 Cr-teras → kroomteras
- 158 Cr-Ni-teras → kroomnikkelteras
- 159 Cu-sulam → vasesulam
- 160 Cu-Ni-sulam → vaseniklisulam
- 161 Czochralski meetod i Czochralski process v процесс Шошральского.
Monokristallide kasvatamise meetod, mis seineb pöörleva läitekeha väga aeglates väljatõmbamises tiiglis olevast sulatisest. Saadakse ühtlase struktuuriga monokristallid.
- 162 deadhesioon i deadhesion v деадгезия.
Füüsikalise sideme kadumine kahe erinevast materjalist pindade vahel.
- 163 defekt i flaw, imperfection, defect, fault v дефект.
Hälving (kõrvalekalle), mille olemus või suurus osutub materjalile või detailile ebasoovitavaks eksploatatsioonis.
- 164 defektoskoop i defectoscope, crack detector v дефектоскоп.
Seade/aparaat hälvingute (pragude, pooride jms.) otsimiseks mittepurustava kontrolli meetoditega .
- 165 defektoskoopia i defectoscopy v дефектоскопия.
Materjalide ja toodete kvaliteedi mittepurustava kontrolli meetod hälvingute otsimiseks.
- 166 deformatsioon; i deformation v деформация.
Keha (või selle osa) kuju ja (või) mõõtmete muutus, mida põhjustab aatomite- ja molekulidevaheliste kauguste muutumine välisjõu mõjul.
- 167 deformatsioonikiirus i strain rate v скорость деформации.
Kuju ja/või mõõtmete muutumise kiirus sõltuvalt ajast

- 168 deformatsioonkarastus; termomehaaniline töötlus (protsess); deformatsioonkarastamine; termomehaaniline töötlemine (operatsioon) i ausforming; deformation hardening v деформационная закалка; марформинг; термомеханическая обработка; ТМО.
Termotöötlus (karastamine) kombineerituna struktuure mõjutava plastse deformeerimisega.
- 169 deformatsioonvananemishaprus i strain age brittleness v хрупкость деформационного старения.
Metallide vananemisest, mis saab alguse plastsest deformatsioonist, tingitud haprus.
- 170 deformatsioonvananemine (protsess); deformatsioonvanandamine (operatsioon) i bake hardening; strain ageing v деформационное старение.
Plastselt deformeeritud (kalestunud) metalli omaduste muutus – deformatsioonhapruse vähenemine madalatel temperatuuridel vananemisel/vanandamisel.
- 171 deformeerimiskiirus i deformation rate v скорость деформирования.
Kuju ja/või mõõtmete muutmise kiirus sõltuvalt ajast; deformeerimisvahendi (press, vasar) tööorgani liikumise kiirus.
- 172 deformeeritav metall; survetöödeldav metall i wrought metal; deformable metal v деформируемый металл.
Hästi survetöödeldav metall, millest detailide valmistamise peam. viisiks on survetöötlemine.
- 173 deformeeritav rauasulam; survetöödeldav rauasulam; i wrought iron v деформируемый сплав железа; ковкое железо.
Väikese süsinikusisaldusega rauasulam toodete tootmiseks survetöötlemise teel.
- 174 deformeeritav sulam; survetöödeldav sulam i wrought alloy; deformable alloy v деформируемый сплав.
Hästi survetöödeldav sulam, millest detailide valmistamise peam. viisiks on survetöötlemine.
- 175 deformeeritavus, survetöödeldavus i workability; formability v деформируемость; обрабатываемость давлением.
Materjali võime elastselt või plastselt deformeeruda koormuse all purunemiseta.
- 176 deformeeritav messing; deformeeritav valgevask; survetöödeldav messing; survetöödeldav valgevask i wrought brass; deformable brass; drawing brass v деформируемая латунь.
Hästi survetöödeldav vasetsingisulam, millest detailide peam. valmistamise viisiks on survetöötlemine.
- 177 defosforeerimine; fosforiärastus i dephosphorization v дефосфоризация.
1) Vedelmetallis lahustunud gaaside eemaldamine. Efektiivseim degaseerimismeetod on vakumeerimine (vt. vakumeerimine).
2) Pulbermaterjali pinnale absorbeerunud gaaside eemaldamine.
- 178 degaseerimine i degassing v дегазация.
Gaasi eraldamine metallisulameist.
- 179 degaseerimine väljastamisel i tap degassing, TD v дегазация при выпуске [из печи].
Metalli vaakumdegaseerimine väljalaskmisel sulatusahjust (vt. vaakumdegasatsioon).
- 180 dekarbonisatsioon → süsinikuärastus
- 181 dekarbon[is]eerimisahi → süsinikärastusahi
- 182 dekoorimine i decoration v декорирование [дислокаций].
Kristallides dislokatsioonide jt. defektide ilmutamise meetod.
- 183 dekoratiivpinne i decorative coating v декоративное покрытие.
Kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal, mille põhieesmärgiks on selle hea väljanägemine.

- 184 δ-raud → deltaraud
- 185 deltaraud; δ-raud i delta iron v дельта-железо.
Ruumkesendatud kuupvõrega raua kõrgtemperatuurne polümorfne modifikatsioon, tuntud ka kui alfaraua teisend.
- 186 dendriit[kristall] i dendrite; tree-like crystal; pine-tree crystal, fir-tree crystal v дендрит.
Puukujuliselt hargnenud (kuuskjas) kristall, millel on peatelg ja kõrvalteljed.
- 187 desoksüdatsioon (protsess); desoksüdeerimine (operatsioon) i deoxidation, deoxidizing; killing v раскисление.
Vedelmetalli rafineerimise põhioperatsioon, mis seisneb hapniku eemaldamises desoküdeerijaid kasutades.
- 188 desoksüdatsiooniperiood; desoksüdeerimisperiood i deoxidation period; deoxidizing period v период раскисления; период восстановления.
Aeg metallisulatusel, mille kestel toimub desoksüdeerimine (vt. desoksüdatsioon).
- 189 desoksüdeerija i deoxidizing agent; deoxidizer v раскислитель.
Keemiline element, mille afiinsus (ühtivus) hapnikuga on suurem kui sulami põhikomponendil. Kasutatakse hapniku eemaldamiseks vedelmetallist.
- 190 desoksüdeerimisperiood → desoksüdatsiooniperiood
- 191 desoksüdeeriv ferrosulam i deoxidizing ferroalloy v раскисляющий ферросплав.
Terase sulatamisel kasutatav desoksüdeerija (vt. desoksüdatsioon).
- 192 destillatsioon → metallurgiline destillatsioon
- 193 desulfureerimine; väävlitustamine i desulphurization v десульфурация; обессеривание.
Vedelmetallist ja rübust väävli eemaldamine.
- 194 DH-vakumeerimine → ports[jon]vakumeerimine
- 195 difraktsioonanalüüs → röntgenstruktuurianalüüs
- 196 difusioon i diffusion v диффузия.
Aine iseeneslik levimine (difundeerumine) mingis keskkonnas väiksema kontsentratsiooniga alasse.
- 197 difusioonidesoksüdatsioon (protsess); difusioonidesoksüdeerimine (operatsioon)
i diffusive deoxidation; diffusive deoxidizing v диффузионное раскисление.
Desoksüdeerimine desoksüdeerijate viimise teel vedelmetalliga kontakteeruvasse rübuse (vt. desoksüdatsioon).
- 198 difusioonikoefitsient → difusioonitegur
- 199 difusioonitegur; difusioonikoefitsient i diffusion coefficient v коэффициент диффузии.
Difusioonil, tulenevalt Fick'i I seadusest, molekulide ja kontsentratsioonigradiendi proportsionaalsuse tegur.
Tähis D, ühik $m^2 \cdot s^{-1}$
- 200 difusioonilegerimine i diffusion alloying v диффузионное легирование.
Metalli või sulami legerimine legeriva elemendi otsedifusiooni toimel, nt. termo-keemilise töötuse teel.
- 201 difusioonlõõmutus → homogeniseeriv lõõmutus
- 202 difusioonpindamine → termokeemiline töötus

- 203 dinas[kivi] i silica refractory; dinas refractory v динас; динасовый огнеупор.
Tulekindel materjal ränioksiidi SiO_2 >93%-lise sisaldusega.
- 204 dislokatsioon; joondefekt i dislocation v дислокация.
Kristallidefekt – joon, mille ulatuses aatomtasandite korrapärane paigutus on rikutud.
- 205 dislokatsioonitihedus i dislocation density v плотность дислокации.
Dislokatsioonide arvu kristallivõres iseloomustav suurus, mida mõõdetakse dislokatsioonijoonte arvuga pinnaühikus ($1/\text{cm}^2$) või kogupikkusega ruumiühikus (m/cm^3).
- 206 dispersioonkõvenemine; dispersioontugevnemine (protsess); dispersioonkõvendamine; dispersioontugevdamine (operatsioon) i dispersion hardening; dispersion strengthening v дисперсионное твердение; дисперсионное упрочнение.
Sulami kõvendamine/tugevdamine peene dispersse kõva faasi sisseviimise või vanandamise teel tekitamisega plastsemasse maatsiksisse.
- 207 dispersioonlegeerimine i dispersion alloying; dispersion alloyage v дисперсионное легирование.
Metalli või sulami legeerimine legeeriva elemendi sisseviimisega disperssete osakestena.
- 208 dispersioonvananemine (protsess); dispersioonvanandamine (operatsioon) i precipitation ageing v дисперсионное старение.
Madalatemperatuurne termotöötlus, mille tulemusena sadestub sadestatakse välja dispersne faas.
- 209 dispersoid; disperssne faas i dispersoid v дисперсoid.
Tahkises ühtlaselt jagunenud vanandamise tulemusena väljasadestunud sekundaarne faas.
- 210 disperssne faas → dispersoid
- 211 dissotsiatsioon i dissociation v диссоциация.
Molekulaarse ühendi lagunemine atomaatseks (monoolemendiks) termokeemilisel töötlemisel.
- 212 dissotsiatsiooniaste; dissotsiatsioonikonstant; dissotsiatsioonimäär i dissociation degree; dissociation constant v степень диссоциации; константа диссоциации.
Molekuli lihtsamateks molekulideks või aatomiteks lagundamine. Dissotsiatsiooni (lagunemist) iseloomustav tasakaalukonstant.
- 213 dissotsiatsioonikonstant → dissotsiatsiooniaste
- 214 dissotsiatsioonimäär → dissotsiatsiooniaste
- 215 divakants i divacancy v дивакансия.
Kristallivõre defekt – sõlmpunktide paar, milles puuduvad aatomid.
- 216 dolomiit i dolomite v доломит.
1. Mineraal $\text{MgCO}_3 \cdot \text{CaCO}_3$.
2. Kivim mineraali – dolomiit – baasil, mida kasutatakse tulekindla materjali ja rübustina.
- 217 dolomiittulis; dolomiitne tulekindel materjal; dolomiitne tulepüsiv materjal i dolomite refractory v доломитный огнеупор; известково-периклазовый огнеупор.
Tulekindel materjal MgO sisaldusega 10 ... 50% ja CaO sisaldusega 45 ... 85%.
- 218 dolomiitne tulekindel materjal → dolomiittulis
- 219 dolomiitne tulepüsiv materjal → dolomiittulis

- 220 dublee i plated gold; plated silver v дубле.
Plakeeritud kuld või hõbe.
- 221 duplekskarastus → kaksikkarastus
- 222 dupleksmenetlus; dupleksprotsess i duplex process; duplexing v дуплекс-процесс.
Kahe järjestikulises sulatusseadmes teostatav metallide ja sulamite tootmisprotsess.
- 223 duplekspinne i duplex coating v дуплекс-покрытие; двухслойное покрытие
Kahefaasiline (ferriit-austeniit, ferriit-martensiit jm) teras; tuntum roostevaba ferriit-austeniitdupleksteras.
- 224 dupleksprotsess → dupleksmenetlus
- 225 dupleksteras i duplex steel v дуплексовая сталь.
Kahefaasiline (ferriit-austeniit, ferriit-martensiit jm) teras; tuntum roostevaba ferriit-austeniitdupleksteras.
- 226 dupleksterastruktuur i duplex grain [size] structure v дуплексно-зернистая структура.
Struktuur, mis koosneb samaaegselt kahe teineteisest oluliselt erineva terasuurusega teradest arvestatavas koguses.
- 227 duplekstöötlus (protsess); duplekstöötlemine (operatsioon) i duplex treatment v дуплексная обработка.
Kahekordne teineteisele järgnev töötlus, nt. pindamisel pihustus/ sadestuspindamisele järgnev sulatamine/ karastamine.
- 228 duralumiinium; duaal i duralumin; duralumin[i]um v дюралюмин; дюралюминий; дюраль.
Cu ja Mg sisaldav kõva alumiiniumisulam.
- 229 dünaamiline kõvadus i dynamic hardness v динамическая твердость.
Materjali võime vastu panna dünaamilisel koormamisel kohalikule plastsele deformatsioonile; dünaamilise kõvaduskatsega määratav kõvadus.
- 230 dünaamiline kõvaduskatse i dynamic hardness test v динамическое испытание твердости.
Mehaaniline katse materjali kõvaduse määramiseks, mille korral materjali deformeeritakse dünaamilise koormusega.
- 231 dünaamiline teim, dünaamiline katse i dynamic test v динамическое испытание.
Mehaaniline katseteim, mille korral koormus muutub suure kiirusega.
- 232 dünaamiline tugevus i dynamic strength v динамическая прочность.
Materjali võime purunemata taluda dünaamilist koormust.
- 233 dünamoteras → elektrotehniline teras
- 234 ebaoluline hälvinguilming i nonrelevant indication v несущественное показание несплошности.
Materjali ebapidevusele viitav mitteoluline hälvinguilming (vt hälvinguilming).
- 235 eeleutektoidfaas i proeutectoid phase v доэвтектоидная фаза.
Austeniidi jahutamisel/ jahtumisel enne eutektoidmuutust väljasadestuv faas.
- 236 eeleutektoidferriit; eeleutektoidne ferriit; vaba ferriit i proeutectoid ferrite; free ferrite v доэвтектоидный феррит; свободный феррит.
Ferriidi kristallid, mis moodustuvad eutektoidmuutusele eelneva muutuse käigus vahetult austeniidist, erinevalt tavaferriidist, mis tekib eutektoidmuutuse tulemusena.
- 237 eeleutektoidmuutus; eeleutektoidne muutus i proeutectoid transformation v доэвтектоидное превращение.
Eutektoidmuutusele eelnev faasimuutus.

238 eeleutektoidne ferriit → eeleutektoidferriit

239 eeleutektoidtsementiit; vaba tsementiit; sekundaartsementiit i proeutektoid carbide; free cementite v вторичный цементит; доэвтектоидный цементит; свободный цементит.

Tsementiidi kristallid, mis moodustuvad vahetult austeniidist selle C-lahustuvuse vähenedes, erinevalt tsementiidist, mis tekib primaarse kristallisatsiooni või eutektoidmuutuse tulemusena.

240 eelkuumus (protsess); eelkuumutamine (operatsioon) i preheating v предварительный нагрев.
Termotöötlusprotsessi esimene faas.

241 eeltermotöötlus (protsess); eeltermotöötlemine (operatsioon) i preliminary heat treatment; preheattreatment v предварительная термообработка; предварительная термическая обработка.
Põhitöötusele (mehaanilisele, termilisele) eelnev termotöötlus.

242 ehemetall; loodusmetall; looduslik metall i native metal v самородный металл.
Keemiliselt puhas, valdavalt ühest elemendist koosnev looduses esinev metall.

243 eheraud; looduslik raud; loodusraud i native iron v самородное железо.
Looduslikult esinev puhas raud.

244 ehkakatse → ultrahelikatse

245 ehhodefektoskoop → ultrahelidefektoskoop

246 ehk kontroll → ultrahelikatse

247 ehhotomograafia → ultrahelitomograafia

248 ehitusteras i structural steel v строительная сталь.
Vähese C-sisaldusega (kuni 0,2%) hea keevitavusega mittelegeer- või madallegeerteras.

249 elastne deformatsioon i elastic deformation v упругая деформация.
Deformatsioon, mis pärast välisjõu lakkamist kaob.

250 elastoplastne väsimus → vähetsükkliline väsimus

251 elastsus i elasticity; resilience v упругость; эластичность.
Keha võime taastada oma kuju ja ruumala (tahkised) või ainult ruumala (vedelikud, gaasid) pärast deformatsiooni esilekutsunud jõudude lakkamist.

252 elastsuskonstant; elastsustegur i elastic constant; coefficient of elasticity v коэффициент упругости; коэффициент эластичности.
Materjali elastsust iseloomustav näitaja: normaal-, nihke- ja mahtelastsusmoodul ning Poissoni tegur.

253 elastsusmoodul i modulus of elasticity; elastic modulus v модуль упругости.
Materjali elastsusnäitaja; iseloomustab materjali elastsust.

254 elastsusnäitajad i elasticity measures v показатели эластичности; показатели упругости.
Materjali elastsust iseloomustavad näitajad (elastsusmoodul, erielastsusmoodul jt.).

255 elastsuspiir i elastic limit v предел упругости; предел эластичности.
Materjali tugevusnäitaja: pinge, mille korral jäävdeformatsioon esmakordselt saavutab teatava suuruse (hrl. 0,05%).

256 elavhõbe; Hg i quicksilver; mercury; Hg v ртуть; Hg

- 257 elekter-räbuümbersulatus; räbuümbersulatus (protsess); elekter-räbuümbersulatamine; räbuümbersulatamine (operatsioon) i electroslag remelting; electroslag refining; ESR v электрошлаковый переплав; ЭШП.
Lähtematerjali – metallelektroodi – rafineeriv ümbersulatus räbuvannis räbuvanni läbiva elektrivoolu soojuslikul toimel (vt. ümbersulatus).
- 258 elekterpoleerimine → elektropoleerimine
- 259 elektersulatus (protsess); elektersulatamine (operatsioon) i electric melting v электроплавка.
Metalli tootmine (sulatamine) elektriahjus.
- 260 elektersädepinne → pinne
- 261 elektrikaarahi; kaarahi; kaarleekahi i arc furnace; electric arc furnace v электродуговая печь; дуговая электропечь.
Ahi, kus metallide jt. materjalide sulatamiseks kasutatakse elektrikaare soojust.
- 262 elektriahi i electric[al] furnace v электропечь.
Elektrienergiat töötav ahi.
- 263 elektrokeemiline ühend i electrochemical compound v электрохимическое соединение.
Elektropositiivse metalli ja elektronegatiivse mittemetalli vahel moodustunud keemiline ühend (oksiid, sulfiid jt.).
- 264 elektrokorund → alund
- 265 elektrolüütiline karastus → elektrolüütkaarastus
- 266 elektrolüütiline poleerimine → elektropoleerimine
- 267 elektrolüütiline tsink → elektrolüüttsink
- 268 elektrolüütiline vask → elektrolüütvaske
- 269 elektrolüütkaarastus; elektrolüütiline karastus (protsess); elektrolüütkaarastamine; elektrolüütiline karastamine (operatsioon) i electrolytic hardening v электролитическая закалка.
Kaarastamine elektrolüüdis kuumutamise teel.
- 270 elektrolüüttsink; elektrolüütiline tsink i electrolytic zinc v электролитический цинк.
Puhas tsink (üle 99,9% Zn), mis on saadud maagist särdamise järgneva tsinkoksiidi lahustamise, lisandite välja sadestamise ja lõppoperatsioonina tsingi elektrolüütilise sademise teel alumiiniumkatoodil.
- 271 elektrolüütvaske; elektrolüütiline vask i electrolytic copper v электролитическая медь.
Elektrolüüsi teel saadud puhast vask; sisaldab üle 99,94% Cu, lisandina väärismetalle (Au, Ag).
- 272 elektrometallurgia i electrometallurgy v электрометаллургия.
Metallurgiaharu, kus metallide tootmiseks maakidest ja maagikontsentraatidest, metallide rafineerimiseks, sulamite valmistamiseks ja neile sobiva struktuuri andmiseks kasutatakse elektrivoolu.
- 273 elektron i electron v электрон.
Aatomi tuuma ümbritsevad negatiivse laenguga ($1,602 \cdot 10^{-19}$ kulonit) ja massiga $9,109 \cdot 10^{-28}$ g põhiosis.
- 274 elektron[sond]spektroskoopia; fotoelektronspektromeetria i electron probe analysis; electron spectroscopy v электронная спектроскопия.
Materjalide uurimismeetod, mis põhineb valguse (nähtav, ultraviolet) või röntgenkiirguse toimel materjalist väljalöödud elektronide energia analüüsil.

- 275 elektron[sulam] i electron alloy v электрон сплав.
Teatud magneesiumisulamite (2,5...11% Al; kuni 2% Zn; 0,2...0,5 Mn) van. nimetus.
- 276 elektronipilv i electron cloud v электронное облако.
Ruumiühikus olevate elektronide kogum, mille asukoht ja kiirus antud ajamomendil pole määratav; valentselektronid metallis, millede mittekuuluvus aatomituumale määrab metalli elektrijuhtivuse.
- 277 elektronkate; elektronkiht; aatomkate i electron cover; electron shell v электронная оболочка; атомная оболочка.
Aatomi tuuma ümbritsev erinevate energianivoodega elektronide allkihtide kogum.
- 278 elektronkiht → elektronkate
- 279 elektronkiirümbersulatus i electron-beam remelting; electron-beam refining v электронно-лучевой переплав; ЭЛП.
Rafineeriv ümbersulatus elektronkiirahjus (vt. ümbersulatus).
- 280 elektronmikroskoop i electron microscope v электронный микроскоп.
Objektide suure suurendusega (kuni 200 000 x) uurimisel kasutatav seade, mille talitus rajaneb elektronoptikal.
- 281 elektronstruktuur; elektroonne struktuur i electron structure v электронная структура.
Aatomituuma ümbritsevate elektronide paigutus elektronkihtide ehitus.
- 282 elektronühend i electron[ical] compound v электронное соединение.
Teatud rühma metallide vahel moodustunud keemiline ühend, millele on omane kindel valentselektronide arvu ja aatomite arvu suhe.
- 283 elektropoleerimine; elektrolüütiline poleerimine; elekterpoleerimine i electrolytic polishing; anode polishing; electropolishing v электрополирование.
Elektrokeemiline poleerimisprotsess, milles lahustuv poleeritav metall on anoodiks galvaanelemendis, andes eriti hästi peegelduva pinde.
- 284 elektrotehniline teras; dünamoteras i electric[al] [sheet] steel v электротехническая сталь; динамная сталь.
Väikese C (kuni 0,1%) ja suure Si (kuni 5%) sisaldusega pehmemagnetteras.
- 285 elektrotermia i electrothermics v электротермия.
Elektrotehnikaharu, mis tegeleb elektrienergia kasutamisega materjalide kuumutamiseks ja sulatamiseks.
- 286 elektrum] i electrum v электрум.
Hõbedat sisaldav juveelitööstuses kasutatav looduslik kulla ja hõbedat sulami (55...88% Au). Van. nimetus
- 287 elementaar[kristalli]võre; kristallivõreelement; võreelement i unit cell v элементарная [кристаллическая] ячейка.
Metalli ruumilist kristallstruktuuri iseloomustav vähim aatomite kompleks; ruumis lõpmatult korduv võreelement.
- 288 elinvar i elinvar v элинвар.
Muutumatu elastsusega rauaniklisulam.
- 289 emissioontomograafia[defektoskoopia] i emission tomography, planigraphy v эмиссионная томография.
Mittepurustava kontrolli meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb helisageduslike võnkumiste levimisel.

- 290 endoskoop i endoscope v эндоскоп.
Seade/aparaat detaili õõnsuste (avade jms.) sisemuse vaatlemiseks.
- 291 endoskoopia[defektoskoopia] i endoscopy v эндоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod detaili õõnsuste (avade jms.) sisemuse vaatlemiseks.
- 292 eri[elastsus]moodul i specific modulus of elasticity v удельный модуль упругости.
Materjali normaalelastsusmooduli ja tiheduse (ka kaalu ja tiheduse) suhe (GPa/(g/cm³)).
- 293 erijäikus; optimaalne jäikus i specific stiffness; specific rigidity; optimal stiffness; optimal rigidity; stiffness-to-weight ratio v удельная жесткость; оптимальная прочность.
Jäikuse ja tiheduse (jäikuse ja kaalu) suhe (vt jäikus).
- 294 erilisand → legeeriv element
- 295 erimoodul → eri[elastsus]moodul
- 296 eritugevus; optimaalne tugevus i specific strength; optimal strength; strength-to-weight ratio v удельная прочность; оптимальная прочность.
Materjali tugevusnäitaja; tavaliselt materjali tõmbetugevuse (või voolepiiri) (tugevuse ja kaalu) suhe tema tiheduse. (MPa/(g/cm³)).
- 297 erosioonikindel pinne i erosion resistant coating v эрозионностойкое покрытие.
Kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal, mille põhieesmärgiks on tagada pinna vastupanu erosioonkulumisele.
- 298 esimese (I) liigi noolutushaprus → pöördumatu noolutushaprus
- 299 esimese (I) liigi mikropinge → teradevaheline mikropinge
- 300 esmakõvadus → primaarkõvadus
- 301 esmaskivi → primaarkivi
- 302 esmametall → primaarmetall
- 303 etteantud karastuvussügavusega teras → pindkarastuv teras
- 304 eutektikum; eutektstruktuur i eutectic [mixture] v эвтектика.
Kristalliseerumisprotsessis kindla koostisega vedelfaasist üheaegselt väljakristalliseeruv kahe või enama tardfaasi segu; madalaima sulamistemperatuuriga segu.
- 305 eutekt[ili]ne koostis → eutektkoostis
- 306 eutekt[ili]ne malm → eutektmalm
- 307 eutekt[ili]ne muutus → eutektmuutus
- 308 eutekt[ili]ne punkt → eutektpunkt
- 309 eutekt[ili]ne tsementiit → eutekttsementiit
- 310 eutektkoostis; eutekt[ili]ne koostis i eutectic composition v эвтектический состав.
Vedelfaasist üheaegselt väljakristalliseerunud 2 või enama faasi peenete kristallide struktuurile – eutektikumile vastava sulami keemiline koostis.

- 311 eutektmalm; eutekt[ili]ne malm i eutectic [cast] iron v эвтектический чугу́н.
Eutektse koostise (C-sisaldus 4,3%) ja struktuuriga malm.
- 312 eutektmuutus; eutekt[ili]ne muutus i eutectic transformation; eutectic change v эвтектическое превращение; эвтектическая кристаллизация.
Eutektsele koostisele ja temperatuurile vastav faasimuutus; faasimuutus, mis seisneb vedelfaasi üheaegses kristall[iseer]umises kaheks või enamaks tardfaasiks (vrld eutektoidmuutus).
- 313 eutektoid; eutektoidstruktuur i eutectoid v эвтектоид.
Ümberkristalliseerumisprotsessis muutumatu koostisega ebastabiilsest tardfaasist üheaegselt väljakristalliseeruv kahe või enama stabiilse tardfaasi segu; eutektikumisarnane segu.
- 314 eutektoidkoostis; eutektoidne koostis i eutectoid composition v эвтектоидный состав.
Analoogselt eutektkoostisele tardfaasi lagunemisel – sellest üheaegselt välja 2 või enama faasi kristalliseerumisel peenete kristallide struktuurile – eutektoidile vastava sulami keemiline koostis.
- 315 eutektoidmuutus i eutectoid transformation; eutectoid change v эвтектоидное превращение; эвтектоидная кристаллизация.
Eutektoidsele koostisele ja temperatuurile vastav faasimuutus; faasimuutus, mis seisneb tardfaasi ümberkristalliseerumises kaheks või enamaks uueks tardfaasiks (vrld eutektmuutus).
- 316 eutektoidne koostis → eutektoidkoostis
- 317 eutektoidne punkt → eutektoidpunkt
- 318 eutektoidne sulam → eutektoidsulam
- 319 eutektoidne teras → eutektoidteras
- 320 eutektoidpunkt; eutektoidne punkt i eutectoid point v эвтектоидная точка.
Kahe- või kolmefaasiliste faasidiagrammide eutektoidsulami koostist ja kristallisatsioonitemperatuuri iseloomustav punkt.
- 321 eutektoidstruktuur → eutektoid
- 322 eutektoidsulam; eutektoidne sulam i eutectoid alloy v эвтектоидный сплав.
Eutektoidse koostise ja struktuuriga sulam.
- 323 eutektoidteras; eutektoidne teras i eutectoid steel v эвтектоидная сталь.
Eutektoidse koostise (C-sisaldus 0,8%) ja struktuuriga teras.
- 324 eutektoidtsementiit i eutectoid cementite v эвтектоидный цементит.
Perliidi koostises olev austeniidist selle lagunemisel tekkinud tsementiit.
- 325 eutektipunkt; eutekt[ili]ne punkt i eutectic point v эвтектическая точка.
Kahe- või kolmefaasiliste faasidiagrammide eutektsulami koostist ja kristallisatsioonitemperatuuri iseloomustav punkt.
- 326 eutektstruktuur → eutektikum
- 327 eutektsulam; eutekt[ili]ne sulam i eutectic alloy v эвтектический сплав.
Eutektse koostise ja struktuuriga sulam.
- 328 eutektitsementiit; eutekt[ili]ne tsementiit i eutectic[al] cementite v эвтектический цементит.
Ledeburiidi koostises olev vedelfaasist tekkinud tsementiit.

329 faas i phase v фаза.

Metallograafias metalli või sulami teatavas olekus osa, millel on ühine koostis, struktuur ja omadused.

330 faasiline muutus → faasimuutus

331 faasiüleminekutemperatuur → faasimuutusetemperatuur

332 faasidiagramm; {olekudiagramm}; termilise tasakaalu diagramm i pahase [equilibrium] diagram v диаграмма равновесия; диаграмма состояния.

Tasakaaluolekus sulamite faasilist koostist iseloomustav diagramm temperatuur-kontsentratsioon (koostis) koordinaadistikus.

333 faasimuutus; faasiline muutus i pahase transformation; pahase transition v фазовое превращение.

Vedelmetalli või –sulami tardumisel või tardfaasi ümberkristalliseerumisel toimuv muutus.

334 faasimuutusetemperatuur; faasiüleminekutemperatuur i phase transformation temperature; phase transition temperature v температура фазового превращения.

Temperatuur, millel leiavad aset faasimuutused metalli/ sulami kuumutamisel või jahutamisel. Raua või teraste korral tähistatakse: kuumutamisel A_c -ga, tasakaalulist – A_e -ga, jahutamisel A_r -ga.

335 faasipiir i tie line; phase border v фазовая граница.

Faasi- või olekudiagrammide korral erinevaid faase (tahke, vedel, gaasiline) lahutav piir, ka faasimuutuse joon.

336 Fe-Fe₃C faasidiagramm → raud-süsinik faasidiagramm

337 fekraal i fecral v фекраль.

Suure eritakistusega Cr ja Al sisaldav kuumuspüsiv rauasulam.

338 ferriit i ferrite v феррит.

Süsiniku tardlahus Fe α -s, Fe-C-sulamite struktuuriosa.

339 ferriitmalm; ferriitne malm i ferritic [cast] iron v ферритный чугун.

Ferriitse metalse põhimassiga (maatriksiga) vaba grafiidiga malm.

340 ferriitne malm → ferriitmalm

341 ferriitne-perliitne malm → ferriitperliitmalm

342 ferriitne teras → ferriitteras

343 ferriitperliitmalm; ferriitne-perliitne malm i ferritic-pe[ar]litic [cast] iron v ферритно-перлитный чугун.

Ferriitse-perliitse metalse põhimassiga (maatriksiga) vaba grafiidiga malm.

344 ferriitteras; ferriitne teras i ferritic steel v ферритная сталь.

Pärast normaliseerimist ferriitset struktuuri omav teras.

345 ferroalumiinium i ferroaluminium v ферроалюминий.

Kõrge alumiiniumisisaldusega raua- või alumiiniumisulam; kasutatakse eelkõige legeersulamina ja taandajana (redutseerijana) terase tootmisel.

346 ferrokroom i ferrochromium; ferrochrome v феррохром.

Rauakroomisulam; kasutatakse eelkõige legeerimisel.

347 ferromagnetiline sulam → ferromagnetsulam

- 348 ferromagnetsulam; ferromagnetiline sulam i ferromagnetic alloy v ферромагнитный сплав.
Suure magnetilise vastuvõtlikkusega (magneetumisvõimega) rauasulam.
- 349 ferromangaan i ferromanganese v ферромарганец.
Raua- või mangaanisulam (sisaldab kuni 60% Mn); kasutatakse eelkõige legeersulamina taandajana (reduktseerijana) terase tootmisel.
- 350 ferrometallurgia → rauametallurgia
- 351 ferromolübdeen i ferromolybdenum v ферромolibден.
Raua- molübdeenisulam (sisaldab kuni 55% Mo); kasutatakse eelkõige legeersulamina.
- 352 ferronikkel i ferronickel v ферроникель.
Raua- või niklisulam (sisaldab üle 30% Ni); madalama niklisaldusega sulam on tuntud nikkelterasena.
- 353 ferrosiliitsium i ferrosilicon v ферросилиций.
Raua- või ränisulam (sisaldab 9...95% Si); kasutatakse eelkõige legeersulamina taandajana (reduktseerijana) terase tootmisel.
- 354 ferrosulam i ferroalloy v ферросплав.
Legeersulamina või taandajana (reduktseerijana) kasutatav rauasulam.
- 355 ferrovanaadium i ferrovanadium v феррованадий. Raua- või vanaadiumsulam (sisaldab 35...80% V); kasutatakse eelkõige legeersulamina.
- 356 ferrovolfram i ferrotungsten v ферровольфрам.
Raua- või volframisulam (sisaldab kuni 65% W); kasutatakse eelkõige legeersulamina.
- 357 filtreerpulberkapillaarkatse; filtreerpulberkapillaarkontroll i filtered particles penetrant test[ing]; filtered particles penetrant inspection; filtered particles penetrant examination v фильтровально-порошковой капиллярный контроль.
Väljafiltreeruva pulbriga kapillaarkatse.
- 358 filtreerpulberkapillaarkontroll → filtreerpulberkapillaarkatse
- 359 flokk[en] i flake [crack]; satter crack v флокен.
Teras metallurgiline defekt, submikroskoopiline kalasilmakujuline pragu terases.
- 360 flotatsioon[rikastus] (protsess); flotatsioonrikastamine (operatsioon) i flotation v флотация; флотационное обогащение.
Vedelikulisse keskkonda dispergeeritud tahke materjali (maagi) rikastamine, mis põhineb komponentide erineval märguvusel.
- 361 fluorestsents[värv]kapillaardefektoskoopia i fluorescent-[liquid]penetrant defectoscopy v капиллярная дефектоскопия флуоресцирующей краской.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb kapillaarmeetodil fluorestsentsvärvpenetrandiga.
- 362 fluorestsents[värv]kapillaarkatse; fluorestsents[värv]kapillaarkontroll, FKK i fluorescent-[liquid] penetrant test[ing]; FPT; fluorescent-[liquid] penetrant inspection; fluorescent-[liquid] penetrant examination v капиллярный контроль флуоресцирующей краской.
Fluorestsentsvärvpenetrandiga kapillaarkatse.
- 363 fluorestsents[värv]kapillaarkontroll → fluorestsents[värv]kapillaarkatse
- 364 fluorestsents[värv]kapillaarkontroll → fluorestsents[värv]kapillaarkatse

- 365 fluorestsentsmikroskoopia i fluorescence microscopy v флуоресцентная микроскопия.
Valgusmikroskoopia, mille korral materjali kiiritatakse lainepikkustel, mis ergutavad looduslikke või kunstlikult sisestatud fluorokroome.
- 366 fluuriit i fluorite; fluorspar v плавиковый шпат; флюорит.
Mineraal CaF_2 , mis sisaldub paljude maakide koostises. Kasutatakse metallurgilistes protsessides rübustina.
- 367 fluorostsent[värv]penetrant i fluorescent dye penetrant v люминесцентный пенетрант.
Fluorestseeruva värvi lahus, mis on võimeline tungima materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse.
- 368 fosforpronks; P-pronks i phosphor bronze v оловянно- фосфористая бронза.
Fosforit sisaldav tinapronks.
- 369 fotoelektronspektromeetria → elektron[sond]spektroskoopia
- 370 fraktograafia i fractography v фрактография.
Uurimismeetod, mis tegeleb murdepindade analüüsiga vaatluse teel või mikroskoopiat (stereomikroskoopia, elektronmikroskoopia) rakendades.
- 371 fraktsioon → osis
- 372 fraktsioondestillatsioon (protsess); fraktsioondestilleerimine (operatsioon) i fractional distillation; fractionation v дробная перегонка.
Vedelike (sh sulametallide) fraktsioneerimis- ja rafineerimisprotsess, mis põhineb komponentide erinevatel keemistemperatuuridel (vt. samuti metallurgiline destillatsioon).
- 373 friktsioonpinne i friction coating v фрикционное покрытие.
Kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal, millel on suur hõõrdetegur ja hea kulumiskindlus.
- 374 furm i lance; tuyere v фурма.
Seadis hapniku või õhu puhumiseks konverterisse jt metallurgilistesse seadmetesse.
- 375 gaasdifusioon i gas diffusion v газовая диффузия.
Aatomite liikumine gaasilises olekus.
- 376 gaasikäik; suitsukanal i flue v газоход; дымоход; боров.
Kanal gaaside või suitsu ärajuhtimiseks tööstuslikes metallurgiaahjudes.
- 377 gaasileekkarastus → leekkarastus
- 378 gaasileekkuumus → leekkuumus
- 379 gaasistumistemperatuur → keemistemperatuur
- 380 gaasiärastus → degasatsioon
- 381 gaastermiline pinne → termopinne
- 382 gaastsementiitimine; {gaastsementeerimine} i gas carburizing v газовое науглероживание; газовая цементация.
Pinnakihi rikastamine süsinikuga – tsementiitimine gaasilises keskkonnas.
- 383 galeniit; pliiläik i galenite; galena v галенит; свинцовистый блеск.
1. Pliimineraal PbS . 2. Mineraali PbS sisaldusega pliimaak.
- 384 gammadefektoskoopia → gammaradiograafia[defektoskoopia]

- 385 gammaradiograafikontroll → gammaradiograafikatse
- 386 gammaradiograafia[defektoskoopia] i gammaradiography v гаммарадиографическая дефектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme gammakiirtega läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.
- 387 gammaradiograafikatse; gammaradiograafikontroll i gamma radiographic test[ing]; gamma radiographic inspection; gamma radiographic examination; gamma radiography test[ing]; gamma radiography inspection; gamma radiography examination v гаммарадиографический контроль.
Radiograafiameetodil põhinev mittepurustava kontrolli katse.
- 388 γ -raud → gammaraud
- 389 gammaraud; γ -raud i gamma iron v гамма-железо.
Tahkkesendatud kuupvõrega temperatuurivahemikus 911 ... 1392 °C esinev raua polümorfne modifikatsioon.
- 390 generaatorigaas i generator gas; producer gas v генераторный газ.
Gaasigeneraatoris söe või turba gasifitseerimisega toodetav küttegaas.
- 391 Gibbsi energia → vabaenergia
- 392 gradientpinne i gradated coating; grad[ua]ted coating v градиентное покрытие.
Sügavuti muutuva koostisega (alusmaterjali pinnalt pinde väliskihini) kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal.
- 393 grafeen i graphene v графен.
Kärjekujulise struktuuriga süsinikaatomkihtmaterjal.
- 394 grafiidivõre, H3 i graphite lattice v решетка графита; графитовая решетка.
Heksagonaalvõre tüüp, mis on omane grafiidile.
- 395 grafiit i graphite v графит.
Süsiniku heksagonaalvõret omav allotroopne teisend.
- 396 grafiitsüsinik i graphite carbon v графит.
Süsiniku moodifikatsioon, millele on omane grafiidivõre (lihtne heksagonaalvõre).
- 397 grafitisaator i graphitizer v графитизатор.
Grafiidi teket – grafitiseerumist – soodustav lisand.
- 398 grafitiseerumine (protsess); grafitisatsioon; grafitiseerimine (operatsioon) i graphitization v графитизация; графитизирование
Grafiidiosakeste moodustumine raua- (eriti malmi), nikli- jt. sulamite struktuuris, süsiniku grafiidina eraldumise protsess.
- 399 Guinier'- Prestoni tsoonid i Guinier- Preston zones; G- P zones v зоны Гинье-Престона.
Kindlates kristallograafiatasandis dispersioonkõvenemisel tekkinud/ lahustunud aatomite klastrid, nt. Al-Cu sulameis Cu-rikkad tsoonid.
- 400 H3 → lihtne heksagonaalvõre; grafiidivõre
- 401 H6 → mittekompaktheksagonaalvõre
- 402 H12 → kompaktheksagonaalvõre

- 403 habras murd i brittle fracture v хрупкий излом.
Materjali kiire purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kristalne (läikiv) pind.
- 404 habras murd i brittle fracture v хрупкий излом.
- 405 Hadfieldi teras i Hadfield steel v сталь Гатфильда.
Kulumiskindel kõrglegeeritud mangaanteras (~13% Mn).
- 406 hajuvalgusmikroskoop → ultramikroskoop
- 407 hallmalm; liblegrafiitmalm; libleja grafiidiga malm; lamellar [cast] iron i grey [cast] iron; flake graphite [cast] iron v серый чугун.
Vaba süsinikuga (grafiidina) halli murdepinnaga malm, tuntud ka liblegrafiitmalmina.
- 408 hammasrattapronks i hard gear bronze v шестеренная бронза.
Heade hõõrdeomadustega eelkõige hammasrataste valmistamiseks kasutatav pronks.
- 409 hapnikkonverter i basic-oxygen furnace, BOF v кислородный конвертер; ЛД-конвертер.
Aluselise vooderdisega konverter terase tootmiseks malmist hapniku ülevolt sissepuhumise teel.
- 410 hapnikkonvertermenetlus; hapnikkonverterprotsess i oxygen-converter process; basic oxygen process; LD-process v кислородно-конвертерный процесс; ЛД-процесс.
Konverterprotsess sulamalmi tehniliselt puhta hapnikuga läbipuhumise teel hapnikkonverteris.
- 411 hapnikkonverterprotsess → hapnikkonvertermenetlus
- 412 hapnikkonverterteras i basic oxygen steel v кислородно-конвертерная сталь.
Hapnikkonvertermenetlusega toodetud teras.
- 413 hapnikurikas vask i dry copper; oxygen-rich copper v кислородная медь.
Tehniline vask, mille hapniku sisaldus vastab leekrafineeritud vase nt. fosforiga hapnikusisaldusele.
- 414 hapnikuvaba [kõrgjuhtiv] vask i oxygen-free high conductivity copper, OFHC v безкислородная медь.
Tehniline vask, mille jääkhapniku sisaldus on ca 0,03%, saadud hapnikurikka vase taandamise ja ümbersulatamise teel.
- 415 happeline aheraine i acidic rock v кислая [пустая] порода.
Aheraine SiO₂ sisaldusega üle 60%.
- 416 happeline teras; happelismenetlusteras i acid steel v кислая сталь.
Happelismenetlusega toodetus teras (vrld. aluseline teras).
- 417 happeline tulekindel materjal; happeline tulepüsiv materjal i acid refractory v кислый огнеупор.
Peamiselt happelistest oksiididest (ränioksiid SiO₂) koosnev tulekindel materjal.
- 418 happeline tulekindel (tulepüsiv) materjal → happeline tule
- 419 happeline tulepüsiv materjal → happeline tule
- 420 happelismenetlus; happelisprotsess; happeline menetlus; happeline protsess i acid process v кислый процесс.
Terase tootmise protsess happelise voodriga ahjus happelise räbu all (vrld. aluselismenetlus).
- 421 happelismenetlusteras → happeline teras
- 422 happeline protsess → happelismenetlus

- 423 happelisprotsess → happelismenetlus
- 424 haprumine i embrittlement v охрупчивание.
Materjalide muutumine hapraks ja purunemine mehaaniliste mõjude toimetel ilma märgatavate plastsete deformatsioonideta.
- 425 haprumistemperatuur i brittle temperature v температура хрупкости.
Temperatuur mille juures materjalid muutuvad hapraks ja purunemine mehaaniliste mõjude toimetel ilma märgatavate plastsete deformatsioonideta.
- 426 haprus;rabedus i brittleness; shortness; fragility v хрупкость; ломкость.
Jäiga keha võime puruneda mehaaniliste mõjude toimetel, ilma et tekiks märgatavaid plastseid deformatsioone.
- 427 hastelloi i hastelloy v хастеллой.
Korrosioonikindel niklikroomimolibdeenisulam.
- 428 hea lõiketöödeldavusega messing; {automaadimessing} i free-machining brass; free-cutting brass v автоматная латунь.
Hea lõiketöödeldavusega automaatpinkidel kasutatav suurendatud Pb-sisaldusega vasetsingisulam.
- 429 hea lõiketöödeldavusega teras; {automaaditeras} i free-machining steel; free-cutting steel v автоматная сталь.
Hea lõiketöödeldavusega automaatpinkidel kasutatav suurendatud S- ja P-sisaldusega teras.
- 430 heksagonaal[kristalli]võre i hexagonal lattice v гексагональная решетка.
Võreelement, millel on kuusnurkse prisma kuju.
- 431 heledõõmutus (protsess); heledõõmutamine (operatsioon) i bright annealing v светлый отжиг.
Teras või sulamite kuumutus ja aeglane jahutus kontrollitavas keskkonnas, kus pinna oksüdeerumine on minimaalne ja metall jääb heleda väljanägemisega.
- 432 helvesstruktuur → soomusstruktuur
- 433 hematit i hematite v гематит.
Rauamineraal Fe_2O_3 .
- 434 hermeetilisusekatse → tiheduskatse
- 435 heterodifusioon i heterodiffusion v гетеродиффузия.
Sulami komponentide kontsentratsiooni ühtlustumisele suunatud erisuguste aatomite difusioon.
- 436 heterogeenne sulam → hetero[geen]sulam
- 437 heterogeenne struktuur → hetero[geen]struktuur
- 438 hetero[geen]sulam; heterogeenne sulam i heterogeneous alloy; inhomogeneous alloy; non-homogeneous alloy v гетерогенный сплав; неоднородный сплав.
Ebaühtlase struktuurikoostisega (mittehomogeenne) sulam.
- 439 heterogeensus i heterogeneity v гетерогенность; неомогенность.
Struktuuri ebaühtlus, mittehomogeensus. Vastand homogeensus.
- 440 hetero[geen]struktuur; heterogeenne struktuur i heterogeneous structure v гетерогенная структура.
Erineva koostise ja omadustega struktuuriosadest koosnev mittehomogeenne struktuur nt komposiitmaterjalile omane struktuur.

- 441 heterostruktuur → hetero[geen]struktuur
- 442 heterosulam → hetero[geen]sulam
- 443 Hg → elavhõbe
- 444 homogeeni[see]mine → homogenisatsioon
- 445 homogeenne struktuur → homogeenstruktuur
- 446 homogeenne sulam → homogeensulam
- 447 homogeenstruktuur; homogeenne struktuur i homogeneous structure v гомогенная структура.
Peenete etteantud osakeste (terade) suuruse ja ühtlase jaotusega struktuur.
- 448 homogeensulam; homogeenne sulam i homogeneous alloy v гомогенный сплав; однородный сплав.
Ühtlase struktuuri või koostisega sulam.
- 449 homogeenimine → homogenisatsioon
- 450 homogeensus i homogeneity v гомогенность; однородность.
Struktuuri või koostise ühtlus. Vastand heterogeensus.
- 451 homogenisatsioon (protsess); homogeniseerimine (operatsioon) i homogenization; homogenizing v гомогенизация.
Koostise ebaühtluse (segregatsiooni) kõrvaldamine tahketes sulamites pikaajalise kuumutamise – kõrgetemperatuurse (difusioonlõõmutamise) lõõmutamise teel.
- 452 homogeniseeriv lõõmutus; difusioonlõõmutus (protsess); homogeniseeriv lõõmutamine; difusioonlõõmutamine (operatsioon) i diffusion annealing; homogenizing [annealing] v гомогенизационный отжиг; диффузионный отжиг.
Valandite või valuplokkide struktuuri ja keemilist koostist ühtlustav kõrgetemperatuurne termiline töötlus.
- 453 homologtemperatuur i homologous temperature v гомологическая температура.
Materjali katse(keskkonna)temperatuuri suhe sulamistemperatuuri [K].
- 454 Hoyti metall → babiit
- 455 hulktahkkristall i multiplane crystal v многогранный кристалл.
Hulktahukakujuline kristall (tera).
- 456 hõbe; Ag i silver; argentum v серебро.
- 457 hõbeteras i silver steel v серебряная сталь; серебрянка.
Siletõmmatud või poleeritud mittelegeerterase (taval. varda kujul, sisaldab 1,25% C, lisaks vähesel määral Si, Mn ja Cr) tavakäibes kasutatav nimetus.
- 458 hõbetus (protsess); hõbetamine (operatsioon) i silvering; silverization v серебрение.
Traditsiooniline peegli peegeldava pinna – hõbepinde saamine klaaspinnal selle sukeldamisel lahustes; tänapäeval aurustussadetamise teel.
- 459 hõbetustus (protsess); hõbetustamine (operatsioon) i desilverization v обезсеребрение.
Hõbeda eemaldamise protsess; algselt hõbeda (ka kulla) eemaldamine pliist.
- 460 hõljuvsulatus (protsess); hõljuvsulatamine (operatsioon) i flash smelting; suspension smelting v плавка во взвешенном состоянии; взвешенная плавка.
Metallsulfiidide autogeensulatus sulatusahju õhu- või hapniku joa sisepuhumise teel (vt. autogeensulatus).

461 hälve → hälving

462 hälving; hälve i discontinuity v несплошность.

Materjali mistahes omaduste ebapidevus, mis on määratav mittepurustava kontrolli meetoditega. Võib olla või mitte olla defektiks.

463 hälvingu valeilming i false indication; error indication v ложная индикация.

Mittepurustava kontrolli meetodi ebasobivusest või tulemuste ebaõigest töötlemisest tingitud mittedefektse koha ebaõige hälvingu ilming.

464 hälvinguilming i indication v индикация; показание; отсчет.

Mittepurustava kontrolli meetodi väljund, mis viitab materjali omaduste ebapidevusele.

465 hüdrometallurgia i hydrometallurgy v гидрометаллургия.

Metallurgiaharu, kus metallide tootmiseks kasutatakse määrgmeetodeid: maake, maagikontsentrante või tööstuslikke jäämeid töödeldakse keemiliste reagentide (hapete, aluste, soolade) vesilahustega, millest metall(id) välja sadestatakse.

466 hülsimessing i cartridge brass; spinning brass v гильзовая латунь; патронная латунь.

Tulirelvade laskemoonahülsside valmistamiseks kasutatav u. 30% Zn-sisaldusega messing.

467 HV → Vickersi kõvadus

468 ideaalkristall; ideaalne kristall i perfect crystal; ideal crystal v совершенный кристалл; идеальный кристалл.

Kristall, milles puuduvad defektid (lisandid).

469 ideaalne kristall → ideaalkristall

470 idu → kristallisatsioonikese

471 idustumine → kristallisatsioonikeskme teke

472 ilmeniit i ilmenite v ильменит; титанистый железняк.

1. Titaanimineraal FeTiO_3 .
2. Mineraali FeTiO_3 . sisaldav titaanimaak.

473 indenteerimiskõvadus; sissesurumiskõvadus i indentation hardness, penetration hardness v твердость вдавливания; твердость на вдавливание.

Otsaku materjali etteantud koormusega sissesurumise teel (Vickersi, Knoop'i, Brinelli, Rockwelli ja Knoop'e'i meetodil) jälje geomeetria või sügavuse järgi määratav kõvadus.

474 indenteerimiskõvaduskatse; sissesurumiskõvaduskatse i indentation hardness test, penetration hardness test v испытание на твердость вдавливания, испытание на твердость на вдавливание.

475 indentor; otsak i indenter v индентор.

Kõvast materjalist (teemandist, kõvasulamist, karastatud terasest vms.) valmistatud kera, püramiid või koonus, mis materjali kõvaduse määramisel surutakse katsekehasse.

476 indentori jälg i indentation v отпечаток.

Indenteerimiskõvaduskatsel indentori materjali sissesurumisel tekkiv jälgend.

477 induktsioonahi; kõrgsagedusahi induction furnace; high-frequency furnace v индукционная печь; высокочастотная печь.

Kõrgsagedusvooludel põhinev kuumutusseade.

- 478 induktsioonkarastus; kõrgsageduskarastus (protsess); induktsioonkarastamine; kõrgsageduskarastamine (operatsioon) i induction hardening; high-frequency hardening v индукционная закалка; высокочастотная закалка.
Karastamine kõrgsagedusvooludega kuumutamise teel.
- 479 induktsioonkuumus; kõrgsageduskuumus (protsess); induktsioonkuumutamine; kõrgsageduskuumutamine (operatsioon) i induction heating; high-frequency heating v индукционный нагрев; высокочастотный нагрев.
Kõrgsagedusvooludega kuumutamine vastava kujuga induktoris.
- 480 inertmetall; inertne metall i inert metal v инертный металл.
Sulam (tavaliselt Ti-Zr- sulam), milles neutronite hajumine kiiritamisel on tähtsusetu.
- 481 inertne metall → inertmetall
- 482 infrapunatermograafia [defektoskoopia]; IT i infra-red termography; IT v инфракрасная термография.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb eseme pinnalt kiirguva soojuskiirguse registreerimises ekraanil nähtavana.
- 483 infrapunatermograafiakatse, infrapunatermograafiakontroll i infra-red termography test[ing]; ITT; infra-red termography inspection; infra-red termography examination v инфракрасный термографический контроль.
Infrapunatermograafiameetodil põhinev mittepurustav katse.
- 484 infrapunatermograafiakontroll → infrapunatermograafiakatse
- 485 inkonell i inconel v инконель.
Kuumuskindel põhiliselt kroomi (13%) ja rauda (6%) sisaldav niklisulam.
- 486 inokulaator → teranokulaator
- 487 insenerimaterjal → tehnomaterjal
- 488 instrumenditeras → tööriistateras
- 489 instrumentaalteras → tööriistateras
- 490 interkristal[lili]ne murd → teradevaheline murd
- 491 intermetalliid; intermetalne ühend; metallidevaheline ühend i intermetallic compound; intermediate constituent v интерметаллид; интерметаллическое соединение.
Metallidevaheline (intermetal[lili]ne) keemiline ühend; tuntud ka Lavesi faasina.
- 492 intermetal[lili]ne ühend → intermetalliid
- 493 invar i invar v инвар.
Väikese soojuspaisumisega rauaniklisulam.
- 494ioonimplantatsioon (protsess);ioonleegerimine (operatsioon) i ion implantation; ion alloying; ion alloyage v ионное легирование; ионная имплантация.
Metalli või sulami leegerimine, mille korral leegeriva elemendi aatomid viiakse pinnakihiioonkiirte kimbuga pommitamise teel.
- 495ioonside i ion[ic] bond; heteropolar bond v ионная связь.
Aatomeid (elektrone) kristallivõres koos hoidev keemiline side, vastastikjõud, mille korral positiivsetiooni ümbritsevad lähimad naaberioonid on negatiivsed või vastupidi.

496 irregulaarne aatom → sõlmpunktidevaheline aatom

497 iselõõmutus (protsess); iselõõmutamine (operatsioon) i self-annealing v самоотжиг.

Külmtöötlemise järel toatemperatuuril aset leidev rekristallisatsioon (lõõmutus), selliste metallide nagu plii, tina ja tsink korral.

498 isekarastus; isekarastumine (protsess) i self-hardening v самозакаливание; самозакалка.

Taval. lõiketöötlemisel kuumenenud pinna õhu käes jahtumise tulemusena aset leidev pinnakõvenemine (vt õhkarastus).

499 isekarastuv teras ; õhkarastuv teras i self-hardening steel v самозакаливающаяся сталь.

Teras, mille kriitiline jahtumiskiirus karastamisel on väike (õhu käes karastuv teras).

500 isenoolutus; isenoolutumine (protsess) i self-tempering v самоотпуск.

Karastamisjärgne, kuumast südamikust põhjustatud pinnakihi noolutus.

501 isenoolutuskarastus (protsess); isenoolutuskarastamine (operatsioon) i self-tempering hardening; self-tempering quenching; temper quenching v закалка с самоотпуском.

Karastamine, mispuhul karastusvedelikus ei jahutata detaili lõpuni, vaid järgneb jahutamine õhus, mil soe südamik noolutab pinnakihi.

502 iseräbustuv sulam i self-fluxing alloy v самофлюсующийся сплав.

Sulam, mis sisaldab räumoodustavaid komponente (Si, B).

503 isomorfism; isomorfsus i isomorphism v изоморфизм; изоморфность.

Erinevate ainete kristallivõrede samakujulisus. Vastand polümorfsus.

504 isomorfsus → isomorfism

505 isotermiline karastus → isotermkarastus

506 isotermkarastus; isotermiline karastus; beiniitkarastus (protsess); isotermkarastamine; isotermiline karastamine; beiniitkarastamine (operatsioon) i austempering; isothermal quenching; isothermal hardening v изотермическая закалка; аустемперинг; бейнитная закалка.

Karastamine kiire jahutamise ja seisutamisega ülevalpool martensiitmuutuse t° -i (150 ... 500 °C) (isotermiline karastamine) kuni austeniidi lagunemiseni ferriidiks ja tsementiidiks (beiniidiks).

507 isotermilõõmutus; isotermiline lõõmutus (protsess); isotermilõõmutamine; isotermiline lõõmutamine (operatsioon) i isothermal annealing (operatsioon) v изотермический отжиг.

Lõõmutamine seisutusega jahutamisel etteantud temperatuuril (terase korral perliidialas, s.o. t° - l 450 ... 600°C) järgneva mahajahutamise ahjus.

508 Isotermomehhanotöötlus; isotermilis-mehaaniline töötlus (protsess); isotermomehhanotöötlemine; isotermilis-mehaaniline töötlemine (operatsioon) i isoforming v изоформинг; изотермомеханическая обработка.

Termomehaaniline töötlemine, mis seisneb austeniidi plastses deformeerimises allpool eutektoidmuutuse t° -i (perliidialas) ja jahutamises koos austeniidi lagunemisega ferriidiks ja tsementiidiks (beiniidiks).

509 isotroopia; isotroopsus i isotropy v изотропия; изотропность.

Materjali füüsikaliste omaduste (deformeeritavus, elektri- ja soojusjuhtivus) sõltumatus välismõjutuse suunast. Vastand anisotroopia.

510 isotroopsus → isotroopia

511 IT → infrapunatermograafia

- 512 Izod löökpaindeteim i Izod impact test v испытание на удар по Изжо.
Löökpaindeteim Izod meetodil, mille korral sälguga või sälguta vertikaalselt konsoolset kinnitatud teimikule rakendatakse löögikoormus.
- 513 jahutus (protsess); jahutamine (operatsioon) i cooling v охлаждение; остывание.
Kehast soojuste ärastamise (temperatuuri alandamise) protsess.
- 514 jahutusaeg → jahutuskestus
- 515 jahutuskeskkond i cooling medium; coolant v охлаждающая среда; среда остывания.
Detaili termotötlusel jahutamisel kasutatav keskkond.
- 516 jahutuskestus; jahutusaeg i cooling time v время охлаждения; продолжительность охлаждения.
Jahutusaeg detaili termotöötlemisel.
- 517 jahutuskiiirus → jahtumiskiiirus
- 518 jahtumiskiiirus; jahutuskiiirus i cooling rate v скорость охлаждения.
Temperatuurimuutus ajaühikus (°C/s) jahutamisel.
- 519 jahutuskõver → jahtumiskõver
- 520 jahtumiskõver; jahutuskõver i cooling curve v кривая охлаждения; кривая остывания.
Jahutusprotsessi graafik temperatuur-aeg-koordinaadistikus.
- 521 Jominy teim → otskarastusteim
- 522 joondefekt → dislokatsioon
- 523 joonelastsusmoodul → normaalelastsusmoodul
- 524 joonpaisumine i linear expansion v линейное расширение.
Keha joonmõõte muutus soojendamisel.
- 525 joonpaisumistegur i coefficient of thermal expansion; CTE; coefficient of linear expansion v коэффициент линейного расширения.
Tahkise joonmõõtmete muutumist iseloomustab tegur pikkusühiku muut temperatuuriühiku kohta, $\Delta L/\Delta T$.
- 526 joonpraktihedus i atomic linear density v линейная плотность упаковки.
Aatomite arv pikkusühiku (nt. nm) kohta.
- 527 jugajahutus (protsess); jugajahutamine (operatsioon) i jet cooling v струйное охлаждение.
Jahutamine vedelikujoa abil.
- 528 jugavakumeerimine i Bochumer-Verein process v вакуумирование в струе; струйное вакуумирование; БВ-процесс.
Sulaterase vakumeerimine valamise teel valukopast vaakuumkambis asuvasse mahutisse.
- 529 juhuslisand; juhuslik lisand; võõrlisand i impurity v примесь.
Lisand, mis on sattunud metalli või sulamisse juhuslikult.
- 530 juhuslik lisand → juhulisand
- 531 juhumetall → saastemetall
- 532 juhuraud → saasteraud

533 juhusulam → saastesulam

534 juuspragunemine (pinnale omane) i crazing v волосное трещинообразование.
Peenete (paljale silmale nähtamatute) pragude teke pinnal.

535 jäikus i rigidity; stiffness; anelasticity v жесткость.
Keha või tarindi võime vastu panna deformeerumisele, taval. elastsusmooduli ja geomeetrilise karakteristiku korrutis.

536 jäljendmeetod, tõmmismetod i replica method; replicography; replication v метод реплик.
Portatiivses metallograafias struktuuri, defektide jms. uurimiseks kasutatav meetod, mis põhineb objektilt võetaval kiletõmmisel.

537 jäme[da]teralisus; jäme[da]kristal[lili]sus i coarse-grainity; coarse-crystallinity v крупнозернистость; крупнокристалличность.
Metalli omadus, mis väljendub suurte teradega struktuuris.

538 jäme[da]kristal[lili]sus → jäme[da]teralisus

539 jämenemine → ristlõike laienemine

540 jämeteraline teras → jämeterateras

541 jämeterateras; jämedateraline teras i coarse-grained steel v крупнозернистая сталь.
Termotöötusel tera kasvule kalduv teras; pärilikult jämedateraline teras, eelkõige ainult Mn-ga taandatud teras (keevteras).

542 järeleuteksulam → üleuteksulam

543 järeleutektoidsulam → üleutektoidsulam

544 järeleutektoidteras → üleutektoidteras

545 järelkuumutus (protsess); järelkuumutamine (operatsioon) i postheating v последовательный нагрев.
Keevise kuumutamine termotöötluks.

546 järeltermotöötlus (protsess); järeltermotöötlemine (operatsioon) i postheat-treatment v последовательная термообработка; последовательная термическая обработка.
Keeviste lõõmutus või noolutus kõrvaldamaks pingeid või kohtkarastust.

547 järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkatse; järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkontroll i post-emulsion fluorescence penetrant test[ing]; post-emulsion fluorescence penetrant inspection; post-emulsion fluorescence penetrant examination v остаточоно-эмульсионный флуоресцентный капиллярный контроль.
Kapillaarkatse fluorestsentspenetrandi järgneva emulgeerumisega.

548 järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkontroll → järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkatse

549 järgemulgeeruv penetrant i postemulsifiable penetrant v пенетрант с последующим эмульгированием.
Peale katset emulgeeruv penetrant (vt penetrant).

550 järje[korra]number i atomic number v атомный номер; порядковый номер.
Keemilise elemendi järjekorranumber keemiliste elementide perioodilises (Mendelejevi) süsteemis ja on määratud aatomituuma positiivselt laetud osakeste – prootonite arvuga (võrdne neutraalse elemendi elektronide arvuga).

- 551 jääkausteniit i retained austenite v остаточный аустенит.
Karastatud kõrgsüsinikkõrglegeerterase martensiitses või beiniitses struktuuris toatemperatuuril säilinud ebapüsiv austeniit.
- 552 jääkdeformatsioon → plastne deformatsioon
- 553 jääkmagnet[väli]pulberkatse, jääkmagnet[väli]pulberkontroll i residual field magnetic particle test[ing], residual field magnetic particle impaction, residual field magnetic particle examination v магнитопорошковый контроль остаточным магнитным полем.
Magnetpulberkontrollimeetod, mis põhineb magnetpulbri kasutusel peale magnetiseerimist.
- 554 jääkmagnet[väli]pulberkontroll → jääkmagnet[väli]pulberkatse
- 555 jääkpinge i residual stress; internal stress v остаточное напряжение.
Peale kristall[iseer]umist või tehnoloogilisi protsesse (termo- ja survetöötlus, valu jne.) säilinud, keha (detaili) piirides tasakaalustunud pinge (vt aatomitevaheline mikropinge).
- 556 jäätmemetall → vanametall
- 557 K6 → lihtkuupvõre
- 558 K8 → ruumkesendatud kuupvõre
- 559 K12 → tahkesendatud kuupvõre
- 560 kaadmimine; {kadmeerimine} i cadmiumizing (difuusne); cadmium-plating (pindamine) v кадмирование.
Metalltoote pinnakihi rikastamine kaadmiumiga termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) või galvaanilise pindamise teel.
- 561 kaadmium i cadmium v кадмий
- 562 kaadmiumpronks; Cd-pronks i cadmium bronze; cadmium copper v кадмиевая бронза.
Põhilisandina kaadmiumi sisaldav pronks.
- 563 kaarahi → elektrikaarahi
- 564 kaare kaudtoimega [elektri]kaarahi → kaudtoimekaarahi
- 565 kaare otsetoimega [elektri]kaarahi → otsetoimekaarahi
- 566 kaarleekahi → elektrikaarahi
- 567 kahe[komponent]ne sulam; binaarsulam i binary alloy; two-component alloy v двухкомпонентный сплав; бинарный сплав; двойной сплав.
Kahest ainest (elemendist) koosnev sulam.
- 568 kahefaasilisus i binarity v двухфазность.
Struktuuri koosnemine kahest faasist.
- 569 kahekomponendiline faasidiagramm → kahekomponentne faasidiagramm
- 570 kahekomponentne faasidiagramm; kahekomponendiline faasidiagramm i binary phase [equilibrium] diagram v двухкомпонентная фазовая диаграмма.
Kahekomponentsete sulamite tasakaalulist faasilist koostist sõltuvalt temperatuurist ja komponentide kontsentratsioonist iseloomustav diagramm.

- 571 kahestumine; kaksikkristall[iseer]umine i twinning v двойникование.
Üks plastse deformatsiooni mehhanismidest: ühe kristalliosa peegelasendisse paigutumine teise suhtes.
- 572 kahuripronks; relvametall; punapronks; {suurtükipronks} i admiralty gun metal; gunmetal
v орудийная бронза; пушечная бронза; красная бронза.
Põhilisanditena tina, tsinki, vahel ka täiendavalt pliid sisaldav valupronks (ca 90 % Cu), mida varasematel aegadel kasutati relvade valmistamiseks.
- 573 kaitsepinne i protective coating v защитное покрытие.
Kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal; kaitseb ümbritseva keskkonna mõjutuste eest.
- 574 kaitsev ahjukeskond → ahju kaitsekeskkond
- 575 kaitsevoodersulatus (protsess), kaitsevoodersulatamine (operatsioon) i autocrucible melting v плавка гарнисажная; гарнисажная плавка.
Sulatamine sulatusprotsessis moodustunud kaitsekestas, mis kaitseb ahju voodrit või metallvormi sulatise või räbuga reageerimise eest.
- 576 kaksikkarastus; duplekskarastus (protsess); kaksikkarastamine; duplekskarastamine (operatsioon) i duplex hardening; duplex quenching v двойная закалка; двукратная закалка.
Termotöötlus, mis seisneb kahes järjestikus karastamises (kasut. põhiliselt tsementitud detailide korral).
- 577 kaksikkristall[iseer]umine → kahestumine
- 578 kaksikvääring → bimetallism
- 579 kalestumine → kalestus
- 580 kalestus; kalestumine (protsess); kalestamine (operatsioon) i strain hardening; work hardening; cold [work] hardening v наклёп; нагартовка; механическое упрочнение.
Metalli muutumine (tugevuse ja kõvaduse suurenemine ning plastse ja sitkuse vähenemine) plastse külmdeformeerimise protsessis.
- 581 kalestushaprus; kalestusrabedus i work brittleness, work shortness v хрупкость наклепа.
Metallide ja metallisulamite haprumine plastsest deformeerimisest tuleneva kalestumise tagajärjel.
- 582 kalestusrabedus → kalestushaprus
- 583 kallutatav ahi → kiikahi
- 584 kaltsiit i calcite v кальцит; известковый шпат.
Mineraal CaCO_3 – lubjakivi põhiline koostisosa.
- 585 kaltsineerimine; kaltsineeriv särdamine i calcination; calcinating v кальцинирующий обжиг; кальцинация.
Kuumutaminemite püsivate keemiliste ühendite (hüdrosiidid, karbonaadid jne) lagundamiseks (särdamiseks).
- 586 kaltsineeriv särdamine → kaltsineerimine
- 587 kangihõbe i ingot silver v чушковое серебро.
Kangidena realiseeritav hõbe, mille hõbedasisaldus on vähemalt 99,9% (prooviga 999).
- 588 kangikuld i ingot gold v чушковое золото.
Kangidena realiseeritav kuld, mille kullasisaldus on vähemalt 99,5% (prooviga 995).

- 589 kapillaardefektoskoopia i liquid-penetrant defectoscopy v капиллярная дефектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) pinnale avanevate hälvingute avastamiseks, mis põhineb penetrandi märgamisvõimel ja tungimisel pinnale avanevatesse materjali ebapidevustesse.
- 590 kapillaarkatse, PT; kapillaarkontroll i liquid-penetrant test[ing] PT; liquid-penetrant inspection; liquid-penetrant examination v капиллярный контроль.
Kapillaarmeetodil põhinev mittepurustav katse.
- 591 kapillaarkontroll → kapillaarkatse
- 592 karaat i carat v карат.
1. Sulamite väärismetallisisalduse ühik (proovile 1000 vastab 24 karaati, nt 18-karaadine kuld sisaldab 18 osa kulda ja 6 osa lisandeid)
2. Vääriskivide ja pärlite massiühik (1 karaat = 0,2g).
- 593 karastamisahi → karastusahi
- 594 karastamisviis → karastusviis
- 595 karastamisvann → karastusvann
- 596 karastamisvedelik → karastusvedelik
- 597 karastus (protsess); karastamine (operatsioon) i quenching; hardening v закалка; закаливание.
Metallisulami kuumutamine ja sellele järgnev kiire jahutamine, mille tulemusena säilib kõrgetemperatuurne lahustuvus ja struktuur või nt. terase karastamisel tekib martensiit.
- 598 karastusahi; karastamisahi i hardening furnace; quenching furnace v закалочная печь; печь закалки.
Ahi detailide või toodete kuumutamiseks karastamisel.
- 599 karastusdeformatsioon i hardening deformation; quenching deformation v закалочная деформация; деформация закалки.
Detaili karastamisel tekkinud kujudeformatsioon.
- 600 karastuskatse i hardening test v проба закаливаемости.
Katse terase karastuvuse määramiseks.
- 601 karastatav teras → karastuv teras
- 602 karastatavus → karastuvus
- 603 karastamiskeskond → karastuskeskkond
- 604 karastamistemperatuur → karastustemperatuur
- 605 karastamisvann → karastusvann
- 606 karastamisvedelik → karastusvedelik
- 607 karastamisviis → karastusviis
- 608 karastuskeskkond; karastamiskeskond i hardening medium; quenching medium; quench[ant] v закалочная среда.
Karastamisel jahutamiseks kasutatav keskkond.

- 609 karastuskristall i chill crystal v закалочный кристалл; кристалл закали.
Sulametalli kiirel jahutamisel külma valuvormiga kokkupuutes moodustunud väike kristall (peeneteraline koorik).
- 610 karastusmartensiit i hardening martenite v мартенсит закали.
Allpool martensiitmuutuse algtemperatuuri M_a austeniidist tekkinud martensiit.
- 611 karastuspragu i hardening crack; quenching crack; hardening fissure v закалочная трещина.
Detaili karastamisel tekkinud pragu.
- 612 karastustemperatuur; karastamistemperatuur i hardening temperature; quenching temperature v закалочная температура; температура закали.
Temperatuur, milleni karastatavat detaili kuumutatakse.
- 613 karastustroostit i quenching troostite; primary troostite; acicular troostite v тростит закали; игольчатый тростит.
Jahutusprotsessis austeniidi lagunemisel tekkiv kihilise struktuuriga ferriidi-tsementiidi segu – troostiit.
- 614 karastusvann; karastamisvann i hardening bath; quench[ing] bath v закалочная ванна.
Karastamisel detaili jahutamisel kasutatav karastuskeskkonnaga nõu või karastuskeskkond.
- 615 karastusvedelik; karastamisvedelik i hardening liquid; quench[ant]; quenching liquid v закалочная жидкость.
Karastamisel detaili jahutamisel kasutatav vedelkeskkond.
- 616 karastusviis; karastamisviis i hardening mode; quenching mode v способ закали; метод закали.
Detaili kuumutus- ja jahutusviis karastamisel.
- 617 karastusvärvus → kuumutusvärvus
- 618 karastusõli i quench oil v закалочное масло.
Terasdetailide karastamisel jahutuskeskkonnana kasutatav õli.
- 619 karastuv teras; karastatav teras i hardening steel; chilling steel v закаливающаяся сталь; закаливаемая сталь.
Karastamise tulemusena kõvenev teras.
- 620 karastuvus; karastatavus i hardenability; hardening capacity v закаливаемость.
Teras võime tugevneda ja kõveneda karastamisel.
- 621 karbiid i carbide v карбид.
Metalli ja süsiniku keemiline ühend.
- 622 karbiidkermis i carbide cermet v карбидный кермет.
Karbiidide baasil pulbermetallurgia meetodil valmistatud materjal.
- 623 karbiidpinne i carbide coating v карбидное покрытие.
Kate (kiht), mille põhikomponendiks (>50%) on karbiid(id).
- 624 karbon[is]eerimine → tsementiitimine
- 625 karborund; ränikarbiid i carborundum; silicon carbide v карборунд.
Räni ja süsiniku keemiline ühend – SiC.
- 626 karbotermia i carbothermym v карботермия.
Metallioksiidide taandamine süsinikuga või süsinikku sisaldavate materjalidega, nt. karbiididega.

- 627 karestuspinne i roughening coating v покрытие шероховатости.
Suure eripinnaga kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal.
- 628 karkass; sarrus i frame; skeleton v каркас.
Komposiitmaterjali koormust kandev ja jäikust tagav pidevraamistik.
- 629 karkass-struktuur → sarrusstruktuur
- 630 karnalliit i carnalite v карналит.
1. Magneesiumimineraal $KCl \cdot MgCl_2 \cdot 6H_2O$.
2. Mineraali $KCl \cdot MgCl_2 \cdot 6H_2O$ sisaldusega magneesiumimaak.
- 631 kassikuld i pyrite; fool's gold v сусальное золото.
Pronksivärvilise mineraali-biotiidi (ka teiste kullakarva mineraalide nt. püriidi) rahvapärane nimetus.
- 632 kassiteriit i cassiterite; tin ore v оловянный камень; касситерит.
1. Tinamineraal SnO_2 .
2. Mineraali SnO_2 sisaldusega tinamaak.
- 633 kastlõõmutus (protsess); kastlõõmutamine (operatsioon) i pot annealing; close annealing v ящичный отжиг.
Kalestunud metalli kuumutamine pehendamiseks, paigutades selle õhu juurdepääsu (oksüdeerumise) takistamiseks tihendatud kastis ahju.
- 634 kasvuinhibiitor → terapeenendaja
- 635 katkeahenemine, ristlõike ahenemine, suhteline ahenemine i percentage reduction of area, cross-section narrowing, reduction in area v поперечное сужение, относительное сужение при разрыве.
Materjali plastsusnäitaja, tähis Z; katse käigus toimunud suurim ristlõikepindada muut (S_o-S_u), avaldatuna protsentides algristlõikepindala S_o suhtes.
- 636 katkendkarastus; katkendlik karastus (protsess); katkendkarastamine; katkendlik karastamine (operatsioon) i time quenching; two-medium quenching v закалка в двух средах; прерывистая закалка.
Kahes vannis (keskkonnas) karastamine (nt. vees ja õlis).
- 637 katkendlik karastus → katkendkarastus
- 638 katketugevus i rupture strength v разрывная прочность.
Materjali tugevusnäitaja tõmbel; pinge, mis vastab purunemisjõule. (vt tõmbetugevus)
- 639 katkevenivus; suhteline pikenedamine i percentage elongation [after fracture], ultimate elongation v относительное удлинение [при разрыве].
Materjali plastsusnäitaja, tähis A; mõõtepikkuse jääv suurenemine pärast katsekeha purunemist (L_o-L_u), avaldatuna protsentides algpikkuse L_o suhtes.
- 640 katoovask i kahtode copper v катодная медь.
Toorvase elektrolüütilisel rafineerimisel saadav vask (vasesisaldus 99,2...99,7%).
- 641 katsekeha; proovikeha i test piece v образец [для испытания].
Katsetamisel kasutatav materjali/toote osa.
- 642 katsemasin i test[ing] machine v испытательная машина.
Materjalide katsetamisel kasutatav seade.
- 643 katsetus; katsetamine i testing v испытание.
Laboratoorne katsetamine.

- 644 kaudjahutus (protsess); kaudjahutamine (operatsioon) i indirect cooling v косвенное охлаждение.
Jahutusviis, mille korral detaili ei jahutata vahetult jahutuskeskkonnas, vaid soojusvahendaja kaudu.
- 645 kaudkuumutus (protsess); kaudkuumutamine (operatsioon) i indirect heating v косвенный нагрев.
Kuumutusviis, mille korral detaili ei kuumutata soojaallika poolt vahetult, vaid keskkonna kaudu.
- 646 kaudtoimekaarahi; kaare kaudtoimega [elektri]kaarahi i indirect arc furnace v дуговая печь косвенного нагрева.
[Elektri]kaarahi ahjutäite sulatamiseks kaare kaudtoimel (ahjutäidis elektriliselt neutraalne) (vrdl otsetoimekaarahi)
- 647 kauper; kõrgahju õhuelsoojendi i cowper stove; cowper blast heater; blast-furnace stove; hot-blast stove; hot-air stove v каупер; доменный воздухомнагреватель.
Ahi kõrgahju siseneva õhu eelsoojendamiseks.
- 648 KC → pingeintensiivsustegur
- 649 keemiline koostis i chemical composition v химический состав.
Komponentide (elementide) protsentuaalne (aatom-, massi- või mahu%- s) sisaldus.
- 650 keemiline väsimus, korrosioonväsimus i chemical fatigue, corrosion fatigue v химическая усталость, коррозионная усталость.
Keemilises keskkonnas seisutusest tingitud väsimus.
- 651 keemiline ühend i chemical compound v химическое соединение.
Kahe ja enama komponendi omavahelise reageerimise tulemusena tekkinud faas, millele on omased uus kristallivõre, sulamistemperatuur jm. nagu puhtal komponendil. (vt elektronühend, intermetallid jt)
- 652 keemine → terase keemine
- 653 keemisperiod → terase keemisperiod
- 654 keemispunkt → keemistemperatuur
- 655 keemistemperatuur; {keemispunkt} i boiling temperature; {boiling point} v температура кипения; {точка кипения}.
Temperatuur, mil aine läheb vedelast olekust üle gaasilisse olekusse.
- 656 keevitav teras i welding steel; weldable steel v свариваемая сталь; сваривающаяся сталь.
Normaaltingimustel hästi keevitav teras.
- 657 keevkiht i fluidized bed; fluid-bed, FB; boiling bed v кипящий слой; псевдооживленный слой.
Hõljuvas olekus puisteaine (pulber) gaasilises või vedelikulises keskkonnas.
- 658 keevkihtsulatus (protsess); keevkihis sulatamine (operatsioon) i fluidized-bed smelting; jet smelting v плавка в кипящем слое.
Sulatus lähtematerjalide töötlemisega keevkihis (vt. keevkiht).
- 659 keevteras i rimmed steel; rimming steel; unkilld steel v кипящая сталь, кп; неуспокоенная сталь.
Väikese süsinikusisaldusega (<0,2%) täielikult mittetaandatud (mittedesoksüdeeritud) teras, mis jätkuvalt „keeb” peale valamist valuplokvormi (vt terase keemine).
- 660 kellametall → kellapronks
- 661 kellapronks; kellametall i bellbronze; bell metal v колокольная бронза.
Kellade valmistamiseks kasutatav tinapronks.

- 662 keraamiline pinne i ceramic coating v керамические покрытие.
Kate (kiht), mille põhikomponent (>50%) on keraamika.
- 663 keragrafiitmalm; keraja grafiidiga malm; {kõrgtugev malm} i high-duty cast iron; nodular [graphite] [cast] iron; ductile [cast] iron; spheroidal [graphite] [cast] iron v высокопрочный чугун; чугун с шаровидным графитом.
Sferoidaalse (keraja) grafiidiga grafiitmalm; tuntud ka sitke malmina.
- 664 keraja grafiidiga malm → keragrafiitmalm
- 665 kergmetall i light metal; low-density metal v легкий металл.
Väikese tihedusega (mitte üle 5000 kg/m³) kerge metall, nt. Mg, Al, Ti jt.
- 666 kergsulam i light alloy; low-density alloy v легкий сплав
Väikese tihedusega (mitte üle 5000 kg/m³) kerge sulam.
- 667 kergsulav metall i fusible metal; low-melting-point metal v легкоплавкий металл.
Madala sulamistemperatuuriga (mitte üle Pb sulamistemperatuuri, s.o. 327 °C) metall, nt. Sn, Pb, Sb jt.
- 668 kermis i cermet v кермет (vt kõvasulam).
Karbiidide, oksiidide, nitriidide, boriidide jt. suure kõvadusega rasksulavate ühendite baasil valmistatud pulber[tööriista]materjal.
- 669 kermispinne i cermet coating; hard-facing v твердосплавное покрытие.
Pinne, mille põhikomponent (>50%) on karbiidid, nitriidid, oksiidid jt rasksulavad ühendid. (vt kõvasulampinne)
- 670 kesklegeersulam i medium-alloy[ed] alloy v среднелегированный сплав.
Legeerivate elementide keskmise sisaldusega (üksikult kuni 5 %) sulam.
- 671 kesklegeerteras i medium-alloy[ed] steel v среднелегированная сталь.
Keskmiselt legeeritud teras (legeerivaid elemente üksikult kuni 5 %).
- 672 keskmetall i medium-[density] metal v средний металл.
Keskmise tihedusega (üle 5000, kuid alla 10 000 kg/m³) metall, nt. Sn, Zn, Sb, Cu, Ni, Cr, Mn jt.
- 673 kesknoolutus (protsess); kesknoolutamine (operatsioon) i middle-temperature tempering v средний отпуск.
Teras noolutamise keskmistel temperatuuridel (350 ... 500°C).
- 674 keskpinge; keskmine pinge i mean stress, average stress v среднее напряжение.
Vahelduva pinge keskmine väärtus (aritmeetiline keskmine).
- 675 kesksulam i medium-[density] alloy v средний сплав.
Keskmise tihedusega (üle 5000, kuid alla 10 000 kg/m³) sulam, nt. Sn, Zn, Sb, Cu, Ni, Cr, Mn jt. baasil sulam.
- 676 kesksulav metall i medium-melting-point metal v среднеплавкий металл.
Keskmise sulamistemperatuuriga (üle Pb sulamistemperatuuri, s.o. 327 °C ja alla Fe sulamistemperatuuri, s.o. 1539 °C) metall, nt Fe, Cr, Mn, Cu, Ni, Ag jt.
- 677 kesksulav sulam i medium-melting-point alloy v среднеплавкий сплав.
Keskmise sulamistemperatuuriga (üle Pb sulamistemperatuuri, s.o. 327 °C ja alla Fe sulamistemperatuuri, s.o. 1539 °C) sulam, nt terased, malmid Cr-, Mn-, Cu-, Ni-, Ag- jt sulamid.

- 678 kesksüsinikteras; {süsinikukeskmise teras} i medium-carbon steel v среднеуглеродистая сталь.
Keskmise süsinikusaldusega (0,25...0,5%) teras.
- 679 kesktoru → sifoontoru
- 680 kestvuskatse → kestvusteim
- 681 kestvusteim, kestvuskatse i endurance test v испытание на выносливость.
Mehaaniline katse/teim, mis vältab pikka aega.
- 682 kestvustugevus; pikaajaline tugevus; pikaäegne tugevus i endurance limit; long-term strength; long-time strength; creep-rupture strength v длительная прочность.
Materjali võime purunemata taluda pikaajalist staatilist koormust.
- 683 kihiline kristall → kihtkristall
- 684 kihiline murd → kihtmurd
- 685 kihiline struktuur → kihtstruktuur
- 686 kihtkristall; kihiline kristall i layer crystal v слоистый кристалл.
Kristalne struktuur, milles side kihis olevate aatomite vahel on tugevam kui eri kihtides olevate aatomite vahel (nt. grafiitsüsinik).
- 687 kihtmurd; kihiline murd i fibre fracture v волокнистый излом.
Materjali kihiline purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kihiline murdepind.
- 688 kihtperliit; lamellperliit; libleperliit i lamellar perlite; plate perlite v пластинчатый перлит.
Kihilise struktuuriga ferriidi ja tsementiidi segu.
- 689 kihtstruktuur; kihiline struktuur; lamellstruktuur i lamellar structure; laminated structure v пластинчатая структура; слоистая структура.
Struktuur, milles üks faas on kihiline: ka struktuur, milles side kihis olevate aatomite vahel on tugevam kui eri kihtides olevate vahel.
- 690 kihttsementiit; libletsementiit i lamellar cementite; plate cementite v пластинчатый цементит.
Austeniidi lagunemisel tekkinud kihtjas tsementiit.
- 691 kiikahi; kallutatav ahi i rocking furnace; tilt[ing] furnace v качающаяся печь.
Ahi, mille telge on võimalik täidise sisseviimiseks ja sulatise või räbu väljalaskmiseks kallutada.
- 692 kiirgusahhi i reverberatory furnace; reverberating furnace; balling furnace v отражательная печь.
Leekahi, milles metalli sulatamine toimub kütuse gaasiliste põlemisproduktide ja soojuskiirguse toimel ahju seintelt (vt. leekahi).
- 693 kiirkristallisatsioon → kiirtardumine
- 694 kiirkuumutus (protsess); kiirkuumutamine (operatsioon) i rapid heating v скоростной нагрев.
Kuumutus t° -i kiire tõusu/tõstmisega
- 695 kiirloometeras i high-speed [tool] steel, HSS; rapid tool steel v быстрорежущая сталь.
Erilise struktuuriga kõrglegeertööriistateras, mida kasutatakse tööt⁰-il kuni 700 °C.
- 696 kiirtahk[est]umine → kiirtardumine

- 697 kiirtardumine; kiirkristallisatsioon; kiirtahk[est]umine i rapid solidification v быстрое затвердевание; быстрая кристаллизация.
Sulandi jahutamine kiirustel $>10^4$ °C/s, mille tulemusena saadakse materjali mille struktuur ja/või faasiline koostis on tavalärasest erinev.
- 698 kirjametall → trükimetall
- 699 kirjasulam → trükisulam
- 700 kitsapõhjaline valuplokivorm; tipulaiendusega valuplokivorm i big-end-up mo[u]ld v изложница с расширением кверху.
Ülespoole laienev valuplokivorm. Kasutatakse peamiselt rahulike teraste valuplokivalus (vrđl. laiapõhjaline valuplokivorm).
- 701 kiudstruktuur; kiuline struktuur i fibrous structure; fibre[-like] structure v волокнистая структура.
Struktuur, milles üks faas on kiuline.
- 702 kiuline murd → sitke murd
- 703 kiuline struktuur → kiudstruktuur
- 704 kivi i matte v штейн.
Mõnede mitteraudmetallide (Cu, Ni, Pb jt) tootmise vaheprodukt – vastava metalli ja rauasulfiidi sulam.
- 705 kivikssulatus (protsess); kivikssulatamine (operatsioon) i matte smelting v плавка на штейн.
Sultamine pooltooteks – kiviks – mis on lähteproduktiks Cu, Ni, Pb jt metallide tootmisel maakidest (vt. kivi).
- 706 kivim i rock v горная порода; порода.
Maakooses leiduv mineraalne maavara (vrđl. maak)
- 707 klapiteras i valve steel v клапанная сталь.
Sisepõlemismootorite väljalaskeklappide valmistamiseks kasutatav kroomräniteras (silkkroom).
- 708 Knoop'i kõvadus i Knoop hardness v твердость Кнопа.
Püramiidikujulise indentori (laiuse pikkuse suhe 7:1) katsetavasse materjali sissesurumise teel määratav kõvadus.
- 709 Knoop'i kõvaduskatse i Knoop hardness test v испытание по Кнопа.
Mikrokõvaduskatse, mille korral kasutatakse püramiidikujulist indentorit mille pikkuse laiuse suhe on 7:1.
- 710 Knoop'i kõvadusteim → Knoopi kõvaduskatse
- 711 kohesioon; nake i cohesion v когезия, сцепление.
Keemiline side aatomite vahel tahkises; osakeste vahel pindes jne.
- 712 kohtjahutus; osajahutus (protsess); kohtjahutamine; osajahutamine (operatsioon) i partial cooling; local[ized] cooling v местное охлаждение; локальное охлаждение.
Detaili ühe osa jahutamine.
- 713 kohtkarastus; osakarastus (protsess); kohtkarastamine; osakarastamine (operatsioon) i selective hardening; partial quenching; partial hardening; local[ized] hardening; local[ized] quenching v местная закалка; локальная закалка.
Detaili ühe osa karastamine.

- 714 kohtkuumutus; osakuumutus (protsess); kohtkuumutamine; osakuumutamine (operatsioon) i partial hardening; partial heating; local[ized] heating v местный нагрев; локальный нагрев.
Detaili ühe osa kuumutamine.
- 715 koks i coke v кокс.
Looduslike kütuste (kivisüsi) koksistamise süsinikurikas produkt, millist kasutatakse metallurgias kütuse ja taandajana (vt. koksistumine).
- 716 koksi[stus]ahi i coke oven; coke [blast] furnace v коксовая печь.
Ahi kivisöe koksistamiseks.
- 717 koksi[stus]gaas i coke [oven] gas v коксовальный газ; коксовый газ.
Kivisöe koksistumisel saadav gaas.
- 718 koksistumine (protsess); koksistamine (operatsioon) i coking; carbonization v коксование.
Looduslike kütuste nt. kivisöe keemiline ümbertöötus õhu juurdepääsuta koksi, koksigaasi jt. produktide saamiseks.
- 719 kollahõõgus; kollane hõõgus i yellow heat v желтое каление.
Silmaga eristatav metallile omane kollane värvus temperatuurivahemikus 900...1100 °C.
- 720 kollane messing → tavamessing
- 721 kolmekomponendiline sulam → kolme[komponent]ne sulam
- 722 kolmekomponendiline faasidiagramm → kolme[komponent]ne faasidiagramm
- 723 kolme[komponent]ne sulam; kolmekomponendiline sulam; tertsiaarsulam; tertsiaarne sulam i ternary alloy; three-component alloy v трехкомпонентный сплав; тройной сплав.
Kolmest ainest (elemendist) koosnev sulam.
- 724 kolmekomponentne faasidiagramm; kolmekomponendiline faasidiagramm i ternary phase diagram v трехкомпонентная фазовая диаграмма.
Kolmekomponentsete sulamite tasakaalulist faasilist koostist sõltuvalt temperatuurist ja komponentide kontsentratsioonist iseloomustav diagramm.
- 725 kompaktrafiitmalm → vermikulaargrafiitmalm
- 726 kompaktheksagonaalvõre; H12; kompaktheksagonaalvõre i close-packed hexagonal lattice; cph [lattice] v гексагональная решетка; г.п.у. [решетка].
Heksagonaalvõre, milles aatomid paiknevad sõlmpunktides, põhitahkudel ja ruumiliselt (3 aatomit).
- 727 kompaktmaterjal; kompaktheksagonaalvõre i compact[ed] material v компактный материал.
Eri osakeste (pulbrite, graanulite, kiudude jt.) tihendamise saadud materjal, ka 100%-lise tihedusega materjal.
- 728 kompaktheksagonaalvõre → kompaktheksagonaalvõre
- 729 kompaktsusaste → pakketihedus
- 730 kompaktsuse aste → pakketihedus
- 731 komponent; koostisosa i component; constituent v компонент; составная часть.
Sulami koostisosa; sulamit moodustav aine (element).

- 732 komposiit[materjal]; komposiitne materjal {kompositsioonmaterjal} i composite material v композиционный материал; композитный материал.
Heterogeenne materjal, mille struktuuri eriosad (pidev maatriks ning tugevdav armatuur) täidavad erifunktsioone.
- 733 komposiitne materjal → komposiit[materjal]
- 734 komposiitne pinne → komposiitpinne
- 735 komposiitne pulber → komposiitpulber
- 736 komposiitne struktuur → komposiitstruktuur
- 737 komposiitpinne; komposiitne pinne i composite coating v композиционное покрытие; композитное покрытие
Heterostruktuuriga pinne, milles esinevad osad (faasid) täidavad erifunktsioone.
- 738 komposiitpulber; komposiitne pulber i composite powder v композиционный порошок; композитный порошок.
Kaks või enam sõltumatut pulbrilist materjali, mis on keemilisel või mehaanilisel teel liidetud ühte pulbrisse.
- 739 komposiitstruktuur; komposiitne struktuur i composite structure v композитная структура.
Komposiitmaterjalile omane erinevatest faasidest koosnev disperssne-, kiud-, kiht- või muu struktuur.
- 740 kompuutertomograafia[defektoskoopia] i computer tomography v компьютерная томография.
Kompuutertehnikal põhinev tomograafiameetod kihilise kujutise saamiseks
- 741 konstantaan i constantan v константан.
Temperatuurist vähe sõltuva suure eritakistusega Ni, Mn jm. sisaldav vasesulam.
- 742 konstruktsioonimaterjal i construction[al] material v конструкционный материал.
Konstruktsioonidetallide ja tarindite valmistamiseks kasutatav materjal.
- 743 konstruktsiooniteras i construction[al] steel v конструкционная сталь.
Ehitus- ja masinaehituskonstruktsioonide valmistamiseks kasutatav väikese ja keskmise süsinikusaldusega (0,05...0,65%) teras.
- 744 konstruktsiooniline tugevus → konstruktsioonitugevus
- 745 konstruktsioonitugevus; konstruktsiooniline tugevus i structural strength v конструкционная прочность.
Materjali tugevusomaduste kompleks nt. tugevus, jäikus, töökindlus, tööiga, mis kõige enam vastab detaili või toote talitlusomadustele.
- 746 kontaktväsimus; piting; väsimusmurenemine i pitting; contact fatigue v контактная усталость.
Materjali pinnakihis vahelduva koormuse (kontaktpingete) tagajärjel tekkinud mikropragudest põhjustatud materjali murenemine.
- 747 kontrast[värv]kapillaarkatse; kontrast[värv]kapillaarkontroll i red dye penetrant test[ing]; red dye penetrant examination; red dye penetrant inspection v капиллярный контроль контрастной краской.
Kontrastvärvpenetrandiga kapillaarkatse.
- 748 kontrast[värv]kapillaarkontroll → kontrast[värv]kapillaarkatse
- 749 kontrastaine → kontrastvärvpenetrant

- 750 kontrastvärvenetrant; kontrastaine i contrast dye penetrant v пенетрант для контрастного окрашивания.
Materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse tunginud ja nende kontrastsust suurendav penetrant (värv, selle lahus jms.).
- 751 kontsentraatsulatus (protsess); kontsentraatsulatamine (operatsioon) i concentrating smelting v плавка на концентрат; концентрационная плавка.
Kontsentraadi sulatus kiviks oksüdeerivas keskkonnas (Cu, Ni, Pb jt metallide tootmisel) (vt. kivikssulatus).
- 752 kontsentraat → maagikontsentraat
- 753 kontsentratsioon i concentration v концентрация.
Komponendi suhteline (protsentuaalne) sisaldus.
- 754 konverter i converter v конвертер.
Metallurgiline seade terase tootmiseks malmist samuti mõningate metallurgiliste pooltoodete (vt. vasekivi, niklikivi jt) ümbertöötlemiseks metalliks õhu või hapniku sissepuhumise teel.
- 755 konvertermenetlus; konverterprotsess i converter process v конвертерный процесс.
Teras tootmise protsess konverteris sulamalmi läbipuhumise teel hapniku sisaldavate gaaside või tehniliselt puhta hapnikuga (vt. konverter).
- 756 konverterprotsess → konvertermenetlus
- 757 konvertersulatus (protsess); konvertersulatamine (operatsioon) i 1. converter melting; 2. converter smelting v конвертерная плавка; конвертерная выплавка.
1. Metall tootmine konverteris metalsest lähtematerjalist.
2. Metall või vaheprodukti – kivi – tootmine konverteris mittemetalsest lähtematerjalist (vt. konverter; kivi).
- 758 konverterteras i converter steel v конвертерная сталь.
Konvertermenetlusega toodetus teras (vt. konvertermenetlus).
- 759 koobalt i kobalt v кобальт
- 760 koobaltisulam; Co-sulam i cobalt alloy; Co-base alloy v кобальтовый сплав.
Põhimetallina koobaltit sisaldav sulam; tuntud ka supersulamina.
- 761 koobaltteras; Co-teras i cobalt steel v кобальтовая сталь.
Kõvamagnetmaterjalina kasutatav suure koobaltisisaldusega (5...15% Co, 1,5...3% Cr) teras.
- 762 koordinatsiooniarv i coordination number v координационное число.
Võreelemendis antud aatomile lähimal ja võrdsel kaugusel olevate aatomite arv; on aluseks ka kristallivõrede tähistamisel.
- 763 koostis i composition; constitution v состав.
Aine koostisosad ja/või nende kvantitatiivne sisaldus.
- 764 koostisosa → komponent
- 765 kopametallurgia i ladle metallurgy v ковшевая металлургия.
Terasesulatusahjust väljalastud sulaterase töötlemine (kindla temperatuuri saavutamine, legeerimine, rafineerimine) terasvalukopas.
- 766 kopell i copel v копель.
Suure püsiva, temperatuurist vähe sõltuva eritakistusega niklit sisaldav vasesulam.

- 767 kopp-kopp degasatsioon (protsess); kopp-kopp degaseerimine (operatsioon) i ladle-to-ladle degassing; LL v дегазация при переливе из ковша в ковш.
Vaakumdegaseerimine valamisel kopast koppa (vt. vaakumdegasatsioon).
- 768 koppvakumeerimine i ladle degassing; LD v вакуумирование в ковше; дегазация в ковше.
Degaseerimine gaaside eemaldamiseks sulametallist kopas (vakumeerimise teel).
- 769 kordtardlahus; korrastatud tardlahus; korrastunud tardlahus i ordered solid solution; superlattice v упорядоченный твердый раствор.
Tardlahus, mille korral lahustunud ja lahustajakomponendi aatomid on kristallivõres paigutunud korrapäraselt.
- 770 korrastatud tardlahus → kordtardlahus
- 771 korrastunud tardlahus → kordtardlahus
- 772 korrosioonhaprus, korrosioonrabadus i corrosion brittleness v коррозионная хрупкость.
Materjali haprumine (elastsuse kaotus) teradevahelise korrosiooni tagajärjel.
- 773 korrosioonikindel pinne i corrosion resistant coating v коррозионностойкое покрытие; нержавеющее покрытие.
Hea korrosioonikindlusega kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal.
- 774 korrosioonikindel sulam; roostekindel sulam; roostevaba sulam i stainless alloy; corrosion-resistant alloy v нержавеющий сплав; коррозионно-стойкий сплав; коррозионно-устойчивый сплав.
Hea korrosioonikindlusega sulam.
- 775 korrosioonikindel teras; roostekindel teras; roostevaba teras i stainless steel; corrosion-resistant steel v нержавеющая сталь; коррозионно-стойкая сталь; коррозионно-устойчивая сталь.
Mittekorrodeeruv kõrglegeeritud ($Cr > 12\%$) teras.
- 776 korrosioonikindlus i corrosion resistance v коррозионная стойкость
Vastupanuvõime korrosioonile.
- 777 korrosioonrabadus → korrosioonhaprus
- 778 korrosioonväsimumus → keemiline väsimus
- 779 korsten i chimney; funnel; stack v дымовая труба.
Püstkanal gaaside atmosfääri juhtimiseks metallurgilistes agregaatides.
- 780 korund i corundum; aluminium oxide v корунд; оксид алюминия.
1. Looduslik mineraal Al_2O_3 . Kasutatakse abrasiivina..
2. Alumiiniumoksiid Al_2O_3 (vrld. alund e. elektrokorund).
- 781 kovalentside i covalent bond; homeopolar bond v ковалентная связь; гомеополярная связь.
Aatomeid (elektrone) kristallivõres kooshoidev keemiline side, vastastikjõud, mille korral aatom jagab naaberaatomiga ühte ja/või mitut valentselektroni.
- 782 kovar i kovar v ковар.
Väikese soojuspaisumisega Ni ja Co sisaldav rauasulam.
- 783 kriipekatse i scratch test v испытание царапанием.
Mehaaniline katse materjali/pinde omaduste (kõvaduse, nakke) määramiseks selle kõvema materjaliga kriimustamise teel.

- 784 kriipekõvadus; Mohs'i kõvadus i scratch hardness; sclereometric hardness v твердость по царапанию, твердость по Мосу; склерометрическая твердость.
Materjali kõvadus, mis määratakse kõvema materjaliga kriimustamise teel (vt pliitsi- ja kriipekõvadus).
- 785 kriipekõvaduskatse; Mohs'i kõvaduskatse i scratch hardness test v испытание твердости царапанием.
Mehaaniline katse materjali kõvaduse määramiseks selle kriimustamise teel kõvema materjaliga.
- 786 kriitiline jahtumiskiirus; kriitiline jahutuskiirus i critical cooling rate v критическая скорость охлаждения.
Minimaalne kiirus pidevjahutamisel vältimaks ebasoovitavaid faasimuutusi. C-kõverale puutujaks olevale jahtumiskõverale vastav jahtumiskiirus. Jahtumiskiirus, mille juures austeniit veel ei lagune, vaid moodustub martensiit (vt. C-kõverad).
- 787 kriitiline punkt i critical point v критическая точка.
Temperatuur või rõhk, millel leiab aset kristallivõre muutus, faasimuutus või omaduste muutus. Tuntud ka faasimuutuse temperatuurina.
- 788 kriitiline temperatuur i critical temperature; critical point v критическая температура.
Temperatuur, millest ülevalpool aurufaas ei kondenseeru vedelikuks rõhu suurenemisel; sünonüümiks kriitiline punkt kui rõhk on konstantne.
- 789 kriitproov → õlivalgendkapillaarkatse
- 790 krüoliit i cryolite; sodium aluminium fluoride v криолит.
Mineral Na_3AlF_6 – leiab kasutamist alumiiniumi elektrometallurgias.
- 791 kristal[lili]sus → teralisus
- 792 kristal[lili]ne murd → teraline murd
- 793 kristal[lili]ne struktuur i crystalline structure v кристаллическая структура.
Metallide, polümeeride ja mineraalidele omane teatud aatomite paigutusega struktuur.
- 794 kristall i crystal v кристалл.
Tahkise osa, mille ulatuses aatomite paigutus on korrapärane.
- 795 kristalli anisotroopia i crystal anisotropy v анизотропия кристалла.
Kristalli omaduste erinevus eri suundades.
- 796 kristalli kasvatamine → kristallikasv
- 797 kristallstruktuur i crystal structure v структура кристалла.
Struktuur, millele on omane aatomite korrapärane paigutus, metallide ja sulamite aatomite/ sfääride pake.
- 798 kristalli suunaindeksid i indices of [crystal] direction v индексы направления.
Kristalligraafias suundade tähistamiseks kristallivõres kasutatav süsteem, aatomite koordinaadid (telgühikud), mida antud suund läbib. Sümboliks on [mnp]. (vt Mülleri indekseid).
- 799 kristallisaator i crystallizer v кристаллизатор.
Vesijahutusega vorm sulametalli kiireks tardumiseks (kristall[iseer]umiseks).
- 800 kristallisatsioon; kristall[iseer]umine i crystallization v кристаллизация.
Kristallide tekke ja kasvamise protsess.
- 801 kristallisatsioonikesk; kristall[iseer]umiskesk; {kristallisatsioonitsenter}; {idu}; {kristalliseerumistsenter} i crystallization centre; crystallization nucleus v кристаллизационный центр; центр кристаллизации.
Kesk (punkt), millest kristallisatsioon saab alguse.

- 802 kristallisatsioonikeskme teke, {idustumine} i nucleation v образование зародыша кристаллизации.
Faasimuutuse initsierimine suvalises kohas; uue faasi keskme teke.
- 803 kristallisatsioonikiirus; kristall[iseer]umiskiirus i crystallization rate v скорость кристаллизации.
Kristallide tekke kiirus.
- 804 kristallisatsioonitsenter → kristallisatsioonikese
- 805 kristallisatsioonitemperatuur; kristall[iseer]umistemperatuur; tardumistemperatuur i crystallization temperature; solidification temperature; {freezing point} v температура кристаллизации; температура затвердевания.
Faasimuutuse temperatuur, mil aine läheb vedelast olekust üle kristalsesse olekusse.
- 806 kristallitahk i crystal face v грань кристалла.
Kristalli (kristallivõret) moodustav (siduv) pind.
- 807 kristalli tahuindeksid i indeces of [crystal] face v индексы грани кристалла.
Kristallograafiatasandite tähistamiseks kasutatav süsteem, tasandite lõikumisel telgedega tekivate telgühikute pöördväärtused. Sümbolid on (h k l).
- 808 kristallitasand → kristallograafiatasand
- 809 kristallitekstuur i crystal texture v текстура кристалла.
Üksikute kristallide suurust ja paigutust iseloomustav kristalne struktuur.
- 810 kristallivõreelement → elementaar[kristalli]võre
- 811 kristalli[iseer]umiskiirus → kristallisatsioonikiirus
- 812 kristallidevaheline → teradevaheline
- 813 kristallidevaheline murd → teradevaheline murd
- 814 kristalliid i crystallite v кристаллит.
Ebakorrapärase kujuga vedelfaasist väljakasvanud monokristall valandi struktuuris (nt. dendriidid, sammakristallid jt.).
- 815 kristal[lili]ne murd → teraline murd
- 816 kristallikasv (protsess); kristalli kasvatamine (operatsioon) i crystal growth; crystal pulling v рост кристалла.
Kristalli kasv vabakristallisatsiooni tagajärjel või etteantud kristallograafilise orientatsiooni, kuju või suurusega kristalli saamine sundkristallisatsiooni tagajärjel.
- 817 kristal[lili]sus → teralisus
- 818 kristall[iseer]umine → kristallisatsioon
- 819 kristalli[iseer]umisalge → tardumisalge
- 820 kristall[iseer]umiskese → kristallisatsioonikese
- 821 kristall[iseer]umistemperatuur → kristallisatsioonitemperatuur
- 822 kristall[iseer]umistsenter → kristallisatsioonikese
- 823 kristallisene murd → terasene murd

- 824 kristallivõre; ruumvõre i crystal lattice v кристаллическая решетка.
Metalli ruumilise kristal[lili]se struktuuri aatomite kogum, millele on iseloomulik perioodiline korduvus ruumis.
- 825 kristallivõre poor; kristallivõre tühik i crystal pore v пора кристаллической решетки; пустота кристаллической решетки.
Aatomite/ sfääride vahel paiknevad tühikud kristalli struktuuris.
- 826 kristallivõre defekt i defect; fault; imperfection [of lattice] v дефект [кристаллической решетки].
Hälving kristallivõre korrapärasest struktuurist.
- 827 kristallograafia i crystallography v кристаллография.
Teadus kristallide struktuurist ja kujust.
- 828 kristallograafiasuund; kristallograafiline suund i crystallographic direction v кристаллографическое направление.
Kristallivõre algpunktist lähtuv ja etteantud aatomist läbiv suund
- 829 kristallograafiline suund → kristallograafiasuund
- 830 kristallograafiline tasand → kristallograafiatasand
- 831 kristallograafiatasand; kristallograafiline tasand i crystallographic plane v кристаллографическая поверхность.
Aatomkristal[lili]se struktuuri tasand, mille teatud sõlmpunktides on aatomid ja mis mitmekordsete paralleelsete tasandite kogumina moodustavad ruumilise kristallivõre – ruumvõre.
- 832 Krolli protsess i Kroll [reduction] process v процесс Кролла.
Gaasilistest metallikloriididest magneesiumiga taandamise protsess, mida kasutatakse titaani (käsntitaani) ja tsirkooniumi (käsntsiirkooniumi) ja vastavate pulbrite tootmisel.
- 833 kromaal i chromal v хромаль.
Suure eritakistusega Cr ja Al sisaldav kuumuspüsiv rauasulam.
- 834 kromansil; kroommangaanräniteras; Cr-Mn-Si-teras i chromansil v хромансиль.
Cr, Mn ja Si sisaldav konstruktsiooniteras.
- 835 kromell i chromel v хромель.
Suure ja püsiva (temperatuurist vähesõltuva) eritakistusega kroomi sisaldav niklisulam.
- 836 kromiit i chromite v хромит; хромистый железняк.
1) Mineraal FeCr_2O_3 , mida kasutatakse ferrokroomi tootmisel.
2) Mineraali FeCr_2O_3 sisaldav kroomimaak.
- 837 kromiitne tulekindel materjal → kromiittulis
- 838 kromiitne tulepüsiv materjal → kromiittulis
- 839 kromiittulis; kromiitne tulekindel materjal; kromiitne tulepüsiv materjal i chromite refractory; chrome ore refractory v хромитовый огнеупор.
Tulekindel Cr_2O_3 baasil matejal, mis sisaldab MgO kuni 40%.
- 840 kroom i chromium; chrome v хром

- 841 kroomimine; {kromeerimine} i chrome plating (pindamine); chromizing (difuusne) v хромирование. Metalltoote pinnakihi rikastamine kroomiga termokeemilise töötlemise teel (difuusne) või kroompinde pealekandmine galvaanilisel teel (pindamine).
- 842 kroommangaanräniteras → kromansil
- 843 kroomisulam; Cr-sulam i chromium alloy; chrome alloy; Cr-base alloy v хромистый сплав. Põhimetallina kroomi sisaldav sulam.
- 844 kroomnikkelteras; Cr-Ni-teras i chromium-nickel steel v хромоникелевая сталь. Põhiliste legeerivate lisanditena krooni ja niklit sisaldav teras.
- 845 kroomteras; Cr-teras i chromium steel v хромистая сталь. Põhilise legeeriva lisandina kroomi sisaldav teras.
- 846 kruvidislokatsioon i screw dislocation; Burgers dislocation v винтовая дислокация. Metalli aatomkristal[lili]se struktuuri joondefekt mõttelise joonena (dislokatsioonijoonena), mille ümber paralleelsed kristallograafiaatasandid moodustavad kruvipinna.
- 847 krüogeenne sulam → krüo[geen]sulam
- 848 krüogeenne teras → krüo[geen]teras
- 849 krüo[geen]sulam; krüogeenne sulam i crygenic alloy v криогенный сплав. Madalal temperatuuril kasutatav sulam.
- 850 krüo[geen]teras; krüogeenne teras i crygenic steel v криогенная сталь. Madalatel temperatuuridel kasutatav teras.
- 851 krüptokristal[lili]ne struktuur → peitkristal[lili]ne struktuur
- 852 KTMT → kõrgetemperatuur[iili]ne deformatsioonkarastus
- 853 kuivrikastus (protsess); kuivrikastamine (operatsioon) i dry beneficiation; dry concentration v сухое обощение. Rikastamine õhu keskkonnas (vt rikastus, vrdl märgrikastus).
- 854 kuivtsinkimine → tahketsinkimine
- 855 kujumälu metall; mälu[efekt]metall i memory-effect metal; shape-memory metal; marmem metal v металл с памятью формы. Metall, millest tehtud detaili termomehaanilise töötlusega antud kuju taastub järgneval kuumutamisel.
- 856 kujumälusulam; mälu[efekt]sulam i memory-effect alloy; shape-memory alloy; marmem alloy v сплав с памятью формы. Sulam, millest tehtud detaili termomehaanilise töötlusega antud kuju taastub järgneval kuumutamisel.
- 857 kujupronks; kunstvalupronks i statuary bronze v художественная бронза. Teatud tinapronks kunstvalandite (skulptuuride jms.) valmistamiseks.
- 858 kuld i gold v золото
- 859 kullaproov → väärismetalli proov
- 860 kulumiskindel teras i wear-resistant steel; wear-resisting steel v износостойкая сталь; износоустойчивая сталь. Kulumiskindlate masinaosade valmistamiseks kasutatav kõva teras.

- 861 kulumiskindel pinne i wear-resistant coating; antiwear coating v износостойкое покрытие.
Kate (kiht), materjali, toote või detaili pinnal, mille põhieesmärgiks on tagada pinna vastupanu kulumisele.
- 862 kulutamiskatse i wear test v испытание на износ, испытание на изнашивание.
Mehaaniline teim, mille korral määratakse materjali vastupanu kulumisele (kulumiskindlus).
- 863 kunial i copper-aluminium bronze v куниаль.
Teat. niklisisaldusega alumiiniumpronks.
- 864 kuniko i copper-nickel-cobalt alloy v кунико.
Teat. vaske, niklit ja koobaltit sisaldav magnetsulam.
- 865 kunstlik vanandamine i artificial ag[e]ing [treatment] v искусственное старение.
Vanandamine kõrgendatud temperatuuril.
- 866 kunstmaterjal → tehismaterjal
- 867 kunstvalupronks → kujupronks
- 868 kuppelhõbe i dore silver v купольное серебро.
Kulda sisaldav hõbedasulam (kangi või -vardana).
- 869 kupriit i cuprite; octahedral copper ore; red copper ore v куприт; красная медная руда.
1. Mineraal Cu_2O . 2. Mineraali Cu_2O sisaldav vasemaak.
- 870 kustutamata lubi → põletatud lubi
- 871 kustutatud lubi i slaked lime; drowned lime; hydrated lime v гашёная известь.
Lubja vähese veega töötlemise produkt – kaltsiumhüdrosüüd. Kasutatakse valuplokvormide sisepindade katmisel.
- 872 kuubiline võre → kuupvõre
- 873 kuullaagriteras i ball-bearing steel v шарикоподшипниковая сталь.
Peamiselt kuullaagri kuulide ja veerevõrude valmistamiseks kasutatav konstruktsiooniteras.
- 874 kuumahaprus; kuumarabedus; punahaprus; punarabedus i hot brittleness; hot shortness v горячая хрупкость; красноломкость.
Materjali, eelkõige metallide ja metallisulamite kalduvus hapralt puruneda, kui kõrgetel temperatuuridel (punase värvuse omandamisel 850-1050 °C juures) terade pinnal moodustub vedel faas.
- 875 kuumakindel pinne → kuumuskindel pinne
- 876 kuumakindel sulam → kuumuskindel sulam
- 877 kuumakindel teras → kuumuskindel teras
- 878 kuumakindlus → kuumuskindlus
- 879 kuumapüsivus → kuumuspüsivus
- 880 kuumapüsiv pinne → kuumuspüsiv pinne
- 881 kuumapüsiv sulam → kuumuspüsiv sulam
- 882 kuumapüsiv teras → kuumuspüsiv teras

- 883 kuumarabedus → kuumahaprus
- 884 kuumatugev sulam → kuumustugev sulam
- 885 kuumatugev teras → kuumustugev teras
- 886 kuumatugevus → kuumustugevus
- 887 kuumgaaspinne → termopinne
- 888 kuumkõvadus, punakõvadus i hot hardness, red hardness v краснотвердость.
Kõrgel temperatuuril määratav materjali kõvadus.
- 889 kuumkõvaduskatse i hot hardness test v испытание горячей твердости.
Materjali kõvaduskatse kõrgel temperatuuril.
- 890 kuumstantsiteras i hot-work[ing] die steel v горячештамповочная сталь.
Stantside, kokillide, survealuvormide jt kõrgtemperatuursete tööriistade (töötemperatuur kuni 600 °C) valmistamiseks kasutatav teras.
- 891 kuumuskindel pinne; kuumakindel pinne i heat-resistant coating; high-temperature coating v жаростойкое покрытие; жароупорное покрытие.
Kuumuskindel kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal.
- 892 kuumuskindel sulam; kuumakindel sulam i heat-resistant alloy; heat-resisting alloy; refractory alloy v жаростойкий сплав; жароупорный сплав.
Kõrgel temperatuuril (>600 °C) nii kuumuspüsiv kui ka kuumustugev sulam.
- 893 kuumuskindel teras; kuumakindel teras i heat-resistant steel; heat-resisting steel; refractory steel v жаростойкая сталь; жароупорная сталь.
Kõrgel temperatuuril (>600 °C) nii kuumuspüsiv kui ka kuumustugev teras.
- 894 kuumuskindlus; kuumakindlus i heat resistance; high-temperature resistance v жаростойкость.
Materjalide omadus säilitada kasutusomadused kõrgetel temperatuuridel (metalletel materjalidel temperatuuridel üle 600°C).
- 895 kuumuspüsiv pinne; kuumapüsiv pinne i heat-resistant coating; heat-proof coating v жаростойкое покрытие; окалиностойкое покрытие.
Kuumuspüsiv kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal.
- 896 kuumuspüsiv sulam; kuumapüsiv sulam; {tagikindel sulam} i heat-resistant alloy; heat-resisting alloy; high-temperature [resistant] alloy v жароупорный сплав; жаростойкий сплав; окалиностойкий сплав.
Kõrgel temperatuuril (> 600°C) keskkonna keemilisele toimele, nt. oksüdeerumisele vastupidav sulam.
- 897 kuumuspüsiv teras; kuumapüsiv teras; {tagikindel teras} i heat-resistant steel; heat-resisting steel; high-temperature [resistant] steel v жароупорная сталь; жаростойкая сталь; окалиностойкая сталь.
Kõrgel temperatuuril (> 600 °C) keskkonna keemilisele toimele, nt. oksüdeerimisele vastupidav teras.
- 898 kuumuspüsivus; kuumapüsivus i heat resistance v жаростойкость; жароупорность; окалиностойкость.
Metalletel materjalide omadus säilitada kõrgetel temperatuuridel vastupidavuse keskkonna kemilisele toimele nt oksüdeerimisele.
- 899 kuumustugev sulam; kuumatugev sulam i super alloy; high-temperature [resistant] alloy v жаропрочный сплав; суперсплав; сверхсплав.

Kõrgel temperatuuril (> 600 °C) heade tugevusomadustega ja roomekindel ning reeglina ka kuumuspüsiv, enamasti Co või Ni baasil sulam (vt supersulam).

900 kuumustugev teras; kuumatugev teras i high-temperature [resistant] steel; super steel
v жаропрочная сталь; суперсталь.

Kõrgel temperatuuril (> 600 °C) heade tugevusomadustega ja roomekindel ning reeglina ka kuumuspüsiv teras.

901 kuumustugevus; kuumatugevus i high-temperature strength; hot strength v жаропрочность.
Materjalide (peamiselt metalsete) omadus taluda purunemata mehaanilisi koormusi (säilitada kestustugevuse) kõrgetel temperatuuridel (terastel temperatuuridel üle 600°C).

902 kuumutamisahi → kuumutusahi

903 kuumutamiskeskond → kuumutuskeskkond

904 kuumutamiskestus → kuumutuskestus

905 kuumutamiskiirus → kuumutuskiiirus

906 kuumutamiskõver → kuumutuskõver

907 kuumutamisvärvus → kuumutusvärvus

908 kuumutus (protsess); kuumutamine (operatsioon) i heating v нагрев[ание].
Detaili termotöötlemisel temperatuuri tõstmine.

909 kuumutusahi; kuumutamisahi i heating furnace v нагревательная печь; печь для нагрева.
Ahi detaili või toote kuumutamiseks.

910 kuumutuskeskkond; kuumutamiskeskond i heating medium v среда нагрева; нагревательная среда.
Kuumutamisel kasutatav keskkond.

911 kuumutuskestus; kuumutamiskestus; kuumutusaeg; kuumutamisaeg i heating time v время нагрева;
продолжительность нагрева; длительность нагрева.
Seisutusaeg kuumustemperatuuril (enne jahutamist).

912 kuumutuskiiirus; kuumutamiskiirus i heating velocity; heating rate v скорость нагрева.
Temperatuuri muutus ajaühikus (°C/s) etteantud temperatuurini kuumutamisel.

913 kuumutuskõver; kuumutamiskõver i heating curve v кривая нагрева.
Kuumutusprotsessi graafik temperatuur-aeg-koordinaadistikus.

914 kuumustemperatuur; kuumutamistemperatuur v температура нагрева.
Lõpptemperatuur, milleni kuumutatakse.

915 kuumutusvärvus; kuumutamisvärvus i heating colour v цвет нагрева.
Terasele kuumutamisel omane värvus.

916 kuupvõre; kuubiline võre i cubic lattice v кубическая решетка.
Võreelement, millel on kuubi kuju.

917 kvaliteetne teras → kvaliteetteras

918 kvaliteetteras; kvaliteetne teras i quality steel; fine steel v качественная сталь.
Vähese kahjulike lisandite sisaldusega (P ja S kuni 0,035%) ja kõrgendatud nõuetega struktuuri, omaduste ning töödeldavuse suhtes, haril. termotöödeldav mittelegeer- või legeerteras.

- 919 kvarts[liiv] i quartz v кварц.
Mineraali – ränidioksiidi – üks polümorfne modifikatsioon, mis esineb aherainena paljude maakide koosseisus (vt. samuti ränidioksiid)
- 920 kõrgahi i blast furnace v доменная печь; домна.
Šahtahi malmi sulatamiseks rauamaagist (vt. kõrgahjuprotsess).
- 921 kõrgahisulatus (protsess); kõrgahisulamine (operatsioon) i blast-furnace smelting v доменная выплавка; доменная плавка.
Malmi ja ferrosulamite tootmine kõrgahjus. (vt kõrgahi)
- 922 kõrgahju õhuelsoojendi → kauper
- 923 kõrgahjuturi; turi i bosh v заплечики [доменной печи].
Kõrgahju kooniline osa mõhu ja kolde vahel (vt. kõrgahi).
- 924 kõrgahjugaas i blast-furnace gas v доменный газ; колошниковый газ.
Kõrgahjust väljuv, peamiselt süsiniku mittetäieliku põlemise produktidest koosnev gaas: 20 ... 30% CO, 1 ... 8% H₂, samuti CO₂ ja N₂.
- 925 kõrgahjuprotsess i blast-furnace process v доменный процесс.
Malmi rauamaagist tootmise protsess taandava sulatuse teel kõrgahjudes (vt. kõrgahi).
- 926 kõrgetemperatuur[ili]ne roomavus → kõrgetemperatuur[ili]ne roome
- 927 kõrgetemperatuur[ili]ne termomehaaniline töötlus → kõrgetemperatuur[ili]ne deformatsioonikarastus
- 928 kõrgekvaliteetne teras → kõrgkvaliteetteras
- 929 kõrgetemperatuur[ili]ne noolutus → kõrgnoolutus
- 930 kõrgjuhtiv vask i high- conductivity copper v высокопроводящая медь.
Hea elektrijuhtivusega tehniline vask, mille hapnikusisaldus on minimaalne (ca 0,03%).
- 931 kõrgkvaliteetteras; kõrgkvaliteetne teras; vääristeras i high-quality steel; high-grade steel v высококачественная сталь.
Vähese kahjulike lisandite sisaldusega (P ja S kuni 0,025%), täpse keemilise koostise ja eriliste töötlus- ning kasutusomadustega mittelegeer- või legeerteras.
- 932 kõrgeltlegeeritud sulam → kõrglegeersulam
- 933 kõrgeltlegeeritud teras → kõrglegeerteras
- 934 kõrglegeersulam; kõrgeltlegeeritud sulam i high-alloy[ed] alloy v высоколегированный сплав.
Legeerivate elementide suure sisaldusega (üksikult üle 5%) sulam.
- 935 kõrglegeerteras; kõrgeltlegeeritud teras i high-alloy(ed) steel v высоколегированная сталь.
Legeerivate elementide suure sisaldusega (üksikult üle 5%) teras.
- 936 kõrgnoolutus; kõrgtemperatuur[ili]ne noolutus (protsess); kõrgnoolutamine; kõrgtemperatuurne noolutamine (operatsioon) i high-temperature tempering v высокий отпуск; высокотемпературный отпуск.
Teras noolutamine kõrgel temperatuuril (500 ... 650 °C).
- 937 kõrgprooviline kuld; puhas kuld i fine gold v высокочистое золото.
Puhas 24-kraatiline (prooviga 1000) kuld.
- 938 kõrgsagedusahi → induktsioonahi

- 939 kõrgsagedus-induktsioonahi i high-frequency induction furnace v высокочастотная индукционная печь.
Üks induktsioonahjude liike (vt. induktsioonahi).
- 940 kõrgsageduskarastus → induktsioonkarastus
- 941 kõrgsageduskuumutus → induktsioonkuumutus
- 942 kõrgsüsinikteras; {süsinikurikas teras} i high-carbon steel v высокоуглеродистая сталь.
Suure süsinikusisaldusega (0,6 ... 2%) mittelegeerteras.
- 943 kõrgtehnoloogiline sulam i advanced metal v высокотехнологический сплав.
Teatud vaseniklisulam (45% Ni).
- 944 kõrgtemperatuur[ili]ne noolutus → kõrgnoolutus
- 945 kõrgtemperatuur[ili]ne termomehaaniline töötlus → kõrgtemperatuur[ili]ne deformatsioonkarastus
- 946 kõrgtemperatuur[ili]ne roome, kõrgtemperatuur[ili]ne roomavus i high-temperature creep v высококотемпературная ползучесть, высококотемпературный крип.
Materjali võime jätkuvalt plastselt deformeeruda koormust suurendamata temperatuuril üle 0,5 Ts.
- 947 kõrgtemperatuur[ili]ne katse; kõrgtemperatuur[ili]ne teim i high-temperature test v высококотемпературное испытание.
Laboratoorne teim/katse kõrgel temperatuuril.
- 948 kõrgtemperatuur[ili]ne deformatsioonkarastus; kõrgtemperatuur[ili]ne termomehaaniline töötlus (protsess); kõrgtemperatuurne deformatsioonkarastamine; kõrgtemperatuurne termomehaaniline töötlemine (operatsioon); КТМТ i ausforming; high-temperature thermomechanical treatment v высококотемпературная термомеханическая обработка; ВТМО.
Terase stabiilse austeniidi deformeerimine ülalpool faasimuutuse temperatuuri A_{c3} koos järgneva karastamisega martensiidile.
- 949 kõrgtinapronks i high-lead bronze v высокосвинцовистая бронза.
Laagrismetallina kasutatav pehme metalse põhimassiga tinapliipronks (ca 10% Sn ja Pb, ülej. Cu).
- 950 kõrgtrükimetall → trükimetall
- 951 kõrgtsüklikiline väsimus → paljutsüklikiline väsimus
- 952 kõrgtugev malm → keragrafiitmalm
- 953 kõrgtugev messing i high-strength brass v высокопрочная латунь.
Paljukomponentne mangaani, rauda ja alumiiniumi sisaldab messing (ca 40% Zn).
- 954 kõva plii i hard lead v твердый свинец.
Antimonisisaldav kehva survetöödeldavusega plii (vrld kõvasulam).
- 955 kõva sulam i hard alloy v твердый сплав.
Suure kõvadusega metallisulam.
- 956 kõvadus i hardness v твердость.
Materjali võime vastu panna kohalikule plastsele deformatsioonile.
- 957 kõvaduskatse i hardness test v испытание на твердость.
Mehaaniline katse, mille korral katsekeha või detaili deformeeritakse indentoriga.

- 958 kõvaduslõõmutus; lõõmutus etteantud kõvadusele i temper annealing v отпуск до определенной твердость.
Termotöötlusoperatsioon (lõõmutus), saamas etteantud kõvaduse astme.
- 959 kõvadusmõõtur i hardness tester, hardnessmeter v твердомер.
Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks.
- 960 kõvadusnoolutus; noolutus etteantud kõvadusele i drawing temper v отпуск до определенной твердости.
Karastatud terase noolutusoperatsioon saamaks etteantud kõvaduse astme.
- 961 kõvadusnäitaja i hardness measure v показатель твердости.
Materjali kõvadust iseloomustav näitaja (nt. Brinelli kõvadusarv, Rockwelli kõvadusarv).
- 962 kõvadusomadus i hardness property v твердостное свойство.
Materjali kõvadust iseloomustav omadus (nt. sissesurumiskõvadus, löökkõvadus, mikrokõvadus, makrokõvadus jt.)
- 963 kõvamagnetiline sulam → kõvamagnetsulam
- 964 kõvamagnetsulam; kõvamagnetiline sulam; {magnetkõva sulam} i hard-magnetic alloy; magnetically hard alloy v магнитотвёрдый сплав; {магнитожесткий сплав}.
Väikese magnetilise läbivuse ja suure koertsitiivsusega magnetmaterjal.
- 965 kõvapindamine i hard coating; hard-facing v твердое покрытие; нанесение твердого покрытия
Pinnatava objekti katmine suurema kõvadusega pinnakihi saamiseks.
- 966 kõvapinne i hard coating; hard-facing v твердое покрытие.
Kõva kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal.
- 967 kõvapronks i hard bronze v твердая бронза.
Vase-baasil sitkete ja tihedate valandite valmistamisel kasutatav sulam, mis sisaldab tina või pliid või tsinki.
- 968 kõvasulam i hardmetal; hard metal; sintered hard alloy; cemented carbide v твердый сплав.
Kõva (üle 80 HRA), tugev ja kulumiskindel pulbermetallurgia meetodil valmistatav peam. volframkarbiidi ja koobalti baasil (WC-Co) materjal.
- 969 kõvasulampinne i hard metal coating v твердосплавное покрытие.
Pinne, mille põhikomponentideks (>50%) on volframkarbiid.
- 970 känkimine; veerkänkvalmistus i pelletizing v окатывание; производство окатышей; окомкование.
Peene maagi - või kontsentraadipuru tükistamine graanuliteks (vt. tükistus).
- 971 kõrgstruktuur i cellular structure v ячеистая структура; сотовая структура.
Struktuur, milles kärjekujuline sarrus on pidev materjali kogu mahus.
- 972 käsnyas i spongy v губчатый.
Poorset struktuuri omav, nt. metall (vt. käsnetall).
- 973 käsnetall i sponge [metal]; spongy metal v губка; губчатый металл.
Taandamise tulemusena (ilma sulamiseta) moodustunud poorse struktuuriga metall, nt. käsntall, käsntitaan jne (vt. käsntall; käsntitaan).
- 974 käsntall i sponge iron; iron sponge; spongy iron v губчатое железо; железная губка.
Otse rauamaagist tahkete või gaasiliste taandajatega (reduktseerijatega) toodetud poorne raud.

- 975 käsntitaan i sponge titanium; titanium sponge; spongy titanium v губчатый титан; титановая губка.
Metalloterminilisel meetodil magneesiumiga taandatud poorne titaan – titaani ja käsntitaanipulbri tootmise vaheprodukt.
- 976 külmahaprumine i cold embrittlement v холодное охрупчивание.
Materjali muutumine hapraks madalatel temperatuuridel.
- 977 külmahapru[m]islävi i impact transition temperature v порог хладноломкости, температура хладноломкости.
Temperatuur, mille juures materjal muutub hapraks (järsult väheneb löögisiskus).
- 978 külmahaprus, külmarabedus i cold brittleness, cold shortness v хладноломкость, хладнохрупкость.
Materjali haprusnäitaja; väike löögisiskus (purustustöö) madalatel temperatuuridel.
- 979 külmarabedus → külmahaprus
- 980 külmkarastus (protsess); külmkarastamine (operatsioon) i cold treatment; cryogenic treatment; sub-zero treatment; refrigeration [treatment] v закалка обработкой холодом; обработка холодом.
Terase karastamine jahutamise alla 0 °C jääkausteniidi üleminekuks martensiidiks.
- 981 külmkõvadus i cold hardness v холодная твердость.
Madalatel temperatuuridel määratav materjali kõvadus.
- 982 külmkõvaduskatse i cold hardness v испытание холодной твердости.
Materjali kõvaduskatse madalatel temperatuuridel.
- 983 külmstantsiteras; külmtööriistateras i cold-work tool steel; cold-work[ing] die steel, v холодноштамповая сталь; штамповая сталь для холодного деформирования.
Stantside, valuvormide, rakiste jt. (tööt^o kuni 300 °C) valmistamiseks kasutatav legeerteras.
- 984 külmtööriistateras → külmstantsiteras
- 985 laadimismasin → täitemasin
- 986 laagrimetall → laagrisulam
- 987 laagripronks; antifriktsioonpronks i bearing bronze; antifriction bronze v подшипниковая бронза; антифрикционная бронза.
Liugelaagrite või nende liudade valmistamiseks kasutatav pronks.
- 988 laagrisulam; laagrimetall; antifriktsioonsulam i bearing alloy; bearing metal; antifriction alloy v подшипниковый сплав; антифрикционный сплав.
Liugelaagrimaterjalina või nende liudade valmistamiseks kasutatav sulam, madala hõõrdekoefitsiooniga kasutades puuris terasvõlliga.
- 989 lahus i solution v раствор.
Heterogeenne faas, milles üks komponent on ühtlaselt jaotunud (lahustunud) teises komponendis.
- 990 lahustieemaldatav penetrant i solvent removable penetrant v пенетрант удаляемый растворителем.
Materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse tunginud ja seejärel lahustiga eemaldatav penetrant.
- 991 lahustuvus[võime] i solubility v растворимость.
Aine (lahustunud komponendi) võime moodustada teiste ainetega (lahustajatega) lahuseid, ka lahustuvuse määr.
- 992 lahustumismäär → piiralahustuvus

- 993 lahustuvusjoon → solvus[joon]
- 994 laiapõhjaline valuplokivorm; tipukitsendusega valuplokivorm i big-end-down mo[u]ld v изложница с расширением внизу.
Ülespoole kitsenev valuplokivorm. Kasutatakse peamiselt keevteraste valuplokivalus (vrdl. kitsapõhjaline valuplokivorm).
- 995 lamellperliit → kihtperliit
- 996 lamellstruktuur → kihtstruktuur
- 997 laminaatmetall; lamineeritud metall i clad metal; laminate metal v ламинированный металл.
Valtsimise, keemilise sadestamise vm. teel põhimetalliga liidetud ühe, kahe või enamakihtiline liitmaterjal.
- 998 lamineeritud metall → laminaatmetall
- 999 laserkarastus (protsess); laserkarastamine (operatsioon) i laser [surface] hardening v лазерная закалка; закалка с лазерным нагревом.
Pindkarastus kuumutamiseks laserkiire abil.
- 1000 lausjahutus (protsess); lausjahutamine (operatsioon) i overall cooling v сплошное охлаждение.
Detaili jahutamine kogu ulatuses (üleni jahutamine).
- 1001 lauskarastus (protsess); lauskarastamine (operatsioon) i overall hardening; overall quenching v сплошная закалка.
Detaili karastamine kogu ulatuses (üleni karastamine, nt. sukeldamise teel).
- 1002 lauskuumutus i overall heating v сплошной нагрев.
Detaili kuumutamine kogu pinna ulatuses (kogu detaili kuumutamine).
- 1003 lauslegeerimine; läbilegeerimine i through alloying v сквозное легирование.
Legeerimine toote kogu mahu (ristlõike) ulatuses (läbini legeerimine).
- 1004 Laversi faas → intermetalliid
- 1005 ledeburiit i ledeburite v ледебурит.
Austeniidi ja tsementiidi (üle 727 °C) või ferriidi ja tsementiidi (alla 727 °C) mehaaniline (eutektne) segu, malmi struktuuriosa.
- 1006 ledeburiitne teras → ledeburiitteras
- 1007 ledeburiitteras; ledeburiitne teras i ledeburitic steel v ледебуритная сталь; сталь ледебуритного класса.
Pärast normaliseerimist ledeburiitstruktuuri (legeeritud austeniidi ja legeerivate elementide karbiidide segu) omav teras (0,7...1% C).
- 1008 leekahi i flame [contact] furnace; fuel-fired furnace; combustion [-heated] furnace; open-flame furnace v пламенная печь.
Ahi, milles materjalide kuumutamine ja sulatamine toimuvad soojust toimetel, mis tekib kütuse põlemisel.
- 1009 leekkarastus; gaasileekkarastus (protsess); leekkarastamine; gaasileekkarastamine (operatsioon) i flame hardening; torch hardening v пламенная закалка; закалка с нагревом пламенем горелки.
Pindkarastamine kuumutamiseks gaasileegi abil.

- 1010 leekkuumus; gaasileekkuumus (protsess); leekkuumutamine; gaasileekkuumutamine (operatsioon) i flame heating; torch heating v пламенный нагрев.
Kuumutamine gaasileegiga.
- 1011 leekrafineerimine i fuel-fired smelting v огневое рафинирование; огневая плавка; окислительное рафинирование.
Vase rafineerimine õhuhapnikuga oksüdeerimise teel.
- 1012 leelismetall i alkali[ne] metal v щелочный металл.
Keemiliste elementide perioodilise süsteemi I rühma pea-alarühma elemendid (Li, Na, Ka, Rb, Cs, Fr jt.).
- 1013 leelismuldmetall; muldmetall i alkali[ne]-earth metal; earth alkali[ne] metal v щелочно-земельный металл.
Keemiliste elementide perioodilise süsteemi II rühma pea-alarühma elemendid (Ca, Sr, Ba, Ra jt.).
- 1014 legeerimine i alloying; alloyage v легирование.
Metalli või sulami omaduste muutmine spetsiaalsete lisandite (legeerivate elementide) sisseviimisega.
- 1015 legeeritud malm → legeermalm
- 1016 legeeritud teras → legeerteras
- 1017 legeeriv element; legeeriv lisand i alloy[ing] element; alloy[ing] addition v легирующий элемент; легирующая добавка.
Metalli või sulamisse selle omaduste muutmise eesmärgil sisseviidav erilisand.
- 1018 legeermalm; legeeritud malm i alloy[ed] [cast] iron v легированный чугун.
Legeerivaid elemente sisaldav malm.
- 1019 legeersulam; modifitseeriv sulam; {ligatuur} i master alloy v лигатура; легирующий сплав; модифицирующий сплав.
Sulamite valmistamisel legeeriva elemendi sisseviimiseks kasutatav metallisulam.
- 1020 legeerteras; legeeritud teras i alloy[ed] steel v легированная сталь.
Legeerivaid lisandeid sisaldav teras.
- 1021 lekkekatse → tiheduskatse
- 1022 lendumine; aurustumine i volatilizing; volatilization v улетучивание; испарение.
Aine üleminek gaasilisse olekusse.
- 1023 leostus (protsess); leostamine (operatsioon) i leaching; lixiviation v выщелачивание.
Tahke materjali koostisosade eraldamine lahustite abil, mis põhineb eraldatava osa paremal lahustuvusel teiste koostisosadega võrreldes. Kasutatakse hüdro metallurgias.
- 1024 libisemine i slip[page]; glide; glide slide v скольжение [дислокации].
Dislokatsioonide liikumisest tulenev või mõõda kristallograafiatasandeid toimuv kristalliosade ümberpaigutus.
- 1025 libisemismehhanism i slip mechanism v механизм скольжения.
Mehhanism, mille kohaselt plastne deformatsioon on tingitud nihkest/ libisemisest aatomtasandite vahel.
- 1026 libisemissuund i slip direction v направление скольжения.
Kristallograafiasuund, milles leiab aset nihe kristallis; aatomite maksimaalse pakketihedusega tasand/ suund.

- 1027 libisemistasand i slip plane v плоскость скольжения.
Kristallograafiatasand, milles leiab aset nihe kristallis.
- 1028 liblegrafiitmalm → hallmalm
- 1029 libleja grafiidiga malm → hallmalm
- 1030 logaritmiline deformatsioon → tegelik deformatsioon
- 1031 libleperliit → kihtperliit
- 1032 libletsementiit → kihttsementiit
- 1033 ligatuur → modifitseeriv sulam
- 1034 ligatuur → modifitseeriv sulam
- 1035 lihtmurd i proper fraction v обыкновенный излом.
Materjali ühtlane purunemine; ka selle tulemusena moodustunud ühtlane pind.
- 1036 lihtne heksagonaalvõre, H3 i simple hexagonal lattice v простая гексагональная решетка
Heksagonaalvõre, milles aatomid paiknevad ainult sõlmpunktides (vt ka grafiidivõre).
- 1037 lihtkuupvõre; lihtne kuupvõre, K6 i simple cubic lattice v простая кубическая решетка.
Kuupvõre, milles aatomid paiknevad ainult sõlmpunktides (tippudes).
- 1038 lihtpaindekatsed → lihtpaindeteim
- 1039 lihtpaindeteim; lihtpaindekatsed; lihtpaine i simple bend test v испытание на простой изгиб.
Mehaaniline teim/katsed, mille korral kahel toel asetsevat teimikut/katsekeha koormatakse ühes punktis mõjuva välisjõuga.
- 1040 lihtpaine → lihtpaindeteim.
- 1041 lihtpinne i single [phase] coating v однофазное покрытие.
Pinne, mille struktuur on ühefaasiline.
- 1042 lihv → mikrolihv
- 1043 liitmaterjal i compound material v сложный материал.
Kahe või enama eri materjali liitmisel saadud materjal.
- 1044 liitmetall → bimetall
- 1045 liitpaindekatsed → liitpaindeteim
- 1046 liitpaindeteim; liitpaindekatsed; liitpaine; puhaspaindeteim; puhaspaindekatsed i combined bend test v испытание на сложный изгиб, испытание на чистый изгиб.
Mehaaniline teim, mille korral kahel toel asetsevat teimikut koormatakse kahes punktis mõjuva välisjõuga.
- 1047 liitpaine → liitpaindeteim
- 1048 likvatsioon; segregatsioon i segregation v сегрегация.
Metalli või metallisulameis lisandite, legeerivate elementide või faaside jaotuse ebaühtlus.
- 1049 likvidus[joon] i liquidus [line] v линия ликвидуса.
Faasdiagrammil kristalliseerumise algtemperatuure või sulamise lõpptemperatuure tähistav joon.

- 1050 limoniit i limonite v лимонит; бурный железняк.
Rauamineraal $n \cdot \text{Fe}_2\text{O}_3 \cdot m \cdot \text{H}_2\text{O}$.
- 1051 lisametall → täitemetall
- 1052 lisand (sisse sattunud); võõrlisand i impurity v примесь.
Ainesse sisse sattunud element.
- 1053 lisand (sisse viidud) i addition; inclusion v добавка; присадка.
Ainesse spetsiaalselt sisse viidud element (vt leegeriv element).
- 1054 lisandiaatom i impurity atom v примесный атом.
Ebasoovitava elemendi aatom kristallivõres, asendus- või sisendusaatom põhikomponendi kristallivõres.
- 1055 looduslik metall → ehemetall
- 1056 loodusmetall → ehemetall
- 1057 looduslik raud → eheraud
- 1058 loodusraud → eheraud
- 1059 loomulik jahutus (protsess); loomulik jahutamine (operatsioon) i natural cooling
v естественное охлаждение.
Jahutusviis, mille korral keskkonnas mahajahtumine toimub kõrvalmõjutusteta.
- 1060 loomulik vanandamine i natural ag[e]ing [treatment] v естественное старение.
Vanandamine, mis toimub iseeneslikult toatemperatuuril.
- 1061 lubi i lime v известь.
Lubjakivi põletamisprodukt – CaO (vt. lubjakivi).
- 1062 lubjakivi i limestone, lime stone v известняк.
Peamiselt kaltsiidist CaCO_3 koosnev kivim. Kasutatakse metallurgias räbustina ja [põletatud] lubja tootmisel.
- 1063 lõige; nihe i shear[ing] v срез; сдвиг.
Pingeseisund, mil detaili ristlõikes mõjuvad nihkepinged; ka teim, mille käigus koormatakse katsekehas nihet põhjustavate välisjõududega.
- 1064 lõikepinge → tangentsiaalpinge
- 1065 lõikeriistateras i cutting tool steel; shear tool steel v режущая сталь; сталь для режущего инструмента.
Legeeritud (eelkõige Cr, W ja Mn) peam. lõikeriistade valmistamiseks kasutatav tööriistateras (vt tööriistateras).
- 1066 lõikekatse → lõiketeim
- 1067 lõiketeim; lõikekatse i shear[ing] test v испытание на срез.
Mehaaniline teim/katse, mille korral teimik/katsekeha allutatakse lõikele.
- 1068 lõiketugevus → nihketugevus
- 1069 lõpp-purunemisala → staatilise purunemise ala
- 1070 lõõmutamisahi → lõõmutusahi

- 1071 lõõmutamiskestus → lõõmutuskestus
- 1072 lõõmutamistemperatuur → lõõmutustemperatuur
- 1073 lõõmutus (protsess); lõõmutamine (operatsioon) i annealing v отжиг[ание].
Termotöötlus tasakaalulise struktuuri saamiseks, mis seisneb kuumutamises järgneva aeglase mahajahutamisega (taval. koos ahjuga).
- 1074 lõõmutus etteantud kõvadusele → kõvaduslõõmutus
- 1075 lõõmutusaeg → lõõmutuskestus
- 1076 lõõmutusah; lõõmutamisah i annealing furnace v отжигательная печь; печь для отжига.
Ahi detailide või toodete lõõmutamiseks.
- 1077 lõõmutuskestus; lõõmutamiskestus; lõõmutusaeg; lõõmutamisaeg i annealing time v время отжига;
продолжительность отжига.
Seisutusaeg lõõmutamisel etteantud kuumustemperatuuril.
- 1078 lõõmutussüsinik i annealing carbon; temper carbon v графит отжига.
Valgemalmi lõõmutamisel tekkinud pesaline grafiit, temperalmi struktuuriosa.
- 1079 lõõmutustemperatuur; lõõmutamistemperatuur i annealing temperature v температура отжига.
Temperatuur, milleni lõõmutamisel kuumutatakse.
- 1080 läbijahutus (protsess); läbijahutamine (operatsioon) i through cooling v сквозное охлаждение.
Detaili jahutamine kogu ristlõike ulatuses (läbinijahutamine).
- 1081 läbikarastus (protsess); läbikarastamine (operatsioon) v сквозная закалка; объемная закалка.
Detaili karastamine kogu ristlõike ulatuses (läbini karastamine); karastamine, mille puhul detail kuumutatakse karastustemperatuurini kogu mahus.
- 1082 läbikarastu[vu]s; läbikarastumine i hardenability v прокаливаемость.
Detaili võime karastuda kogu ristlõike ulatuses (läbini).
- 1083 läbikarastu[vu]skõver; läbikarastu[vu]svööt; läbikarastu[vu]svöönd i hardenability curve; Jominy curve v зона прокаливаемости.
Teraseläbikarastumise iseloomustav diagramm – otskarastamisteimil kõvaduse sõltuvus kaugusest jahutatavast otsast.
- 1084 läbikarastu[vu]steim → otskarastu[vu]steim
- 1085 läbikarastu[vu]svöönd → läbikarastu[vu]skõver
- 1086 läbikarastu[vu]svööt → läbikarastu[vu]skõver
- 1087 läbikarastuv teras → süvakarastuv teras
- 1088 läbikiiritus[defektoskoopia] → radiograafia[defektoskoopia]
- 1089 läbikuumutus (protsess); läbikuumutamine (operatsioon) i through heating v прогрев; сквозной нагрев.
Detaili kuumutamine kogu ristlõike ulatuses (läbini).
- 1090 läbilegerimine → lauslegerimine
- 1091 läbipaine i deflection, flexure v прогиб.
Koormamisel materjali elastsest deformatsioonist tingitud kõrvalekalle normaalasendist.

- 1092 läbipuhumine; puhumine i blow[ing]; blasting; purging v продувка.
Gaaside või gaasisegude sissepuhumine sulametalli või räbusse segamiseks või füüsikalis-keemiliste protsesside intensiivistamiseks.
- 1093 läitekeha; tardumisalge; kristall[iseer]umisalge i starter bar; dummy bar v затравка.
Pidevalu- või ümbersulatusseadme kristallisaatorisse viidav metallist latt esimeste sulametalli koguste tardumiseks (kristalliseerumiseks).
- 1094 löögihaprus; löögirabedus i impact brittleness v ударная хрупкость.
Materjali haprusnäitaja; suur haprus (väike löögisitkus või purunemistöö) löökoormustel.
- 1095 löögikõvadus i impact hardness v ударная твердость.
Materjali võime vastu panna löögiga koormamisel kohalikule plastsele deformatsioonile, indentori materjali sisselöömise teel määratav kõvadus [vt. pörkekõvadus].
- 1096 löögirabedus → löögihaprus
- 1097 löögisitkus → löögitugevus
- 1098 löögitugevus; löögisitkus i impact strength; impact toughness; impact ductility; notch toughness v ударная вязкость.
Materjali võime purunemata taluda löögilist koormust, ka materjali mehaanilise omaduse - tugevuse/ sitkuse näitaja, löökpaaindeteimiku purustamise eritöö.
- 1099 löökatse → löökteim
- 1100 löökkõvaduskatse i impact hardness test v испытание твердости ударом; испытание на ударную твердость.
Mehaaniline katse materjali kõvaduse määramiseks, mille korral materjali lüüakse indentor [vt. pörkekõvadus].
- 1101 löökpaaindekate → löökpaaindeteim
- 1102 löökpaaindeteim, löökpaaindekate i impact [bend] test v ударный изгиб, испытание на ударный изгиб.
Mehaaniline teim/katse, mille korral teimikule rakendatakse ristiteljelise löögikoormus.
- 1103 löökpaaindekatekeha → löökpaaindeteimik
- 1104 löökpaaindeteimik, löökpaaindekatekeha i impact test piece v образец для испытания на ударный изгиб.
Löökpaindeteimil/katsel (löögisitkuse määramiseks) kasutatav katsekeha.
- 1105 löökpindel; pendellöömik i impact pendulum, impact testing machine v маятниковый копер.
Seade löökpaaindeteimide/katsete sooritamiseks.
- 1106 löökteim; löökkatse i impact test, hammer test v испытание на удар, ударное испытание.
Mehaaniline teim/katse, mille korral koormus rakendatakse löögina.
- 1107 lühiaegne tugevus; lühiajaline tugevus i short-term strength, short-period strength v кратковременная прочность.
Materjali võime purunemata taluda lühiajalist staatilist koormust.
- 1108 lühiajaline tugevus → lühiaegne tugevus
- 1109 lühilainekeemutus (protsess); lühilainekeemutamine (operatsioon) i microwave heating v коротковолновый нагрев.

Materjali kuumutus (nt. induktsioon), mille korral voolusagedus on piires $0.3 \cdot 10^{12}$ kuni 10^9 Hz; intensiivselt kasutatav koduseks majapidamiseks lühilaineahjudes.

- 1110 maagikontsentraat; rikastatud maak i concentrate; beneficiated ore; concentrated ore v концентрат, обогащенная руда.
Rikastusprodukt – suurendatud mineraalisaldusega maak (vt. mineaal).
- 1111 maak i ore v руда.
Maavara kasuliku mineraali või metalli sellise sisaldusega, mis teeb kaevandamise ja metallitootmise majanduslikult põhjendatuks.
- 1112 maarjakivi → aluniit
- 1113 maatriks i matrix v матрица.
Komposiitmaterjali pidev- või põhikomponent, milles teine komponent on hajutatult paigutatunud.
- 1114 maatriksstruktuur; {matriitsstruktuur} i matrix structure v матричная структура.
Struktuur, milles põhifaas (maatriks) on pidev kogu materjali ulatuses, lisafaas aga on hajutatud. (vt maatriks)
- 1115 matriitsstruktuur → maatriksstruktuur
- 1116 madalaprotsendiline kuld → täidiskuld
- 1117 madalatemperatuur[ili]ne roome, madalatemperatuur[ili]ne roomavus i low-temperature creep v низкотемпературная ползучесть, низкотемпературный крип.
Materjali võime jätkuvalt plastselt deformeeruda koormust suurendamata temperatuuril alla 0,5 Ts.
- 1118 madalatemperatuur[ili]ne lõõmutus → madallõõmutus
- 1119 madalatemperatuur[ili]ne termomehhanotöötlus → madalatemperatuur[ili]ne deformatsioonkarastus
- 1120 madalatemperatuur[ili]ne deformatsioonkarastus; madalatemperatuur[ili]ne termomehhaanotöötlus (protsess); madalatemperatuurne termomehhaanotöötlumine (operatsioon); МТМТ i low-temperature ausforming; low-temperature thermomechanical treatment v низкотемпературная термомеханическая обработка; НТМО.
Teras ebastabiilse austeniidi deformeerimine temperatuurivahemikus rekristalliseerumistemperatuurist kuni martensiitmuutuse algtemperatuurini M_s koos järgneva karastamisega martensiidile.
- 1121 madallegeeritud sulam → madallegeersulam
- 1122 madallegeeritud teras → madallegeerteras
- 1123 madallegeersulam; madallegeeritud sulam i low[-alloyed] alloy v низколегированный сплав.
Väikeses koguses (üksikult kuni 2,5%) legeerivaid elemente sisaldav sulam.
- 1124 madallegeerteras; madallegeeritud teras i low-alloy[ed] steel v низколегированная сталь.
Väikeses koguses (üksikult kuni 2,5%) legeerivaid elemente sisaldav teras.
- 1125 madallõõmutus; madalatemperatuur[ili]ne lõõmutus; pingetuslõõmutus; pehmelõõmutus (protsess); madallõõmutamine; madalatemperatuur[ili]ne lõõmutamine; pingetuslõõmutamine; pehmelõõmutamine (operatsioon) i stress relief annealing; low-temperature annealing; soft annealing; light annealing v низкий отжиг; отжиг для снятия напряжений; релаксационный отжиг; смяггающий отжиг.
Madalatemperatuurne lõõmutamine allpool faasimuutuse temperatuuri A_{r1} pingete mahavõtmiseks detailis – pingetustav lõõmutamine.

- 1126 magnetpehme sulam → pehmemagnetsulam
- 1127 madalnoolutus (protsess); madalnoolutamine (operatsioon) i low-temperature tempering v низкий отпуск. Terasenoolutamine madalal temperatuuril (150 ... 250 °C).
- 1128 madalsüsinikteras; {süsinikuvaene teras} i low-carbon steel; [dead-]mild steel; ductile steel v низкоуглеродистая сталь; малоуглеродистая сталь. Väikese süsinikusisaldusega (kuni 0,25%) teras.
- 1129 madaltsükliline väsimus → vähetsükliline väsimus
- 1130 magnaalium i magnalium v магналий. Hea korrosioonikindlusega magneesiumi sisaldav alumiiniumisulam.
- 1131 magneesia → magneesiumoksiid
- 1132 magneesium i magnesium v магний
- 1133 magneesiumisulam; Mg-sulam i magnesium alloy; Mg-base alloy v магниевый сплав. Põhismetallina magneesiumi sisaldav sulam.
- 1134 magneesiumoksiid; magneesia i magnesia; calcined magnesia v окись магния; магнезия. Magneesiumi ja hapniku keemiline ühend MgO, mis leiab kasutamist peamiselt tulekindla materjalina.
- 1135 magnesiaaltulis; magnesiaalne tulekindel materjal; magnesiaalne tulepüsiv materjal i magnesia refractory v магнезиальный огнеупор. Peamiselt MgO sisaldav tulekindel materjal (vrld. magnesiitulis).
- 1136 magnesiaalne tulekindel materjal → magnesiaaltulis
- 1137 magnesiaalne tulepüsiv materjal → magnesiaaltulis
- 1138 magnesiit i magnesite v магнезит.
1. Magneesiumi mineraal MgCO₃ – magneesiumkarbonaat.
2. Tulekindel materjal magneesiumoksiidi MgO baasil.
- 1139 magnesiitulis; magnesiitne tulekindel materjal; magnesiitne tulepüsiv materjal i magnesite refractory v магнезитовый огнеупор. Magnesiaalne tulekindel materjal MgO sisaldusega >85% (vrld. magnesiaaltulis).
- 1140 magnesiitne tulekindel (tulepüsiv) materjal → magnesiitulis
- 1141 magnesiitne tulepüsiv materjal → magnesiitulis
- 1142 magnet[pulber]defektoskoopia i magnetic particle defectoscopy; magnaflux defectoscopy v магнитопорошковая дефектоскопия. Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute (väsimuspraod jm. pinnadefektid) määramiseks, mis põhineb uuritavas materjalis magnetjõujoonte katkemises praod või materjali muu ebapidevuse tagajärjel.
- 1143 magnetfluorestsentspulberkatse; magnetfluorestsentspulberkontroll i fluorescent magnetic particle test[ing]; fluorescent magnetic particle inspection; fluorescent magnetic particle examination v магнитопорошковый флюоресцентный контроль. Magnetpulberkontrollimeetod, mille korral kasutatakse peeneks jahvatatud fluorestseeruvat ferromagnetilist ainet.
- 1144 magnetfluorestsentspulberkontroll → magnetfluorestsentspulberkatse

- 1145 magnetiit i magnetite v магнетит.
Rauamineraal Fe₃O₄.
- 1146 magnetiline materjal → magnetmaterjal
- 1147 magnetiline teras → magnetteras
- 1148 magnetike i [magnetic] yoke v магнитное ярмо.
Magnet, mis industeerib magnetpulberkatsel magnetvälja uuritava detaili poolustevahelises alas.
- 1149 magnetiseeriv särdamine → magnetsärdamine
- 1150 magnetiseeriv sädamine → magnetsärdamine
- 1151 magnetkontrast[värv]pulberkatse; magnetkontrast[värv]pulberkontroll i colour contrast magnetic particle test[ing]; colour contrast magnetic particle inspection; colour contrast magnetic particle examination v магнитопорошковый контроль контрастной краской.
Mittepurustava kontrolli meetod, mille korral magnetpulberkatsel kasutatakse hälvingute ilmutamiseks kontrastvärvpulbreid.
- 1152 magnetkontrast[värv]pulberkontroll → magnetkontrast[värv]pulberkatse
- 1153 magnetkuivpulberkatse; magnetkuivpulberkontroll i dry magnetic particle test[ing]; dry magnetic particle inspection; dry magnetic particle examination v магнитопорошковый сухой контроль.
Mittepurustava kontrolli meetod, mille korral magnetpulberkatsel ferromagnetilised osakesed kantakse peale kuiva pulbrina.
- 1154 magnetkuivpulberkontroll → magnetkuivpulberkatse
- 1155 magnetkõvasulam → kõvamagnetsulam
- 1156 magnetlobrikatse; magnetlobrikontroll i magnet slurry test[ing]; magnet slurry inspection; magnet slurry examination v магнитный контроль влажным шламом.
Mittepurustava kontrolli meetod, mille korral magnetpulberkatsel ferromagnetilised osakesed kantakse peale loabrina.
- 1157 magnetlobrikontroll → magnetlaborikatse
- 1158 magnetlõõmutus (protsess); magnetlõõmutamine (operatsioon) i magnetic annealing v магнитный отжиг.
Termotöötlus magnetsulamite magnetväljas magnetlâbitavuse suurendamiseks.
- 1159 magnetmaterjal; magnetiline materjal i magnetic material v магнитный материал.
Pehmemagnet- (magnetvälja viiduna muutub magnetiliseks) või kõvamagnetmaterjal (püsिमagnetomadustega materjal).
- 1160 magnetmärgpulberkatse; magnetmärgpulberkontroll i wet magnetic particle test[ing]; wet magnetic particle inspection; wet magnetic particle v магнитопорошковый мокрый контроль.
Mittepurustava kontrolli meetod, mille korral magnetpulberkatsel ferromagnetilised osakesed kantakse peale vedeliku suspensioonina.
- 1161 magnetmärgpulberkontroll → magnetmärgpulberkatse
- 1162 magnetoelast i magnetoelastic [material] v магнитоэласт.
Elastse sideainega (nt. kumm) pehme- või kõvamagnetmaterjal.
- 1163 magnetoplast i magnetoplastic [material] v магнитопласт.
Jäiga, polümeere sideainega (nt. bakeliit, vaik vms.) pehme- või kõvamagnetmaterjal.

- 1164 magnetpolümeerpulberkatse; magnetpolümeerpulberkontroll i magnetic polymer particle test[ing]; magnetic polymer particle inspection; magnetic polymer particle examination v магнитный полимерно-порошковый контроль.
Mittepurustava kontrolli meetod, mille korral magnetpulberkatsel kasutatakse polümeerpulbreid.
- 1165 magnetpolümeerpulberkontroll → magnetpolümeerpulberkatse
- 1166 magnetpulberdefektoskoop i magnetic particle defectoscope; magnetic particle detector; magnaflux defectoscope; magnaflux detector v магнито-порошковый дефектоскоп.
Seade/aparaat materjali (toote) hälvingute avastamiseks magnetpulbermeetodil.
- 1167 magnetpulberkatse; magnetpulberkontroll, MT i magnetic particle test[ing], MT; magnetic particle inspection; magnetic particle examination; magnaflux test[ing]; magnaflux inspection; magnaflux examination v магнито-порошковый контроль.
Mittepurustava kontrolli meetodil, mis põhineb pulbriliste materjalide kasutamisel magnetväljas.
- 1168 magnetpulberkontroll → magnetpulberkatse
- 1169 magnetrauamaak i magnetic iron ore; black iron ore; lodestone; loadstone v магнитный железняк; магнетитовая руда.
Mineraali – magnetiiti sisaldav rauamaak (vt. magnetiit).
- 1170 magnetresonantstomograafia[defektoskoopia] i magnetic resonance tomography v магниторезонансная томография.
Mittepurustava kontrolli meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb magnetvoo sageduse muutumisel, määramaks resonantssageduse. (vt MPK)
- 1171 magnetrikastus (protsess); magnetrikastamine (operatsioon) i magnetic beneficiation; magnetic concentration; magnetic dressing v магнитное обогащение; электромагнитное обогащение.
Maagikomponentide erinevatel magnetomadustel põhinev rikastamine (vt. rikastus).
- 1172 magnetsulam; magnetiline sulam i magnetic alloy v магнитный сплав.
Suure magnetilise vastuvõtlikkusega (magneetumisvõimega) sulam.
- 1173 magnetsärdamine; magnetiseeriv särdamine i magnetizing roasting; magnetizing firing v магнетизирующий обжиг.
Rauamaagi taandav kuumutamine (särdamine), mille käigus suureneb rauaoksiidide magnetiline läbitavus.
- 1174 magnetteras; magnetiline teras i magnetic steel v магнитная сталь.
Spetsiaalne magnetomadustega (suure magnetilise vastuvõtlikkusega) teras.
- 1175 magniko i magnico v магнико.
Teat. niklit, koobaltit, alumiiniumi, vaske ja rauda sisaldav magnetsulam.
- 1176 magnooliametall i magnolia metal v магнолий металл.
Laagrisulamina kasutatav plii-baasil sulam – babiit (78...84% Pb), mis lisaks sisaldab peam. antimoni, väikestes kogustes ka rauda ja tina.
- 1177 mahtelastsusmoodul, ruumelastsusmoodul i bulk modulus v объемный модуль упругости; модуль всестороннего сжатия.
Materjali elastsusnäitaja; jäikust mahumuutuse suhtes iseloomustav näitaja (rõhu ja suhtelise mahumuutuse suhe).
- 1178 makroanalüüs → makroskoopia

- 1179 makrokõvadus i macrohardness v макротвердость.
Materjali võime vastu panna suurele kohalikule plastsele deformatsioonile; suurte koormustega (üle 10N) indentori materjali sissesurumise teel määratav kõvadus.
- 1180 makrokõvaduskatse i macrohardness test v испытание макротвердости.
Suurte koormustega (üle 10N) materjali kõvaduskatse (Brinelli, Rockwelli, Vickersi jt. meetodid).
- 1181 makrolihv i macropolish; macrosection v макрошлиф.
Metallograafias makroskoopilistes uuringutes kasutatav proovikeha.
- 1182 makropinge i macroscopic stress; body stress; macrostress v макронапряжение.
Makromahtudes (ristlõikes) välisjõududest tingitud mõjuvad pinged.
- 1183 makroskoopia; makroanalüüs; makroskoopiline analüüs i macroscopy; macroanalysis; macroscopic analysis; macroexamination; macroscopic examination v макроанализ; макроскопия.
Struktuuri uurimine palja silmaga või väikesel (kuni 30x) suurendusel.
- 1184 makroskoopiline analüüs → makroskoopia
- 1185 makrostruktuur i macrostructure; macroscopic structure v макроструктура; макроскопическая структура.
Palja silma või luubiga nähtav struktuur.
- 1186 malm i cast iron v чугу́н.
Rauasüsinikusulam süsinikusisaldusega üle 2,14% (taval. kuni 5 %).
- 1187 malmimurd i scrap iron; cast iron scrap; waste iron v чугу́нный скрап; чугунные отходы.
Metallurgilistes protsessides või mehaanilisel töötlemisel tekkinud malmjäätmel kasutamiseks metallurgilistes seadmetes (vrld. vanamalm).
- 1188 malmisulatus (protsess); malmisulatamine (operatsioon) i iron smelting v выплавка чугу́на; плавка чугу́на.
Malmi tootmine rauamaagist.
- 1189 mangaan i manganese v марганец
- 1190 mangaanimaak i manganese ore v марганцевая руда.
Mangaanimineraale sisaldav mangaanimaak.
- 1191 mangaanpronks; Mn-pronks i manganese bronze v марганцовистая бронза.
Põhilisandina mangaani sisaldav pronks.
- 1192 mangaanteras; Mn-teras i manganese steel v марганцовистая сталь.
Põhilise legeeriva lisandina mangaani sisaldav teras.
- 1193 manganiin i manganin v манганин.
Suure ja püsiva eritakistusega Mn ja Ni sisaldav vasesulam.
- 1194 margitähis; mark i grade v марка.
Sulami jm materjali sordi, klassi või liigi tähis.
- 1195 mark → margitähis
- 1196 martensiit i martensite v мартенсит.
Karastatud metallisulamite struktuuriosa; Fe-C-sulameis süsiniku üleküllastatud tardlahus Fe α -S.

- 1197 martensiitmuutus; martensiitne muutus i martensite transformation; martensitic transformation v мартенситное превращение.
Difusioonita faasimuutus metallisulamite jahutamisel.
- 1198 martensiitne muutus → martensiimuutus
- 1199 martensiitne teras → martensiitteras
- 1200 martensiitteras; martensiitne teras i martensitic steel; martenite steel v мартенситная сталь.
Pärast normaliseerimist martensiitstruktuuri omav teras.
- 1201 martensiitvanandamine i maraging; martensite ageing v мартенситное старение.
Legeerteraste (taval. kuni 18% Ni sisaldavad) termotöötlus, mis seisneb intermetalliidide väljasadestamises süsinikuvabas martensiidis.
- 1202 martensiitvanandataav teras i maraging steel; martensitic-ageing steel; martensite-ageing steel v мартенситно-стареющая сталь.
Vähese süsinikusaldusega kõrglegeeritud martensiitstruktuuriga ja vanandamise teel dispersioontugevdatud (vanandamisel tekivad metalliidid) kõrgtugev teras.
- 1203 martäänahi i open-hearth [furnace]; martin furnace v мартеновская печь.
Regeneratiivne leekahi terase tootmiseks toormalmist ja vanarauast (vt. toormalm; vanarauud).
- 1204 martäänmalm i open – hearth pig iron v мартеновский чугун
- 1205 martäänmenetlus → martäänsulatus
- 1206 martäänprotsess → martäänsulatus
- 1207 martäänsulatus; martäänmenetlus; martäänprotsess (protsess); martäänsulatamine (operatsioon) i open-hearth process; Siemens-Martin process v мартеновский процесс.
Terase tootmisprotsess aluselise- või happelise voodriga martäänahjudes (vt. martäänahi). Esimesel juhul (aluseline protsess) võimalik terase tootmisel töödelda igasuguseid lähtematerjale, teisel juhul (happeline protsess) saadakse kvaliteetsem teras.
- 1208 martäänteras i open-hearth steel; Siemens-Martin steel v мартеновская сталь.
Martäänmenetlusega toodetud teras (vt. martäänsulatus).
- 1209 masina[ehitus]teras i construction[al] steel; machinery steel; steel for machine constructions v машиностроительная сталь; {машиноподелочная сталь}.
Masinaosade ja -konstruktsioonide valmistamiseks kasutatav teras.
- 1210 materjali identifitseerimine i materials identification v идентифицирование материала.
Materjali tuvastamine analüüsimeetodeid kasutades (struktuuriuuringud, keemiline analüüs, mehaanilised teimid/katsed).
- 1211 materjali identifitseerimine võrdlevanalüüsiga i materials matching v идентифицирование материала сравнительным анализом.
Materjali tuvastamine analüüsiga analoogmaterjali analüüsitulemustega võrdlemise teel.
- 1212 materjalikood → tunnusnumber
- 1213 materjali pragunemine i materials fracture v растрескивание материала.
Prao teke materjalis.

- 1214 materjali purunemine i materials failure v разрушение материала.
Materjali pidevuse makroskoopiline katkemine välismõjurite toimel.
- 1215 materjali valik i materials selection v выбор материала.
Materjali mehaanilistest ja tehnoloogilistest omadustest lähtudes sobiva materjali valik antud detaili (toote) valmistamiseks.
- 1216 materjali vastavus i materials confirmity v соответствие материала.
Võrdsete näitajatega (keemiline koostis, omadused jms.) materjali olemasolu.
- 1217 materjaliteadus → materjaliõpetus
- 1218 materjaliõpetus; materjaliteadus i materials science v материаловедение.
Õpetus materjalide koostise, struktuuri ja omaduste vahelistest seostest.
- 1219 mehaanikateim → mehaaniline teim
- 1220 mehaaniline legeerimine; mehhaanolegeerimine i mechanical alloying; mechanical alloyage v механическое легирование.
Jahvatamise teel lähedaste dispersete peenpulbrite (nt. plakeeritud, konglomeeritud jt.) valmistamine koostisosade etteantud vahekorras.
- 1221 mehaaniline teim; {mehaanikateim}; mehaaniline katse; {mehaanikakatse} i mechanical test v механическое испытание.
Materjalide mehaaniliste omaduste näitajate määramiseks sooritatav etteantud kuju ja mõõtmega teimikuga katse.
- 1222 mehaaniline väsimus i mechanical fatigue v механическая усталость.
Mehaanilisest liikumisest (deformatsioonist) tingitud väsimus (plastsuse vähenemine kalestumise tingimustes).
- 1223 mehaanilised omadused i mechanical properties v механические свойства.
Mehaaniliste teimidega määratavad materjali omadused.
- 1224 mehaaniliste omaduste näitajad i mechanical characteristics v показатели механических свойств.
Materjalide mehaaniliste teimidega/katsetega määratud materjalide mehaanilisi omadusi (tugevust, kõvadust, plastsust, sitkust, elastsust jms.) iseloomustavad näitajad (nt. tõmbetugevus, katkevenivus jt.).
- 1225 mehaanolegeerimine → mehaaniline legeerimine
- 1226 melhior i cupronickel; melhior v мельхиор.
Vase-niklisulam, mis sisaldab kuni 30% Ni ja vähesel määral Mn (vt vaseniklisulam).
- 1227 meremessing; admiralimessing i naval brass; admiralty brass; navy brass v морская латунь; адмиралтейская латунь.
Merevees ja merelistes tingimustes töötavate detailide valmistamiseks kasutatav tina sisaldav messing (60...70% Cu, 29...39% Zn, Sn 1%).
- 1228 merepronks; admiralpronks i naval bronze; admiralty bronze; navy bronze v морская бронза; адмиралтейская бронза.
Merevees ja merelistes tingimustes töötavate detailide valmistamiseks kasutatav pronks.
- 1229 mesomorfism; vedelkristal[lili]sus i mesomorphy v мезоморфизм.
Aine olek, mis on struktuurilt tahke (kristalse) ja vedela vahepealne.

- 1230 messing; valgevask i brass v латунь; медно-цинковый сплав.
Põhilisandina tsinki sisaldav vasesulam.
- 1231 meta[lil]klaas i metallic glass; metaglass v метастекло.
Vedelmetalli väga kiire jahutamise ($10^5 \dots 10^6$ °/s) tulemusena saadav klaasile omase amorfse struktuuriga metall.
- 1232 metal[lili]ne plii i blue lead v металлический свинец.
Tööstuses kasutatava metal[lili]se plii nimetus, eristamaks seda teistest tinaproduktidest nagu valge, oranž ja punane plii.
- 1233 metal[lili]ne side → metallside
- 1234 metal[lili]ne pinne → metallpinne
- 1235 metall i metal v металл.
Element, mida hoiavad koos metalsed sidemed ja mille on omadused hea elektri- ja soojusjuhtivus jne.
- 1236 metalli korduvkasutus; metalli ringlus i reuse of metal; recycling of metal v вторичное использование металла; рециркуляция металла.
Metallide ja metallisulamite korduvkasutus läbi ümbertöötuse või taaskasutuse.
- 1237 metalli ümbertöötus (protsess); metalli ümbertöötlemine (operatsioon) i retreatment of metals; remanufacture of metals v переработка металла.
Kasutusel olnud metallide või sulamite ümbertöötlemine nende järgneva korduvkasutuseks.
- 1238 metallidevaheline ühend → intermetalliid
- 1239 metallimikroskoop; metallograafiamikroskoop i metallographic[al] microscope v металлографический микроскоп.
Metallograafias kasutatav valguskiirte rakendamisel põhinev optikariist (suurendus kuni 2000 x) palja silmaga nähtamatu struktuuri uurimiseks.
- 1240 metallimurd i scrap v скрап; металлические отходы.
Metallurgilistes protsessides või mehaanilisel töötlemisel (valuplokivalu, transport jms) tekkinud metallidest jäätmed kasutamiseks sekundaarainena metallurgilistes seadmetes (vrld. vanametall).
- 1241 metallirikkad graanulid i iron-rich pellets v металлизированные окатыши.
Rauamaagist või kontsentradiist toodetavad graanulid, millistes suurem osa on taandatud rauaks.
- 1242 metalliside; metal[lili]ne side i metallic bond v металлическая связь.
Aatomeid (elektrone) kristallivõres koos hoidev keemiline side, vastastikjõud, mida iseloomustab aatomeist eraldunud valentselektronide positiivsetest ioonidest moodustunud elektrongaas.
- 1243 metallism → bimetallism; monometallism
- 1244 metallitagi i burnt metal; scale v окалина.
Metalli või sulami pinnal kõrgetemperatuurisel kuumutamisel tekkiv oksiidikiht.
- 1245 metallitamine; metalliseerimine; {metallitus} i metallization; metallizing v металлизация; металлизирование.
Mittemetalli katmine metalliga.
- 1246 metalliteadus → metalliõpetus

- 1247 metalliõpetus; metalliteadus i physical metallurgy; metal science v металлведение.
Õpetus metallide koostise, struktuuri ja omaduste vahelistest seostest.
- 1248 metallkeraamika → pulbersulam
- 1249 metallograafia i metallography v металлография.
Metalliõpetuse haru, mis tegeleb metallide ja sulamite struktuuri uurimisega.
- 1250 metallograafiamikroskoop → metallmikroskoop
- 1251 metalloid; poolmetall i metalloid v металлойд.
Element, millel on nii metallidele kui ka mittemetallidele omased omadused, nt. arseen.
- 1252 metalloplast i metalloplast v металлопласт.
Metalltäiteainega (metallilaast, -pulber, -kiud) plastkomposiitmaterjal.
- 1253 metallotermia i metallothermy v металлотермия.
Metallide tootmine taandamise teel taandatavast metallist aktiivsemate metallide või neid metalle sisaldavate materjalidega. Metallotermia alaliikideks on silikotermia, alumotermia, magnotermia jt (vt. alumotermia; silikotermia).
- 1254 metallpinne; metal[lili]ne pinne i metal[lic] coating v металлическое покрытие.
Kate (kiht), mille põhikomponendiks (>50%) on metall.
- 1255 metallurg i metallurgist v металлург.
Spetsialisti üldnimetus metallurgiatööstuses (metallurgiaettevõttes).
- 1256 metallurgia i metallurgy v металлургия.
Teadus-, tehnika- ja tööstusharu, mis tegeleb maakidest ja teistest materjalidest metallide tootmisega ning metallisulamite keemilise koostise ja struktuuri muutmise teel sobivate omaduste tagamisega.
- 1257 metallurgiatehas i metallurgical factory v металлургический завод.
Metallurgiatööstusettevõte.
- 1258 metallurgiline destillatsioon (protsess); metallurgiline destilleerimine (operatsioon)
i metallurgical distillation; distilling v металлургическая дистилляция; дистилляция; экстрактивная дистилляция.
Pürometallurgiline protsess mõnede metallide (nt. Mg) tootmiseks maakidest või maagikontsentratsioonidest, millega kaasneb metalli (või muu vahetoodet) üleminek gaasilisse olekusse ja kondenseerumine
- 1259 metallurgiline rektifikatsioon i fractional distillation; rectification v ректификация [металлургическая].
Segunenud vedelike lahutamismeetod, mis põhineb mitmekordsel destillatsioonil. Kasutatakse metallurgias mõnede kergsulavate metallide (nt. Pb) rafineerimisel.
- 1260 meteoriidraud; meteororraud i meteoric iron v метеор[ит]ное железо.
Maailmaruumist maale meteorokehana langenud raud; kosmilise päritoluga raud.
- 1261 mikrokristal[lili]ne struktuur i microcrystalline structure; microcrystalline structure v микрокристаллическая структура.
Materjali struktuur üksikute kristallide/ terade suurusega suurusjärgus 10^{-6} m, e. mikronites on nähtav ainult mikroskoobiga vaadeldes.
- 1262 mikrokõvadus i microhardness v микротвердость.
Materjali võime vastu panna väikesele kohalikule plastsele deformatsioonile; väikeste koormustega (kuni 10N) otsaku/indentori materjali sissesurumise teel määratav kõvadus. (vt Vickersi Knoop'i kõvadus)

- 1263 mikrokõvaduskatse i microhardness test v испытание микротвердости.
Väikeste koormustega (alla 10 N) materjali kõvaduskatse (Vickersi, Knoop'i jt. meetodid).
- 1264 mikrokõvadusmõõtur i microhardness tester, microhardnessmeter v микротвердомер.
Seade materjali või toote kõvaduse määramiseks väikestel koormustel (kuni 10 N)
- 1265 mikrolegeerimine i micro-alloying; micro-alloyage v микролегирование.
Legeerivate elementide sisseviimine metalli või sulamisse väga väikestes kogustes (alla 0,1%).
- 1266 mikrolihv; lihv i micropolish; microsection; metallographic section; metallographic[al] specimen
v микрошлиф.
Metallograafias mikroskoopilistes uuringutes kasutatav lihvimise ja poleerimise teel valmistatud proovikeha.
- 1267 Mg-sulam → magneesiumisulam
- 1268 mikropinge i microscopic stress, microstress v микронапряжение.
Mikromahtudes (kristallis) mõjuvad sise- või välisjõududest tingitud pinged.
- 1269 mikroskoop i microscope v микроскоп.
Seade palja silmaga nähtamatu objekti uurimiseks suurtel suurendustel.
- 1270 mikroskoopia; mikroskoopiline analüüs i microscopy; microexamination; microscopic examination;
microscopic analysis v микроскопия; микроскопический анализ; микроскопическое исследование.
Väikeste palja silmaga mittevaaeldavate objektide (struktuuri) uurimine mikroskoobiga.
- 1271 mikroskoopiline analüüs → mikroskoopia
- 1272 mikrokristal[ili]ne struktuur → mikrostruktuur
- 1273 mikrostruktuur; mikrokristal[ili]ne struktuur i microstructure; microscopic structure; microcrystalline structure
v микроструктура; микроскопическая структура; микрокристаллическая структура.
Suurtel suurendustel mikroskoobis nähtav struktuur; üksikult kristallide/terade suurusjärgu 10^{-6} m e mikronites struktuur.
- 1274 Milleri indeksid i Miller indeces; crystal indices v индексы Миллера.
Kristallograafias kristallivõre sõlmpunktide (aatomite), tasandite ja suundade tähistamiseks kasutatav indeksite (sümbolite) süsteem.
- 1275 mineraal; mineraalne materjal i ore mineral v минерал.
Keemilistelt ja füüsikalistelt omadustelt homogeenne looduslik produkt maakides.
- 1276 mineraalne materjal → mineraal
- 1277 mitteferrometallurgia → mitterauametallurgia
- 1278 mittehomogeenne sulam → heterosulam
- 1279 mittetäielik karastus → poolkarastus
- 1280 mittetäielik lahustuvus → piiratud lahustuvus
- 1281 mittetäielik lõõmutus → poollõõmutus
- 1282 mittehomogeenne struktuur → heterostruktuur

- 1283 mittekompaktheksagonaalvõre; mittekompaktne heksagonaalvõre, H6 i non-close-packed hexagonal lattice v неплотноупакованная гексагональная решетка; гексагональная плотноупакованная решетка.
Heksagonaalvõre, milles aatomid paiknevad sõimpunktides ja põhitahkkesendatult.
- 1284 mittelegeeritud teras → mittelegeerteras
- 1285 mittelegeerteras; mittelegeeritud teras; süsinikteras i non-alloy[ed] steel; carbon steel v нелегированная сталь; углеродистая сталь.
Legeerivaid elemente mittesisaldav teras (lubatud Si<0,55%; Mn<0,8%; Al või Ti<0,1%; Cr, Ni või Cu<0,25%).
- 1286 mittemagnetsulam; mittemagnetiline sulam i non-magnetic alloy v немагнитный сплав.
Mittemagnetiline või nõrgalt magnetiline sulam.
- 1287 mittemetall i non-metal v неметалл.
Reeglina madala tiheduse, halva elektri- ja soojusjuhtivusega element, mida hoiavad koos kovalentsed sidemed.
- 1288 mittemetallpinne i non-metal[lic] coating v неметаллическое покрытие.
Ühekihiline pinne.
- 1289 mittemetal[lili]ne lisand i non-metallic inclusion v неметаллическая примесь.
Mistahes mittemetalsed lisandid (oksiidid, karbiidid, sulfiidid) metallmaatriksis; ka juhu- või kahjulike lisandina vesinik, hapnik, lämmastik, väävel, räni jt. metallis.
- 1290 mitteproportsionaalne tõmbekatsekeha → mitteproportsionaalne tõmbeteimik
- 1291 mitteproportsionaalne tõmbeteimik, mitteproportsionaalne tõmbekatsekeha i non-proportional tensile test piece v непропорциональный образец для испытания на растяжение.
Katsekeha, mille algmõõtepikkus (L_0) ja ei ole seotud valemiga $L_0 = 5,65 \sqrt{S_0}$ algristlõikepindalast (S_0).
- 1292 mittepurustav kontroll; mittepurustav katse; MPK; {mittepurustav teim} i non-destructive test[ing], NDT; non-destructive inspection; non-destructive examination v неразрушающий контроль.
Materjali (toote) struktuuri, omaduste jms. uurimisel kasutatav katsetusmeetod, mille käigus materjali (toodet) ei purustata.
- 1293 mittepurustav katse → mittepurustav kontroll
- 1294 mitterauametallurgia; mitteferrometallurgia; {värvilismetallurgia}; {värvilismetallide metallurgia} i non-ferrous metallurgy v цветная металлургия.
Metallurgiaharu, mis hõlmab mitteraudmetallide (Cu, Al, Ni jt) ja nende sulamite tootmist maakide kaevandamisest ja töötlemisest kuni metallide ja nende sulamite saamiseni.
- 1295 mitterauasulam; {värviline sulam}; {värvilissulam} i non-iron alloy v цветной сплав
Põhimetallina mitteraudmetalle (kõiki peale raua) sisaldav sulam.
- 1296 mitteraudmetall; {värviline metall}; {värvilismetall} i non-ferrous metal; non-iron metal v цветной металл.
Kõik metallid peale raua.
- 1297 mittesoojuskindel teras; mittesoojakindel teras i non-heat-resistant steel; non-heat-resisting steel v нетеплостойкая сталь; нетеплоустойчивая сталь.
Teras, mille kasutusomadused (nt kõvadus tööriistaterasel) säilib kuni t^0 -ni 200-250 °C.

- 1298 mittestõhhiomeetriline ühend i non-stoichiometric compound v нестехиометрическое соединение.
Tahke keemiline ühend, mille koostis ei vasta komponentide kindlale vahekorrale.
- 1299 mittetinpronks; tinata pronks; {tinavaba pronks} i tinless bronze; tin-free bronze; {non-tin bronze} v
безоловянная бронза; безоловянистая бронза.
Tina mittesisaldav pronks.
- 1300 Mn-pronks → mangaanpronks
- 1301 Mn-teras → mangaanteras
- 1302 modifikaator i modifying agent; modifying addition; modifier [addition]; inoculant v модификатор.
Sulametalli viidav erilisand tera suuruse ja/või kuju muutmiseks kristall[iseer]umisel.
- 1303 modifitseerimine i modification; inoculation v модифицирование.
Metalli struktuuri peenendamise sulametalli erilisandite (modifikaatorite) sisseviimise teel
- 1304 modifitseeritud sulam → modifitseersulam
- 1305 modifitseeriv sulam; ligatuur i modify[ing] alloy; rich alloy; master alloy v модифицирующий сплав;
лигатура.
Metalli või sulami struktuuri ja omaduste parandamiseks kasutatav lisasulam.
- 1306 modifitseersulam; modifitseeritud sulam i modified alloy; inoculated alloy v модифицированный сплав.
Modifikaatorite (lisametalli või -sulami) lisamisel saadud peeneteralise struktuuriga (modifitseeritud) sulam.
- 1307 Mohs'i kõvaduskatse → kriipekõvaduskatse
- 1308 molekulaarne side → molekulaarside
- 1309 Mohs'i skaala i Mohs scale v шкала Мооса.
Mohsi kõvadusastmik, mineraalide kõvaduse hindamiseks kasutatav 10-palline skaala.
- 1310 Mohsi kõvadus → kriipekõvadus
- 1311 molekulaarside; molekulaarne side i molecular bond v молекулярная связь.
Aatomeid (elektrone) kristallivõres kooshoidev keemiline side, vastastikjõud, mille korral nii molekulid kui aatomid on tasakaalus – nende vahel valitsevad nõrgad tõmbejõud (van der Waalsi jõud).
- 1312 molübdeen i molybdenum v молибден
- 1313 molübdeenimine i molybdenizing v молибденирование.
Metalltoote pinnakihi rikastamine molübdeeniga termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) teel.
- 1314 molübdeenisulam; Mo-sulam i molybdenum alloy; Mo-base alloy v молибденовый сплав.
Põhimetallina molübdeeni sisaldav sulam.
- 1315 monell[metall] i Monel[I] [metal] v монель-металл; сплав Монеля.
Vaske, rauda jt. elemente sisaldav korrosioonikindel niklisulam.
- 1316 monoelement → atomaarne element
- 1317 monokristall i monocrystal; single crystal v монопокрытие.
Ühtse kristallivõrega terviklik kristall.

- 1318 monometall i monometal v монометалл.
Metall, millel põhineb rahanduse ühemetallisüsteem (enamasti kuld, mõnel maal hõbe).
- 1319 monometallism; ühemetallisüsteem i monometalism v монометаллизм.
Rahasüsteem, mis põhineb ühel metallil – nt kullal.
- 1320 monopinne i monocoating v монопокрытие.
Ühekihiline pinne.
- 1321 moone; suhteline deformatsioon i strain v относительная деформация.
Keha (teimiku) kuju suhteline deformatsioon.
- 1322 morfoloogia i morphology v морфология.
Materjali osakeste või mikrostruktuuri osade kuju uuriv teadus.
- 1323 MPK → mittepurustav kontroll
- 1324 muldmetall → leelismuldmetall
- 1325 muntsmetall i Muntz metal v мунц-металл; мунцевый металл; мунцевая латунь; латунь Мунца.
Messing, mis sisaldab 57...61 % Cu (saanud nime sulami leiutaja järgi).
- 1326 murd; murdepind i fracture v излом, поверхность излома
- 1327 murdepind → murd
- 1328 must tempermalm i black-heart malleable [cast] iron; ferritic malleable [cast] iron
v чёрно-сердечный ковкий чугун; ферритный ковкий чугун.
Süsinikku mitteärastava lõõmutusega saadud tumeda murdepinnaga tempermalm.
- 1329 mustmetall → raudmetall
- 1330 mustmetallurgia → rauametallurgia
- 1331 muutusetemperatuur; üleminekutemperatuur i transformation temperature; transition temperature v температура перехода.
Temperatuur, mille juures toimub üleminek ühest olekust teise (gaas, vedelik, tahke); temperatuur, mille juures leiavad aset kriitilised muutused nt magnetism (Curie temperatuur)
- 1332 mõõteriistateras; {mõõduriistateras} i instrumental steel; measuring tool steel v сталь измерительного инструмента.
Madallegeeritud (eelkõige Cr, W ja Mn) peam. mõõteriistade valmistamiseks kasutatav tööriistateras, millel on väike soojuspaisumine.
- 1333 mälu[efekt]metall → kujumälumetall .
- 1334 mälu[efekt]sulam → kujumälusulam
- 1335 märgrikastus (protsess); märgrikastamine (operatsioon) i wet benification; wet concentration; wet dressing; washing v мокрое обогащение.
Rikastamine vedelas keskkonnas (vt. rikastus, vrld kuivrikastus).
- 1336 mündihõbe i coinage silver; sterling silver v монетное серебро; медальное серебро.
Hõbedasulam, milles lisandite sisaldus ei ületa 10% (prooviga 925).
- 1337 mündimelhior i coin cupronickel; coin melhior v монетный мельхиор.
Müntide valmistamiseks kasutatav vaseniklisulam Ni-sisaldusega 20...25%.

- 1338 mündimetall i coinage metal v монетный металл.
Müntide vermimisel laialdaselt kasutatavad suhteliselt inertsed üleminekumetallid (vask, hõbe, kuld).
- 1339 mündipronks i coin bronze v монетная бронза; медальная бронза.
Müntide valmistamiseks kasutatav pronks (peam. alumiiniumpronks) Al-sisaldusega 5...10%.
- 1340 naatriumaluminaat i sodium aluminate v алюминат натрия.
Vaheprodukt – NaAlO_2 alumiiniumoksiidi tootmisel alumiiniumi elektrometallurgias.
- 1341 nake; adhesioon i adhesion v адгезия; сцепление.
Füüsiline side kahe erinevast materjalist pindade vahel.
- 1342 nakkekatsed; adhesioonikatsed; nakketeimid; adhesioonteimid i adhesion test v испытание на адгезии; испытание на сцепление.
Katsed/teimid adhesiooninäitajate määramiseks ja toote reprodutseeritavuse tagamiseks.
- 1343 nakketeimid → nakkekatsed
- 1344 nakketeimid; nakkekatseseha i adhesion specimen v образец для испытания на адгезию.
Teimid/katseseha pinde nakketugevuse määramiseks.
- 1345 nakketugevus; adhesioontugevus i adhesion strength v прочность сцепления; прочность адгезии.
Pinde tugevusnäitaja - pinge, mis vastab pinde eemaldamisjõule alusmaterjalist või selle purunemisele nakkekatsed korral.
- 1346 nanostruktuur; nanokristal[lili]ne struktuur i nanocrystalline structure; nanocrystalline structure v нанокристаллическая структура.
Materjali struktuur üksikute kristallide/ terade suurusega suurusjärgus 10^{-9} m e. nanomeetrites. On nähtav ainult elektronmikroskoobiga vaadeldes.
- 1347 nanostruktuurne teras → nanoteras
- 1348 nanoteras; nanostruktuurne teras i nanosteel v наносталь.
Väga peene (nanomeetrilise) struktuuriga või nanosakesi sisaldav teras.
- 1349 naturaalne metall → ehemetall
- 1350 neutron i neutron v нейтрон.
Aatomituuma mittelaetud elementaarosake, mille arv võrdne prootonite arvuga ja mass on ligikaudu võrdne prootoni massiga.
- 1351 neutrondefektoskoopia → neutronradiograafia[defektoskoopia]
- 1352 neutronradiograafia[defektoskoopia]; neutron[radiograafia] defektoskoopia i neutron radiography v нейтронография; нейтронная дефектоскопия.
Mitterpurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme neutronite vooga läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.
- 1353 neutronradiograafiakatsed; neutronradiograafiakontroll i neutron radiographic test[ing] NT; neutron radiographic inspection, neutron radiographic examination; neutron radiography test[ing]; neutron radiography inspection; neutron radiography examination v нейтроннорадиографический контроль.
Neutronradiograafiameetodil põhinev mittepurustav katsed.
- 1354 neutronradiograafiakontroll → neutronradiograafiakatsed

- 1355 nihard i Ni-hard v нихард.
Abrasiivkulumiskindel martensiitstruktuuriga valumalm, mille niklisisaldus on ca 4,5%.
- 1356 nihe → nihkedeformatsioon
- 1357 nihke[elastsus]moodul, G i shear modulus; G; modulus of rigidity (in shear); modulus of (elasticity in) shear v модуль (упругости) сдвига; модуль поперечной упругости; модуль упругости II рода.
Materjali elastsusnäitaja; nihkejäikust iseloomustav näitaja (nihkepinge ja nihkedeformatsiooni suhe).
- 1358 nihkekatse → nihketeim
- 1359 nihketeim; nihkekatse i shear[ing] test v испытание на сдвиг.
Mehaaniline teim/katse, mille korral teimik/katsekeha allutatakse nihkele.
- 1360 Ni-sulam → niklisulam
- 1361 nihkedeformatsioon; nihe i shear strain; shear v деформация сдвига; сдвиг.
Deformatsioon, mida iseloomustab keha elementaarrööptahukate nurkade muutumine, kusjuures tahkude mõõtmed praktiliselt ei muutu.
- 1362 nihkemehhanism i shear mechanism v механизм сдвига.
Plastset deformatsiooni põhjustav kristallivõre jääv muutus kolme võimaliku mehhanismi järgi:
1) kristallisene libisemine
2) kaksikkristallide moodustumine – kalestumine
3) kristallidevaheline libisemine.
- 1363 nihkepinge → tangentsiaalpinge
- 1364 nihketasand i shear plane v плоскость сдвига.
Tasand, mida pidi toimub nihe plastsel deformatsioonil.
- 1365 nihketugevus; lõiketugevus i shear(ing) strength v прочность на срез; прочность на сдвиг, сопротивление срезу; сопротивление сдвигу.
Materjali tugevusnäitaja – tugevuspiir lõikel; pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele lõikel.
- 1366 niidikujuline kristall → niitkristall
- 1367 niitkristall; niidikujuline kristall i thread[-like] crystal; rod[-like] crystal v нитевидный монокристалл; ус.
Кiu või niidikujuline kristall.
- 1368 nikeliin i nickeline v никелин.
Suure takistusega vaseniklisulam.
- 1369 nikkel i nickel v никель
- 1370 nikkelkroomteras; Ni-Cr-teras i nickel-chromium steel v никель-хромистая сталь.
Peam. niklit ja kroomi legeeriva elemendina sisaldav Ni-Cr teras.
- 1371 nikkelpronks; Ni-pronks i nickel bronze v никелевая бронза.
Põhilisandina niklit sisaldav pronks.
- 1372 nikkelteras; Ni-teras i nickel steel v никелевая сталь.
Põhilise legeeriva lisandina niklit sisaldav teras.
- 1373 niklad i Niclad v никлад.
Nikliga valtsimise teel saadud (plakeeritud) pehmeterasleht.

- 1374 niklikivi i nickel matte v никелевый штейн.
Nikli tootmise vaheprodukt – nikli- ja rauasulfiidide sulam (vt. kivi).
- 1375 niklisulam; Ni-sulam i nickel alloy; Ni-base alloy; super alloy v никелевый сплав.
Põhimetallina niklit sisaldav kuumustugev sulam, tuntud ka supersulamina.
- 1376 nikroom i nichrome v нихром.
Suure eritakistusega kuumuspüsiv niklikroomisulam.
- 1377 nikrosilaal i nicrosilal v микросилал.
Teatud kuumakindel kõrglegeeritud malm.
- 1378 nimipinge, nominaalpinge i nominal stress v номинальное напряжение.
Põhideformatsioonile vastav pinge põikpinnal.
- 1379 nimonik i nimonic v нимоник.
Kuumustugev Cr, Co jt. elemente sisaldav niklisulam.
- 1380 niobium i niobium v ниобий.
- 1381 niobiumisulam; Nb-sulam i niobium alloy; Nb-base alloy v ниобиевый сплав.
Põhimetallina niobiumi sisaldav sulam.
- 1382 nitreerimine → nitriitimine
- 1383 nitreeritav teras → nitriiditav teras
- 1384 nitreeritud teras → nitriidteras
- 1385 niresist i Ni-resist v нирезист.
Nikli, vase ja kroomiga legeeritud kuumuspüsiv malm.
- 1386 nitralloi → nitriiditav teras
- 1387 nitriid i nitride v нитрид.
Metalli ja lämmastiku keemiline ühend.
- 1388 nitriiditud teras → nitriidteras
- 1389 nitriidpinne i nitride coating v нитридное покрытие.
Kate (kiht), mille põhikomponendiks (>50%) on nitriid(id).
- 1390 nitriidteras; nitriiditud teras; nitreeritud teras i nitrated steel; nitr alloy v азотированная сталь.
Lämmastikuga termokeemilise töötamise (difuusse legeerimise) või muul teel rikastatud teras.
- 1391 nitriiditav teras; nitreeritav teras; nitralloi i nitriding steel; nitr alloy v азотируемая сталь; нитраллой.
Kesksüsinikteras (ca 0,2...0,5 % C), mille termotöötlus seisneb taval. nitriitimises.
- 1392 nitriitimine; nitreerimine i nitriding; nitrogen [case-]hardening; nitride hardening
v азотирование; нитрирование.
Materjali, detaili või toote pinnakihi rikastamine lämmastikuga termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) teel.
- 1393 nitrotsementiitidav teras i ni-carbing steel; cyaniding steel v нитроцентрируемая сталь.
Kesksüsinikteras (ca 0,2...0,5 % C), mille termotöötlus seisneb taval. nitreerimises.
- 1394 nitrotsementeerimine → nitrotsementiitimine

- 1395 nitrotsementiitumine; {nitrotsementeerimine} (gaasiline); tsüaanimine; tsüaneerimine (vedel või tahke) i carbonitriding; nitrocarburizing; ni-carbing (gaasiline); cyaniding; cyanidation; cyanide [case-]hardening (vedel või tahke) v нитроцементация; азотонауглероживние (gaasiline); цианирование (vedel või tahke).
Metalltoote pinnakihi üheaegne rikastamine süsiniku ja lämmastikuga termokeemilise töötlemise (difuusse legeerimise) teel.
- 1396 nominaalpinge → nimipinge
- 1397 noolutus (protsess); noolutamine (operatsioon) i tempering; {drawing} v отпуск[ание].
Terase karastamisele järgnev termotöötlus omaduste (eelkõige sitkuse) parandamise eesmärgil, mis seisneb kuumutamises allpool kriitilist temperatuuri A_{c1} .
- 1398 noolutus etteantud kõvadusele → kõvadusnoolutus
- 1399 noolutus noolutusvärvuse järgi → värvusnoolutus
- 1400 noolutusaeg → noolustuskestus
- 1401 noolutusahi; noolutamisahi i tempering furnace v отпускная печь; печь для отпуска.
Ahi detailide või toodete kuumutamiseks noolutamisel.
- 1402 noolutushaprus, noolusrabedus i temper brittleness v отпускная хрупкость.
Terase haprumise noolutuse tagajärjel (vt esimese (I) liigi noolutushaprus; teise (II) liigi noolutushapruse).
- 1403 noolustuskestus; noolutamiskestus; noolutusaeg; noolutamisaeg i tempering time v время отпуска; продолжительность отпуска.
Seisutusaeg noolutamisel etteantud kuumutustemperatuuril.
- 1404 nooluskõvenemine (protsess); nooluskõvendamine (operatsioon) i temper-hardening v твердеющий отпуск.
Sulamite termotöötlus, mille korral karastatud struktuuri kuumutamise kaasnab kõvaduse tõus; tuntud ka kunstliku vanandamisena.
- 1405 noolusmartensiit i tempered martensite v мартенсит отпуска; отпущенный мартенсит.
Noolutamisel karastusmartensiidist või jääkmartensiidist tekkinud martensiit.
- 1406 noolusrabedus → noolutushaprus
- 1407 noolustemperatuur; noolutamistemperatuur i tempering temperature v температура отпуска.
Temperatuur, milleni noolutamisel kuumutatakse.
- 1408 noolustrostiit i tempering troostite v тростит отпуска.
Noolutamisel martensiidi lagunemisel tekkiv teralise tsementiidi ja ferriidisegu.
- 1409 noolusvärvus i temper colour v цвет отпуска.
Karastatud tööriistateraste noolutamisel tekkiva oksidi värvus, mille järgi määratakse ka orienteeruv noolustemperatuur.
- 1410 normaalelastsusmoodul; E; Young'i moodul; joonelastsusmoodul i Young's modulus; modulus of elasticity, E v модуль Юнга; модуль продольной упругости; модуль упругости I рода.
Materjali elastsusnäitaja tõmbel või survele (normaalpinge ja joondeformatsiooni suhe).
- 1411 normaalpinge i normal stress v нормальное напряжение.
Sisejõu normaalkomponendile (mõjub risti pinnaga) vastav pinge (tõmbe- või survepinge).

- 1412 normalisatsioon (protsess); normaliseerimine (operatsioon) i normalising; normalization
v нормализация; нормализационный отжиг.
Terase termotöötlus, mis seisneb austenitiseerimises koos järgneva mahajahutamisega õhus.
- 1413 normaliseerimisaeg → normaliseerimiskestus
- 1414 normaliseerimisahi i normalizing furnace; normalization furnace v печь для нормализции.
Ahi detailide või toodete kuumutamiseks normaliseerimisel.
- 1415 normaliseerimiskestus; normaliseerimisaeg i normalizing time v время нормализации;
продолжительность нормализации.
Seisutusaeg normaliseerimistemperatuuril.
- 1416 normaliseerimistemperatuur → normalisatsiooni temperatuur
- 1417 normalisatsioonitemperatuur; normaliseerimistemperatuur i normalizing temperature v температура
нормализации.
Temperatuur, milleni normaliseerimisel kuumutatakse.
- 1418 nõelakujuline kristall → nõelkristall
- 1419 nõelkristall; nõelakujuline kristall i needle[-like] crystal; acicular crystal v игольчатый кристалл.
Nõeljakujuline kristall.
- 1420 nõrgenemine (protsess), nõrgestamine (operatsioon) i weakening v ослабление.
Materjali tugevusomaduste vähenemine, ka vähendamine.
- 1421 nõrgestamine → nõrgenemine
- 1422 nõrkus i weakness v слабость.
Võime purunemata mitte taluda arvestatavat koormust, temperatuuri vm.
- 1423 oksiid i oxide v оксид.
Metalli keemiline ühend hapnikuga.
- 1424 oksiidne pinne → oksiidpinne
- 1425 oksiidpinne; oksiidne pinne i oxide coating v оксидное покрытие.
Kate (kiht), mille põhikomponendiks (>50%) on oksiid(id).
- 1426 oksüdeeriv lõõmutus (protsess); oksüdeeriv lõõmutamine (operatsioon) i black annealing
v окисляющий отжиг; черный отжиг.
Lõõmutamine detaili oksüdeerimise eesmärgil; ka süsinikku ärastav lõõmutamine.
- 1427 oksüdeeriv sulatus (protsess); oksüdeeriv sulatamine (operatsioon) i oxidizing smelting v окислительная
плавка.
Sulatamine oksüdeerivas keskkonnas (vt. sulatus).
- 1428 oktaeedriline poor → oktapoor
- 1429 oktapoor; oktaeedriline poor i octaedral pore; octahedric pore v октаэдрическая пора; октаэдрическая
пустота.
Poor/ tühimik kristallivõres, mida ümbritsevad aatomid moodustavad oktaeedri.
- 1430 olekudiagramm i P- T-diagramm v диаграмма состояния.
Materjali olekuid (tahke, vedel, gaasiline) iseloomustav kahedimensionaalne rõhk- temperatuur diagramm
(vrld. faasidiagramm).

- 1431 oluline hälvinguilming; asjakohane hälvinguilming i relevant indication v существенное показание несплошности.
Materjali ebapidevusele viitav (asja kohta käiv) hälvinguilming.
- 1432 omadifusioon i self-diffusion v самодиффузия.
Difusioon aine üksikosade (terade) vahel.
- 1433 optimaalne jäikus → erijäikus
- 1434 optimaalne tugevus → eritugevus
- 1435 oranžhõõgus i orange heat v оранжевое окаление.
Metallile kuumutamisel omane oranžikas värvus temperatuurivahemikus 900...1000 °C.
- 1436 ormolou i ormolou v ормолу.
Teatud vase- tsingisulam (messing), mida kasutati eelkõige 18. saj. mööblifurnituuri, kellade jm. valmistamiseks.
- 1437 osajahutus → kohtjahutus
- 1438 osakarastus → kohtkarastus
- 1439 osakuumutus → kohtkuumutus
- 1440 osaline lahustuvus → piiratud lahustuvus
- 1441 osis; fraktsioon i fraction v фракция.
Pulbriliste materjalide teatud osakeste suurus/vahemik.
- 1442 otskarastu[vu]steim; Jominy teim; läbikarastu[vu]steim i Jominy [end quench] test v проба торцевой закалки; проба прокаливаемости.
Teraste suhtelise karastuvuse määramiseks kasutatav otskarastamisel põhinev katse. (vt läbikarastuskatse)
- 1443 otsak → indenter
- 1444 otsejahutus (protsess); otsejahutamine (operatsioon) i direct cooling v прямое охлаждение.
Jahutusviis, mille korral detaili jahutamine toimub vahetult jahutuskeskkonnas.
- 1445 otsekuumutus (protsess); otsekuumutamine (operatsioon) i direct heating v прямой нагрев.
Kuumutusviis, mille puhul detaili kuumutab vahetult soojaallikas, nt. elektrivool.
- 1446 otsetaandus (protsess), otsetaandamine (operatsioon) i direct-reduction process; DR-process v процесс прямого восстановления.
Metallide tootmine vahetult maagist taandamise (redutseerimise) teel.
- 1447 otsetoimekaarahi; kaare otsetoimega [elektri]kaarahi i direct arc furnace v дуговая электропечь прямого нагрева.
[Elektri]kaarahi ahjutäite sulatamiseks kaare otsetoimel (kaar põleb elektroodi ja ahjutäite vahel) (vrld. kaudtoimekaarahi).
- 1448 paindejäikus i bend[ing] stiffness, flexural stiffness, bend[ing] rigidity, flexural rigidity v жесткость на изгиб, жесткость при изгибе.
Süsteemi, konstruktsiooni või selle osa vastupanu paindedeformatsioonile (elastsusmooduli ja ristlõike inertsimomendi korrutis (ExI) selles lõikes).

- 1449 painemasin i bend[ing] machine v машина для испытания на изгиб.
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks paindele.
- 1450 paindekatse → paindeteim
- 1451 paindeteim; paindekatse i bend[ing] test, flexural test v испытание на изгиб.
Mehaaniline teim/katse, mille korral teimik/katsekeha allutatakse paindele.
- 1452 paindetugevus i bend[ing] strength, flexural strength; modulus of the rupture in bending v прочность на изгиб, сопротивление изгибу.
Materjali tugevusnäitaja – tugevuspiir paindel; pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele paindel.
- 1453 paine i bend[ing]; flexure v изгиб.
Pingeseisund, mis tekib materjalis, kui mõjuvad välisjõud on risti tema teljega; ka teim/katse, mille käigus koormatakse katsekeha selle teljega ristiolevate jõududega.
- 1454 paisuvmetall i expanding metal v расширяющийся металл.
Vahekorras 2:1 antimoni ja vismutit sisaldav sulam, mis paisub vedelfaasi viimasel jahutamise etapil (trükinduses kasutatav sulam).
- 1455 pakketihedus; kompaktsusaste; kompaktsuse aste i packing density v плотность упаковки; коэффициент заполнения.
Ühiku (ruumala -, pinna – või pikkusühiku) kohta tulevate aatomite suhteline hulk (maht, pind, pikkus).
- 1456 paljutsükliline väsimus {kõrgtsükliline väsimus} i high-cycle fatigue v многоцикловая усталость; многоциклическая усталость.
Materjali või detaili väsimus pingetel alla voolepiiri.
- 1457 pannkook[tera]struktuur i pancake grain structure v блинчатая структура.
Struktuur, mida moodustavate terade mõõtmete – pikkuse ja laiuse suhe paksusesse on suur.
- 1458 parendamine i hardening and tempering; quenching and tempering v улучшение.
Teraserootluse viis: karastamine järgneva kõrgnoolutamiseega.
- 1459 parendatav teras i hardening and tempering steel v улучшаемая сталь.
Kesksüsinikteras (ca 0,2...0,5% C), mille tüüpiline terasrootlus seisneb karastamises ja kõrgnoolutamises.
- 1460 parendatud teras i hardened and tempered steel v улученная сталь.
Karastatud ja kõrgnoolutatud teras.
- 1461 patenteerimine; patentimine i patenting; patentizing v патентирование.
Teraserootluse viis, mis seisneb austenitiseerimises koos järgneva jahutamise temperatuuridel 450 ... 550°C soola- või pliiivannis.
- 1462 patenteerimisahi; patentimisahi i patenting furnace v патентировочная печь.
Ahi detailide või toodete kuumutamiseks patenteerimisel.
- 1463 Pb-messing → pliimessing
- 1464 Pb-pronks → pliipronks
- 1465 Pb-sulam → pliisulam
- 1466 pealiskiht → põhikiht

- 1467 peegelmalm i specular [cast] iron v зеркальный чугун.
15...30% mangaani ja 4...5% süsinikku sisaldav toormalm; kasutatakse eelkõige terase Mn-ga taandamisel.
- 1468 peeglipronks i specular bronze; mirror alloy v зеркальная бронза
Varem peeglite tootmiseks kasutatud kõva pronks.
- 1469 peenteralisus; peenkristal[lili]sus i fine-grainity; fine-crystallinity v мелкозернистость;
мелкокристалличность
Metalli või muu materjali omadus, mis väljendub väikeste teradega struktuuris.
- 1470 pehmelõõmutus → madallõõmutus
- 1471 pehmemagnetiline sulam → pehmemagnetsulam
- 1472 pehmemagnetsulam; pehmemagnetiline sulam; {magnetpehme sulam}i soft-magnetic alloy; magnetically soft alloy v магнитомягкий сплав.
Suure magnetilise läbitavuse ja väikese koertsitiivsusega magnetmaterjal.
- 1473 pehmemetall i soft metal v мягкий металл.
Väikese kõvadusega metall (Zn, Pb ja Sn).
- 1474 pehmenemine (protsess); pehmestamine (operatsioon) i softening v смягчение.
Materjali kõvaduse (tugevuse) vähenemine ning plastsuse suurenemine temperatuuri jm. toimel.
- 1475 pehmesulam i soft alloy v мягкий сплав.
Väikese kõvadusega metalli, nt Zn, Pb ja Sn-baasil sulam.
- 1476 pehmus i softness v мягкость.
Materjali võime mitte vastu panna kohalikule plastsele deformatsioonile.
- 1477 peitkristal[lili]ne struktuur; krüptokristal[lili]ne struktuur i cryptocrystallic structure; cryptocrystalline structure v скрытокристаллическая структура.
Eelkõige kivimeile omane struktuur, mis tulenevalt kristallide väiksusest on eristatavad ainult petromikroskoobi all.
- 1478 pendellõõmik → löökpendel
- 1479 penetrant i penetrant; penetrating liquid; wetting agent v пенетрант; проникающая жидкость.
Nähtava või fluorestseeruva värvi lahus, mis on võimeline tungima materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse nende avastamiseks.
- 1480 penoalumiinium → vahtalumiinium
- 1481 penometall → vahtmetall
- 1482 pentlandiit i pentlandite; iron-nickel pyrite v пентландит; железо-никелевый колчедан
1. Mineraal (Fe,Ni)₉S₈.
2. Mineraali (Fe,Ni)₉S₈ sisaldav niklimaak.
- 1483 periklass i periclase v периклаз.
Magneesiumimineraal MgO – magnesiaaltuliste (magnesiaalsete tulekindlate materjalide) peamine koostisosa.
- 1484 perioodiline [tehnoloogiline] protsess i batch process v периодический [технологический] процесс.
Tehnoloogiline protsess, mille parameetrid muutuvad perioodiliselt (vrdl. pidevprotsess).

- 1485 peritektikum i peritectic v перитектика.
Kristall[iseer]umisprotsessis kindla vahekorraga vedefaasi ja juba väljakristall[iseer]unud tardfaasi kristallide segu, mis kristall[iseer]ub kindlal temperatuuril uueks tardfaasiks.
- 1486 peritekt[ili]ne muutus → peritektmuutus
- 1487 peritektmuutus; peritekt[ili]ne muutus i peritectic transformation; peritectic change v перитектическое превращение; перитектическая кристаллизация.
Peritektsele koostisele ja temperatuurile vastav muutus jahutamisel, mis seisneb uue tardfaasi tekkes juba väljakristalliseerunud tardfaasist järele jäänud vedelfaasiga reageerimise tulemusena.
- 1488 peritektoid i peritectoid v перитектойд.
Teatud koostisega madalal temperatuuril stabiilne tardfaas, mis kuumutamisel laguneb kaheks või enamaks tardfaasiks.
- 1489 peritektoidmuutus; peritektoidne muutus i peritectoid transformation; peritectoid change v перитектоидное превращение; перитектоидная кристаллизация.
Peritektoidsele koostisele ja temperatuurile vastav faasimuutus, mis seisneb jahutamisel kahest tardfaasist uue tardfaasi tekkes.
- 1490 peritektoidne muutus → peritektoidmuutus
- 1491 perliidinina i austenite bay; nose of TTT curve v нос перлита.
C- kõverate ninakujuline etteulatuv osa, ala/ temperatuur, mil ebastabiilne austeniit laguneb perliidiks.
- 1492 perliit i pe[a]rlite v перлит.
Ferriidi ja tsementiidi mehaaniline (eutektoidne) segu, terase struktuuriosa.
- 1493 perliitmalm; perliitne malm i pe[a]rlitic [cast] iron v перлитный чугун.
Perliitse metalse põhimassiga (maatriksiga) grafiitmalm.
- 1494 perliitmuutus; perliitne muutus i pe[a]rlitic transformation v перлитное превращение.
Perliidi teke austeniidist (eutektoidmuutus) Fe-C-sulamite aeglasel jahutamisel.
- 1495 perliitne malm → perliitmalm
- 1496 perliitne teras → perliitteras
- 1497 perliitteras; perliitne teras i pe[a]rlitic steel v перлитная сталь; сталь перлитного класса.
Pärast normaliseerimist perliitstruktuuri omav teras.
- 1498 permalloy i permalloy v пермаллой.
Suure magnetilise läbitavusega niklirauasulam.
- 1499 perminvar i perminvar v перминвар.
Fe, Ni ja/või Co sisaldav pehmemagnetsulam.
- 1500 petrooloogiline mikroskoop → petromikroskoop
- 1501 petromikroskoop; petrooloogiline mikroskoop i petrological microscope v петрологический микроскоп.
Eelkõige kivimite uurimisel kasutatav valgusmikroskoop.
- 1502 pewter i pewter v сплав олова со свинцом.
Tinapliisulam (10...20% Pb); kaasaja sulamites tina võib olla asendatud antimoniga ning lisaks pliile sisaldavad 1...3% Cu.

- 1503 pidev [tehnoloogiline] protsess → pidevprotsess
- 1504 pidevkarastus (protsess); pidevkarastamine (operatsioon) i continuous hardening; continuous quenching; quench hardening v непрерывная закалка.
Järjepidev karastamine ühes vannis.
- 1505 pidevprotsess; pidev [tehnoloogiline] protsess i continuous process v непрерывный технологический процесс.
Tehnoloogiline protsess, mille parameetrid on konstantsed või muutuvad monotoonselt (vrdl. perioodiline [tehnoloogiline] protsess).
- 1506 pidevalu (protsess); pidevalamine (operatsioon) i continuous casting; strand casting v непрерывная разливка.
Valuplokivalu või valandite valu kopast või ahjust veega jahutatavasse kristallisaatorisse, millest pidevalt tõmmatakse välja tardunud valuplokk või valand.
- 1507 pihustatud pinne → pihustuspinne
- 1508 pihustuspinne i [thermal] spray[ed] coating v напыленное покрытие.
Toote või detaili pinnale pihustamise teel kantud kate (kiht).
- 1509 piiramatu lahustuvus; täielik lahustuvus i complete solubility; unlimited solubility v неограниченная растворимость; полная растворимость.
Lahustuvus, mille korral ühe (lahustunud) komponendi aatomid asendavad teise (lahustaja) komponendi kristallivõres aatomeid piiramatul arvul.
- 1510 piiratud lahustuvus; osaline lahustuvus; mittetäielik lahustuvus i partial solubility; limited solubility v ограниченная растворимость; частичная растворимость.
Lahustuvus, mille korral ühe (lahustunud) komponendi aatomid paigutuvad teise (lahustaja) komponendi kristallivõre arvult ja mahult piiratud vabadesse kohtadesse (tühikutesse).
- 1511 piiralahustuvus; lahustumismäär i solubility limit v предел растворимости.
Ühe komponendi maksimaalne võimalik lahustuvus teises komponendis.
- 1512 pikaajaline tugevus → kehvustugevus
- 1513 pike[nemine] i elongation v удлинение.
Algmõõtepikkuse (L_0) suurenemine teimi/katse lõpuks.
- 1514 pikielastsus i elasticity of elongation v продольная упругость; продольная эластичность.
Varda teljesihiline elastsus.
- 1515 pindamine i coating; surfacing v покрытие; нанесение покрытия.
Pinnatava objekti katmine teise materjaliga soovitud omaduste või mõõtmete saamiseks.
- 1516 pindmine difusioon → pinddifusioon
- 1517 pindamiseade i coating equipment v установка для [нанесения] покрытия.
Seade pinnatavale objektile katte (kihi) kandmiseks.
- 1518 pinddifusioon; pindmine difusioon i surface diffusion v поверхностная диффузия.
Difusioon aine (tera) pindmise kihi osade vahel.
- 1519 pinde adhesioon → pinde nake

- 1520 pinde jääkpinge i coating [residual] stress v остаточное напряжение покрытия.
Alusmaterjalile sattunud sula- või poolsula metalli osakeste kiirest jahtumisest põhjustatud pinge.
- 1521 pinde kõvadus i coating hardness v твердость покрытия.
Pinde vastupanu deformatsioonile otsiku sissetungimisel sellesse.
- 1522 pinde nake; pinde adhesioon i coating bond; coating adhesion v сцепление покрытия; адгезия покрытия.
Pinnet alusmaterjaliga kooshoidev jõud.
- 1523 pinde nakkekatse → pinde nakketeim
- 1524 pinde nakketeim; pinde nakkekatse i coating adhesion test; coating bond test v испытание покрытия на адгезию.
Мегаанiline teim, millega määratakse pidne nake alusmaterjaliga.
- 1525 pinde nakketugevus i coating adhesive strength; coating bond strength v прочность сцепления покрытия.
Pinnet ja alusmaterjali kooshoidvate tõmbejõudude suurus.
- 1526 pinde struktuur i coating structure v структура покрытия.
Pinde siseehitus (struktuur).
- 1527 pindmaterjal i coating material; surface material v материал для покрытия.
Pindamisel kasutatav materjal; ka pinnatud objektile kantud katte (kihi) materjal.
- 1528 pindepulber i coating powder; surfacing powder v порошок для покрытия.
Pindamisel kasutatav pulbriline materjal.
- 1529 pindjahutus (protsess); pindjahutamine (operatsioon) i surface cooling v поверхностное охлаждение.
Detaili pinnakihi jahutamine.
- 1530 pindkarastatud teras i surface-hardened steel; case-hardened steel v поверхностно-закаленная сталь.
Ainult pinnakihis karastunud teras.
- 1531 pindkarastus (protsess); pindakarastamine (operatsioon) i surface-hardening; surface-quenching; superficial hardening; shallow hardening v поверхностная закалка.
Detaili pinnakihi karastamine.
- 1532 pindkarastuv teras, etteantud karastussügavusega teras i case hardening steel; surface-hardening steel; low hardenability steel; low-hardening steel; shallow-hardening steel v сталь пониженной прокаливаемости; поверхностно-закаливаемая сталь; сталь небольшой прокаливаемости.
Väikese sügavusega karastuv teras, väikese läbikarastuvusega teras.
- 1533 pindkuumutus (protsess); pindkuumutamine (operatsioon) i surface heating v поверхностный нагрев.
Detaili pinnakihi kuumutamine.
- 1534 pindleegerimine i surface alloying; surface alloyage v поверхностное легирование.
Legeerivate elementide sisseviimine ainult pinnakihti.
- 1535 pindmine defekt → pinnadefekt
- 1536 pinge i stress v напряжение.
Pinnale mõjuva hajutatud jõu intensiivsus, st. ühikpinnale mõjuv jõud.
- 1537 pingeintensiivsustegur; KC i stress intensity factor, KC v коэффициент интенсивности напряжений.
Mikropragudest põhjustatud pingete suurenemist (kontsentratsiooni) iseloomustav näitaja.

- 1538 pingekontsentraator i stress raiser v концентратор напряжения.
Pingete järsku suurenemist (kontsentratsiooni) põhjustav konstruktsiooniisärasus (avad, sisselõiked jm.).
- 1539 pingekontsentratsioon i stress concentration v концентрация напряжений.
Pingekontsentraatoritest põhjustatud pingete järsk suurenemine.
- 1540 pingekontsentratsiooni tegur i stress concentration factor v коэффициент концентрации напряжений.
Pingekontsentraatori mõju iseloomustav näitaja (sileda ja pingekontsentraatoriga teimikute/katsekehade tugevusnäitajate suhe).
- 1541 pingekorrosioon i stress corrosion v коррозия под напряжением.
Metalli normaalsest intensiivsem korrosioon, mille kiiruse suurenemine on tingitud mehaanilise pinge (koormuse) rakendamisest.
- 1542 pingekorrosioonpragunemine i stress corrosion cracking v коррозионно-напряженное растрескивание.
Pingekorrosioonist tingitud konstruktsioonelemendi pragunemine.
- 1543 pingekorrosioonväsimus i stress corrosion fatigue v коррозионно-напряженная усталость.
Materjali pinnakihi vahelduva koormuse (kontaktpingete) ja korrosiooni koosmõjust tingitud väsimus.
- 1544 pingetsükkel i stress cycle v цикл напряжений.
Teatud seaduspärasuse järgi perioodiliselt muutuva pinge ühekordne muutuste jada.
- 1545 pingetsükli asümmeetriategur i stress ratio v коэффициент асимметрии напряжений цикла.
Tsükli miinimum- ja maksimaalpinge suhe ($R = \sigma_{\min}/\sigma_{\max}$).
- 1546 pingetuslõõmutus → madallõõmutus
- 1547 pingetustumine (protsess); pingetustamine (operatsioon) i stress relaxation; stress relief v снятие напряжений; релаксация.
Pinguse alt vabanemine või vabastamine, säilitades deformatsiooni.
- 1548 pingus; pingeseisund i state of stress v напряженное состояние.
Koormatud kehas tekkinud [liit]pingeolukord.
- 1549 pinnadefekt; pindmine defekt i surface defect; surface imperfection v поверхностный дефект.
Tera pindkihis esinev [kristallivõre] defekt.
- 1550 pinnakate → pinne
- 1551 pinne; [pinna]kate i coating v покрытие.
Kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal.
- 1552 piting → kontaktväsimus
- 1553 plaatina i platinum v платина
- 1554 plaatinametallid i platinum metals v платиновые металлы.
Sarnaste füüsiliste ja keemiliste omadustega 6 üleminekugrupi metalli (Ru, Os, Rh, Jr, Pa, Pt).
- 1555 plakeerimine i cladding v плакирование; плакировка.
Metalli/ sulami katmine mehaanilisel teel teise metalli/ sulamiga.
- 1556 plasma[kaar]übersulatus (protsess); plasma[kaar]übersulatamine (operatsioon)
i plasma-arc remelting; plasma-arc refining v плазменно-дуговой переплав, ПДП.
Rafineeriv übersulatus plasmakaarahjus (vt. übersulatus).

- 1557 plasmapiinne i plasma coating v плазменное покрытие.
Toote või detaili pinnale plasmapiindamise teel kantud kate (kiht).
- 1558 plastne deformatsioon; jääkdeformatsioon i plastic deformation; permanent deformation v пластическая деформация; остаточная деформация.
Deformatsioon, mis jääb alles pärast välisjõu lakkamist.
- 1559 plastne murd → sitke murd
- 1560 plastne nikkel i malleable nickel v пластический никель.
Elektrolüütlikli ümbersulatamise ja deoksüdeerumise teel saadud plastne rafineeritud nikkel valukangidena.
- 1561 plastne pronks i malleable bronze v пластическая бронза.
Laagrisulamina kasutatav suure pliisisaldusega (8...20%) tinasisaldav (5...10%) pronks.
- 1562 plastpinne i plastic coating v пластмассовое покрытие; полимерное покрытие.
Kate (kiht) polümeersete materjalide baasil.
- 1563 plastsus i plasticity; ductility v пластичность.
Keha võime muuta purunemata talle rakendatud väliskoormuse mõjul oma kuju ja mõõtmeid ning säilitada plastset jäävdeformatsiooni pärast välisjõu lakkamist.
- 1564 plastsusnäitajad i plasticity measures v показатели пластичности.
Materjali plastsust iseloomustavad näitajad (katkevenivus, katkeahenemine jt.).
- 1565 platiniit i platynite v платинит.
Klaasiga võrdse soojuspaisumisega rauaniklisulam.
- 1566 platinoid i platinoid v платинойд.
Vasesulam, mis sisaldab 22% Zn ja 15% Ni; kõrge elektritakistusega takistites ja termopaarides kasutatav sulam.
- 1567 plii i lead v свинец
- 1568 pliiatsikõvadus i pencil hardness v твердость по карандашу.
Erineva kõvadusega (8H-st kuni 4B-ni) pliiatsiga pinna kriimustamise teel määratav kõvadus.
- 1569 pliiatsikõvaduskatse i pencil hardness test v испытание твердости по карандашу.
Kõvaduskatse erineva kõvadusega pliiatsiga pinna kriimustamise teel.
- 1570 pliiiläik → galeniit
- 1571 pliiimessing; Pb-messing i lead[ed] brass v свинцов[ист]ая латунь.
Pliid sisaldav messing.
- 1572 pliipronks; Pb-pronks i lead[ed] bronze; copper lead v свинцов[ист]ая бронза.
Põhilisandina pliid sisaldav pronks.
- 1573 pliiisulam; Pb-sulam i lead[-base] alloy; Pb-base alloy v свинцов[ист]ый сплав.
Põhismetallina pliid sisaldav sulam.
- 1574 Poissoni tegur i Poisson's ratio v коэффициент Пуассона.
Materjali elastsusnäitaja; varda suhtelise põik- ja pikideformatsiooni suhe tõmbel-survel.
- 1575 polarisatsioonimikroskoop i polarizing microscope v поляризационный микроскоп.
Mikroskoop, mis koosneb polarisaatorist (nt. kvartsprismast) ja analüsaatorist, mis võimaldab uurida ainult kaksikmurdvaid objekte.

- 1576 poleer[imis]pink i polishing lathe; polishing head v полировальный станок.
Poleerimisel kasutatav seade kiireltpöörleva poleerimisketta ja spindliga.
- 1577 poleerimine i polishing v полирование.
Mehaaniline, keemiline, elektrolüütiline või kombineeritud protsess sileda peegelduva pinna ettevalmistamiseks nt. mikrostruktuuri uuringuteks.
- 1578 polügonisatsioon; polügoniseerumine i polygonization v полигонизация; возврат второго рода.
Deformeeritud mono- või polükristalse metalli tera struktuuri toibumise II staadium temperatuuridel (0,25 ... 0,35) T_s , millega kaasneb dislokatsioonide ümberpaigutamine ja dislokatsioonibarjääride tekkimine.
- 1579 polügoniseerimine → polügonisatsioon
- 1580 polükristall i polycrystal v поликристалл.
Paljudest väikekristallidest (teradest) koosnev kristall.
- 1581 polümetall[lili]ne maak i complex ore v полиметаллическая руда.
Mitmeid mitteraudmetalle (värvilismetalle) või/ja nende mineraale sisaldav maak.
- 1582 polümetall i polymetal v полиметалл.
Mitut mitteraudmetalli sisaldav maakoosnes leiduv liitmaak.
- 1583 polümorfism; polümorfsus i polymorphism v полиморфизм.
Keemilise elemendi võime esineda mitme kristal[lili]se teisendina, kristallivormi allotroopia.
- 1584 polümorfne muutus i polymorphic transformation v полиморфное превращение.
Puhta metalli ühe kristal[lili]se vormi muutumine teiseks, nt. raua jahtumisel γ -rauast α -rauaks.
- 1585 polümorfsus → polümorfism
- 1586 pooljuht i semiconductor v полупроводник.
Aine mille takistus on suurem kui metallidel, väiksem kui dielektrikutel.
- 1587 poolkarastus; mittetäielik karastus (protsess); poolkarastamine; mittetäielik karastamine (operatsioon) i partial hardening; non-full hardening; incomplete hardening v неполная закалка; низкая закалка.
Teras karastamine kuumutamisega üle faasimuutuse temperatuuri A_{C1} , kuid alla A_{C3} .
- 1588 poollõõmutus; mittetäielik lõõmutus (protsess); poollõõmutamine; mittetäielik lõõmutamine (operatsioon) i partial annealing; intercritical annealing; underannealing; incomplete annealing; non-full annealing; non-true annealing v неполный отжиг.
Teras lõõmutamine kuumutamisega üle faasimuutuse temperatuuri A_{C1} , kuid alla A_{C3} .
- 1589 poolmalm i mottled [cast] iron; mottle pe[а]rlitic-cementitic [cast] iron
v половинчатый чугун; перлитно-цементитный чугун
Grafiitmalmi ja valgemalmi vahepealne malm; sisaldab ka tsementiiti.
- 1590 poolmetall → metalloid
- 1591 poolrahulik teras i semi-killed steel; balanced steel; semi-rimmed steel; open steel
v полуспокойная сталь; полууспокоенная сталь
Mittetäielikult (mangaani ja räniga) desoksüdeeritud teras. Teras mille taandamismäär on keeva ja rahuliku terase vahepealne kuid piisav terase „keemise” vältimiseks valuplokivormis (vt. terase keemine).
- 1592 poolsoojuskindel teras; poolsoojakindel teras i semi-heat-resistant steel; semi-heat-resisting steel
v полутеплостойкая сталь; полутеплоустойчивая сталь
Teras, mille kasutusomadused (nt kõvadus tööriistaterasel) säilib kuni t° -ni 400-500 $^\circ\text{C}$.

- 1593 poolteras → terasmalm
- 1594 pooltombak i low brass; red brass v полутомпак.
Messing, mis sisaldab 15...20 % tsinki.
- 1595 poorne struktuur i porous structure v пористая структура.
Porne (avatud või suletud pooridega) struktuur.
- 1596 portatiivmetallograafia; portatiivne metallograafia i portable metallography v портативная металлография.
Metallograafia, mis põhineb portatiivseil metallograafiaseadmel.
- 1597 portatiivne metallograafia → portatiivmetallograafia
- 1598 ports[jon]vakumeerimine; DH-vakumeerimine i DH-[degassing] process
v DH-процесс.
Sulaterase vakumeerimine annuste kaupa valukopast vaakumkambrisse imemise, seal hoidmise ja koppa tagasilaskmise meetodil.
- 1599 pottahi → tiigelahi
- 1600 prantsuse kuld i French gold v французское золото.
Teatud vase-baasil sulam (messing), mis sisaldab umbes 16,5% Zn, 0,5% Sn ja 0,3% Fe.
- 1601 prao arenemine i crack propagation v распространение трещины.
Moodustunud või spetsiaalselt tekitatud prao arenemisprotsess teimikus või detailis.
- 1602 prao teke; prao tekkimine i crack formation v зарождение трещины, возникновение трещины.
Prao tekkeprotsess siledas teimikus või detailis.
- 1603 prao tekkimine → prao teke
- 1604 primaarkivi; esmaskivi i first matte; raw matte v первичный штейн; роштейн.
Nikli- või vasekontsentraatide sulatamisel saadav vaheprodukt – kivi edasiseks ümbertöötlemiseks metalliks (vt. kivi).
- 1605 primaarkõvadus; esmakõvadus i primary hardness v первичная твердость.
Algse termotöötamise tulemusena saadud kõvadus.
- 1606 primaarmetall; esmametall i primary metal; virgin metal v первичный металл.
Otse maagist saadud metall taval. valukangidena (ilma taaskasutatava metalli lisanditeta).
- 1607 primaarne tsementiit → primaartsementiit
- 1608 primaartsementiit; primaarne tsementiit i primary cementite; hypereutectic cementite
v первичный цементит.
Vedelfaasist (primaarsel kristall[iseer]umisel t^o-l üle 1147 °C) tekkinud tsementiit.
- 1609 pronks i bronze v бронза.
Vasesulam Sn, Al, Si, Pb, Be jt. elementidega, sh. koos nendega ka Zn sisaldav sulam.
- 1610 pronksimine i bronzing v бронзирование; бронзировка.
Pronksivärvilise väljanägemise andmine pronksvärviga katmise või muu teel.
- 1611 proton i proton v протон.
Aatomituuma koos neutronitega moodustav laetud elementaarosake, mille mass on võrdne $1,673 \cdot 10^{-24}$ g ja laeng $+1,602 \cdot 10^{-19}$ kulonit.

- 1612 proovikeha → katsekeha; teimik
- 1613 proportsionaalne tõmbekatsekeha → proportsionaalne tõmbeteimik
- 1614 proportsionaalne tõmbeteimik, proportsionaalne tõmbekatsekeha i proportional tensile test piece v пропорциональный образец для испытания на растяжение.
Teimik/katsekeha, mille algmõõtepikkus ja algristlõikepindala on seotud valemiga $L_0 = k\sqrt{S_0}$. Teguri k väärtuseks on 5,65 (teimiku väikese ristlõikepindala korral 11,3).
- 1615 proportsionaalsuspiir i proportional[ity] limit v предел пропорциональности.
Materjali tugevusnäitaja; piirpinge, milleni kehtib lineaarne seos pinge ja deformatsiooni vahel.
- 1616 protsessitermotöötlus (protsess); protsessitermotöötlemise (operatsioon) i process[ing] heat treatment v процессовая термическая обработка.
Termotöötlus tehnoloogilise protsessi osana/vaheoperatsioonina.
- 1617 pruunrauakivi → pruunrauamaak
- 1618 pruunrauamaak; pruunrauakivi i brown iron ore; brown hematite v бурый железняк; лимонитовая руда.
Limoniiti sisaldav rauamaak (vt. limoniit).
- 1619 pseudosulam i pseudoalloy v псевдосплав.
Kahest või enamast (põhiliselt metallilistest) metallurgiliselt mitteseotud või nõrgalt koosmõjuvast faasist koosnev komposiitmaterjal.
- 1620 pudeldamisahi → pudeldusahi
- 1621 pudeldus (protsess); pudeldamine (operatsioon) i puddling v пудлингование.
Metallurgiline protsess madalsüsinikraua tootmiseks sulamalmi segamise teel nn. pudeldusräbuga.
- 1622 puhaspaindekatsed → liitpaindeteim
- 1623 pudeldusahi; pudeldamisahi i puddling furnace v пудлинговая печь.
Ahi pudeldamise läbiviimiseks (vt. pudeldamine).
- 1624 puhas antimon i regulus of antimony v чистый антимон.
Tehniline puhas antimon (regulus – antimoni alkeemiline nimetus).
- 1625 puhas kuld → kõrgprooviline kuld
- 1626 puhaspaindeteim → liitpaindeteim
- 1627 puhtakspuhumine i purge v продувка.
Gaaside sissepuhumine õhu eemaldamiseks metallurgilisest seadmest (nt. ahjust).
- 1628 puhtusaste i purity rate; purity degree v степень чистоты; чистота.
Metalli keemilist koostist – põhikomponendisisaldust iseloomustav näitav, taval. protsentides (Au ja Ag korral promillides või karaatides).
- 1629 puhum i blast v дутьё.
Gaas või gaaside segu, mis antakse rõhu all metallurgiaseadmesse.
- 1630 puhumine → läbipuhumine
- 1631 puhur i blower v воздуходувка; воздуходувная машина.
Seade õhu või gaasi rõhu tõstmiseks ja andmiseks metallurgiaseadmesse.

- 1632 pulberkomposiit i powder composite v порошковый композит.
Pulbermetallurgia meetodil (peam. pressimise ja paagutamise teel) saadud komposiit.
- 1633 pulberpinne i powder coating v порошковое покрытие.
Pulbri või pindamisprotsessis pulbrilisse olekusse viidud materjali pealekandmise teel saadud kate (kiht).
- 1634 pulbersulam; paagutatud sulam; {metallkeraamika}i powder alloy; sintered alloy v порошковый сплав; спеченный сплав.
Metallide või metalli ja mittemetalli pulbritest pulbermetallurgia meetodil (peam. pressimine ja paagutamise teel) saadud sulam.
- 1635 pulberteras; paagutatud teras i powder steel; sintered steel v порошковая сталь; спеченная сталь.
Pulbritest pulbermetallurgia meetodil (peam. pressimise ja paagutamise teel) saadud teras.
- 1636 pulp i pulp; slurry v пульпа.
Suspensioon vedelikus (nt. vees); Kasutatakse nt. peenestatud maagi rikastamisel (vt. rikastus).
- 1637 punahaprus → kuumahaprus
- 1638 punahõõgus; punane hõõgus i red heat v красное каление.
Silmaga eristatav metallile omane punane värvus temperatuurivahemikus 600...900 °C.
- 1639 punakõvadus → kuumkõvadus
- 1640 punane rauamaak i red iron ore v красный железняк; гематитовая руда.
Mineraal hematiti sisaldav rauamaak (vt. hematit).
- 1641 punapronks → kahuripronks
- 1642 punapüsiv teras → soojuskindel teras
- 1643 punapüsivus i hot hardness, red hardness v красностойкость.
Kõvaduse säilumine punahõõguse temperatuuridel (vt. soojuskindlus).
- 1644 punarabedus → kuumahaprus
- 1645 punktdefekt i point defect v точечный дефект.
Kristallivõre sõlmpunktis aatomite puudumisest või sõlmede vahel lisa-aatomi paigutumisest tulenev kristallivõre defekt.
- 1646 purunemine i fracture; failure; breaking v разрушение; излом.
Pidevuse katkemine mitmesuguste mõjurite toimel.
- 1647 purunemisanalüüs i failure analysis v анализ разрушения; анализ излома.
Purunemist põhjustanud tegurite väljaselgitamine mittepurustavate või purustavate meetoditega.
- 1648 purunemisenergia; purustamisenergia i fracture energy; destructive energy v энергия разрушения.
Teimiku/katsekeha purustamiseks kulutatud energia, s.o. energia prao tekitamiseks + plastse deformatsiooni energia; lõõkpaindeteimil tuntud purustustööna (vt purustustöö).
- 1649 purunemismehaanika i fracture mechanics v механика разрушения.
Purunemise iseloomu kirjeldav õpetus.
- 1650 purunemismoodul → paindetugevus, väändetugevus.

- 1651 purunemispinge; purustamispinge; purustav pinge i fracture stress; destructive stress v разрушающее напряжение.
Purunemist esilekutsuv pinge.
- 1652 purunemissitkus i fracture toughness v вязкость разрушения.
Materjali sitkusnäitaja; materjalis praio edasiarenemiseks kuluv eritöö.
- 1653 purunemistöö → purustustöö
- 1654 purunemisviis; purunemise viis i fracture mode v вид разрушения.
Iseloomustab materjali purunemise kiirust ja puruenemispindu – murdepindu.
- 1655 purustamisenergia → purunemisenergia
- 1656 purustamispinge → purunemispinge
- 1657 purustamisteim → purustusteim
- 1658 purustamistöö → purustustöö
- 1659 purustav katse → purustusteim
- 1660 purustav pinge → purunemispinge
- 1661 purustav teim → purustusteim
- 1662 purustuskatse → purustusteim
- 1663 purustusteim; purustuskatse; purustav teim; purustav katse; purustamisteim i destructive test, DT v разрушающее испытание.
Teim/katse, mille käigus teimik/katsekeha purustatakse.
- 1664 purustustöö, purustamistöö, purunemistöö i fracture energy v работа разрушения.
Materjali sitkusnäitaja, teimiku/katsekeha purustamiseks kulutatud töö (neeldunud energia).
- 1665 puusüsi i charcoal v древесный уголь.
Süsinikurikas (~ 85% süsinikku) materjal, mis saadakse puidu kuumutamisel õhu vähese või puuduva juurdepääsu tingimustes. Koksi asendav materjal malmi tootmisel või sulatamisel.
- 1666 põhikiht; realikiht i surface coat v основной слой; наружный слой.
Pinde välimine, talitusomadusi määrav kiht.
- 1667 põhimetall; {alusmetall} i base metal; principal metal; parent metal; matrix metal
v основной металл; основа сплава.
Metalse materjali põhimassi (üle 50%) moodustav metall.
- 1668 põhitahkkesendatud heksagonaalvõre, H6 i base-centered hexagonal lattice v основно-гранецентрированная гексагональная решетка.
Heksagonaalvõre, milles aatomid paiknevad tippudes sõlmpunktides ja põhitahkudel (diagonaalide sõlmpunktides).
- 1669 põhitahktsentreeritud kristallivõre → põhitahkkesendatud kristallivõre
- 1670 põhitahkkesendatud kristallivõre; {põhitahktsentreeritud kristallivõre} i base-centered lattice v основно-гранецентрированная кристаллическая решетка.
Kristallivõre, milles aatomid paiknevad tippudes/ sõlmpunktides ja põhitahkudel (diagonaalide sõlmpunktides).

- 1671 põlemistsoon i combustion zone v пояс горения; зона горения.
Šahtahju (nt kõrgahju) piirkond kus toimub põlemine.
- 1672 põletatud lubi; kustutamata lubi; toorubi i burnt lime; quicklime; calcium lime; unslaked lime; caustic lime v негашеная известь; окись кальция; известь.
Lubjakivi põletamisprodukt – kaltsiumoksiid CaO (vt. lubjakivi), kasutatakse räbustina.
- 1673 põletus (protsess); põletamine (operatsioon) i burning; firing; kilning v обжиг; обжигание.
Keraamiliste materjalide s.h. tulekindlate materjalide (tuliste) kuumutamine tugevuse tõstmiseks.
- 1674 põletusahi i burning kiln; firing kiln; fire kiln; kiln v обжиговая печь; обжигательная печь.
Ahi keraamiliste materjalide sh (tuliste, tulekindlate materjalide) põletamiseks (vt. põletus).
- 1675 pörkekõvadus; skleroskoopkõvadus; Shore'i kõvadus i scleroscopic hardness; Shore hardness v склероскопическая твердость; твердость по склероскопу; твердость по Шору; твердость по отскоку.
Otsaku löögile järgneva pörkekõrguse järgi (Shore'i meetodil) määratav kõvadus.
- 1676 pörkekõvaduskatse; Shore'i kõvaduskatse; skleroskoopkõvaduskatse i scleroscopic hardness test v испытание твердости по отскоку.
Kõvaduskatse materjali kõvaduse määramiseks materjalile langenud löökindentori pörkekõrguse järgi.
- 1677 pöördahi → trummelahi
- 1678 pöördpaindekatse → pöördpaindeteim
- 1679 pöördpaindeteim; pöördpaindekatse i rotating bar bend[ing] fatigue test, flexural loading fatigue test v испытание на усталость при изгибе с вращением.
Paindeväsimusteim katse pöörleva teimikuga/katsekehaga.
- 1680 pöördumatu noolutushaprus; esimese (I) liigi noolutushaprus i irreversible temper brittleness, blue brittleness v отпускная хрупкость I рода, необратимая отпускная хрупкость, синеломкость, синехрупкость.
Terase haprumine madalnoolutuse tagajärjel.
- 1681 pöörduv noolutushaprus; teise (II) liigi noolutushaprus i reversible temper brittleness, 475 °C-brittleness v отпускная хрупкость II рода, обратимая отпускная хрупкость.
Terase haprumine kõrgnoolutuse tagajärjel.
- 1682 pöörisvool[u]defektoskoopia i eddy current defectoscopy v дефектоскопия вихревыми токами.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritavas esemes muutuva magnetvälja poolt indutseeritud pöörisvoolu kasutamisel.
- 1683 pöörisvool[u]katse; pöörisvool[u]kontroll i eddy current test[ing], ET; eddy current inspection; eddy current examination v контроль вихревыми токами.
Pöörisvoolu kasutamisel põhinev mittepurustav katse.
- 1684 pöörisvool[u]kontroll → pöörisvool[u]katse
- 1685 püriit i pyrite v колчедан.
1. Sulfiidsete mineraalide üldnimetus.
2. Põhiliselt sulfiidsetest mineraalidest koosnevate maakide üldnimetus.
- 1686 püriitsulatus (protsess); püriitsulatamine (operatsioon) i pyritic smelting v пиритная плавка; пиритная выплавка.
Vasesisaldusega püriidi ümbertöötlemine šahtahjudes, kasutades räbustina kvartslia ja lubjakivi.

- 1687 pürometallurgia i pyrometallurgy; dry metallurgy v пирометаллургия.
Metallurgiaharu, kus metallide ja metallisulamite tootmisel kasutatakse kõrgeid temperatuure, mis saadakse kütuse põlemise või teiste eksotermiliste keemiliste reaktsioonide tulemusena.
- 1688 rabeledus → haprus
- 1689 radiograafia[defektoskoopia]; läbikiiritus[defektoskoopia] i radiography v радиография; радиографическая дефектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme elektromagnet- või ultralühilainekiirtega (röntgen-, gamma-, neutronkiirgus jt.) läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.
- 1690 radiograafiakatse; radiograafikontroll i radiographic test[ing], RT; radiographic inspection, radiographic examination; radiography test[ing]; radiography inspection; radiography examination v радиографический контроль.
Radiograafiameetodil põhinev mittepurustav katse.
- 1691 radiograafikontroll → radiograafiakatse
- 1692 rafineerimata metall; toormetall i unrefined metal; crude metal; impure metal
v нерафинированный металл; технический металл; черновой металл.
Metallurgilisel teel saadud täiendavalt puhastamata metall.
- 1693 rafineeritud metall i refined metal v рафинированный металл.
Mitmesuguste moodustega täiendavalt puhastatud (ümbersulatatud) metall.
- 1694 rahulik teras i killed steel; dead-[melted] steel v спокойная сталь; успокоенная сталь; раскисленная сталь.
Täielikult (mangaani ja räniga) desoksüdeeritud, enne valamist gaasimullide eraldumise lõpetanud teras.
- 1695 Raney nikkel i Raney nickel v рани никель.
Vesiniku tootmisel kasutatav nikkelkatalüsaator.
- 1696 raskmetall i heavy metal; high-density metal v тяжелый металл.
Suure tihedusega (üle 10000 kg/m³) metall, nt. Pb, Cu, Ni, Co, W, Mo jt.
- 1697 rasksulam i heavy alloy; high-density alloy v тяжелый сплав.
Suure tihedusega (üle 10000kg/m³) sulam.
- 1698 rasksulav metall i refractory metal; high-melting-point metal v тугоплавкий металл.
Kõrge sualmistemperatuuriga (üle raua sulamistemperatuuri, s.o. 1539 °C) metall, nt. Ti, Cr, Mo, W, V jt.
- 1699 rasksulav sulam i refractory alloy; high-melting-point alloy v тугоплавкий сплав.
Kõrge sulamistemperatuuriga (üle raua sulamistemperatuuri, s.o. 1539 °C) peamiselt pulbermetallurgilisel teel valmistatud sulam.
- 1700 raua otsetaandamine i direct-iron process v прямое получение железа; бездоменный процесс.
Raua tootmine (taandamine) vahetult maagist.
- 1701 rauapüriit i iron pyrite; iron disulfide v пирит; железный колчедан.
Rauamineraal FeS₂, mis sisaldab tavaliselt teiste metallide (Cu, Co, Zn) sulfiide. Kasutatakse väävelhappe tootmisel ja maagina Au, Cu ja Co tootmisel.
- 1702 rauamaak i iron ore; ironstone v железная руда; железняк.
Maak rauamineraali sellise sisaldusega, mis teeb kaevandamise ja metallitootmise majanduslikult põhjendatuks.

- 1703 rauametallurgia; ferrometallurgia; {mustmetallurgia} i ferrous metallurgy v черная металлургия.
Raua ja rauasulamite (malm, teras, ferrosulamid) metallurgia.
- 1704 rauamurd → terasmurd; vanaraud
- 1705 rauasulam; Fe-sulam i iron[-base] alloy; ferrous alloy v железный сплав.
Põhimetallina rauda sisaldav sulam.
- 1706 rauasüsinikusulam; Fe-C-sulam i iron-carbon alloy v железо-углеродистый сплав.
Põhimetallina rauda ja lisandina süsinikku sisaldav sulam (vt. teras, malm).
- 1707 rauatagi i iron scale v железная окалина.
Raua/ terase kuumutamisel või kuumvaltsimisel tekkiv raudoksiid.
- 1708 rauatamine i ironation; ironizing v железнение.
Metallesemete galvaaniliselt rauaga pindamine.
- 1709 rauatustus → rauaärastus
- 1710 rauaärastus; rauatustus (protsess); rauaärastamine; rauatustamine (operatsioon) i iron removal; deironation; deironizing [deferrization] vобезжелезивание.
Rauast või rauaühenditest puhastamine.
- 1711 raud i iron v железо
- 1712 raudkarbiid → tsementiit
- 1713 raudläik i iron glance; shining ore; specular iron ore v блеск железный; железный блеск.
Mineraal hematit erim või seda mineraali sisaldav maak (vt. hematit).
- 1714 raudmetall; {mustmetall} i ferrous metal v черный металл.
Raud ja raua baasil sulamid (teras ja malm).
- 1715 raud-süsinik faasidiagramm; Fe-Fe₃C faasidiagramm i iron-carbon phase diagramm; iron-carbon equilibrium diagramm v диаграмма состояния железоуглерод; фазовая диаграмма железоуглерод.
Raud-süsiniku kahekomponentse süsteemi sulamites toimuvaid faasimuutusi ja sulameis esinevaid struktuure esitav diagramm.
- 1716 rebendkatse → rebendteim
- 1717 rebendteim; rebendkatse i tear test v испытание на срыв.
Mehaaniline teim/katse, mille korral rebitakse lahti liidetud (nt. punktkeevitatud, liimitud) katsekehad.
- 1718 redutseerija → taandaja
- 1719 redutseerimine → taandamine
- 1720 redutseerimisaste → taandamisaste
- 1721 redutseeriv sulatus → taandav sulatus
- 1722 redutsioon → taandus
- 1723 regeneraator i regenerator v регенератор.
Perioodilise toimega soojusvaheti õhu või küttegaaside ettekuumutamiseks ahjust lahkuvate kuumade gaaside toimel (vrldl. rekuperaator).

- 1724 rekristallisatsioon; rekristall[iseer]umine; {ümberkristallisatsioon}; {ümberkristall[iseer]umine} i recrystallization v рекристаллизация.
Deformeerunud polükristal[lili]se metalli lõõmutamisel kristallisatsiooni protsess – taastumine, mis seisneb uute terade tekkimises ja/või kasvamises.
- 1725 rekristallisatsioonitemperatuur; rekristall[iseer]umistemperatuur i recrystallization temperature v температура рекристаллизации.
Temperatuur, mil taastumisel leiab aset deformeeritud struktuuri muutus (rekristalliseerumine).
- 1726 rekristalliseeriv lõõmutus (protsess); rekristalliseeriv lõõmutamine (operatsioon) i recrystallization annealing v рекристаллизационный отжиг.
Deformeeritud metalli kuumutamine üle rekristallisatsioonitemperatuuri järgneva aeglase jahutamisega (vt madallõõmutus).
- 1727 rekristall[iseer]umine → rekristallisatsioon
- 1728 rektifikatsioon → metallurgiline rektifikatsioon
- 1729 rekuperaator i recuperator v рекуператор.
Pideva toimega soojusvaheti õhu või küttegaaside ettekuumutamiseks ahjust lahkuvate kuumade gaaside toimel (vrdl. regeneraator).
- 1730 relvametall → kahuripronks
- 1731 RH-vakumeerimisprotsess → tsirkulatsioonvakumeerimine
- 1732 Rhometall → roometall
- 1733 rikastatud maak → maagikontsentraat
- 1734 rikastus (protsess); rikastamine (operatsioon) i beneficiation; concentrating; dressing v обогащение.
Mineraalse tooraine (maagi) töötlemisprotsess kasulike mineraalide sisalduse suurendamiseks maagis. Rikastamise produktiks on kontsentraat (vt. maagikontsentaat).
- 1735 ripptäidis; rippvooder i skull; scull; crust; incrustation; scab; scaffold v настель.
Sulatusprotsessi hälvete tõttu moodustunud tahke rasksulav mass ahju tööpindadel.
- 1736 rippvooder → ripptäidis
- 1737 ristlõike ahenemine → katkeahenemine
- 1738 ristlõike laienemine; jämenemine i extention of area, extention in area, cross-section extention v поперечное расширение, относительное расширение.
Materjali plastsusnäitaja; surutava teimiku ristlõikepindala suhteline laienemine.
- 1739 Rockwelli kõvadus i Rockwell hardness v твердость по Роквеллу.
Teraskuuli (läbimõõduga 1/16") või teemant/kõvasulamkoonuse katsetatavasse materjali sissesurumise teel (Rockwelli meetodil) määratav kõvadus.
- 1740 Rockwelli kõvadusarv A-skaala järgi, HRA i Rockwell A-scale hardness number; Rockwell A hardness, RA v твердость по шкале А Роквелла, HRA.
Rockwelli kõvaduse näitaja, määratuna teemant/kõvasulamkoonuse materjali sissesurumisega koormusel 588 N (60 kgf).

- 1741 Rockwelli kõvadusarv B-skaala järgi, HRB i Rockwell B-scale hardness number; Rockwell B hardness, RB v твердость по шкале B Роквелла, HRB.
Rockwelli kõvaduse näitaja, määratuna teraskuuli materjali sissesurumisega koormusel 980 N (100 kgf).
- 1742 Rockwelli kõvadusarv C-skaala järgi, HRC i Rockwell C-scale hardness number; Rockwell C hardness, RC v твердость по шкале C Роквелла, HRC.
Rockwelli kõvaduse näitaja, määratuna teemant/kõvasulamkoonuse materjali sissesurumisega koormusel 1470 N (150 kgf).
- 1743 Rockwelli kõvadusarv i Rockwell hardness number v твердость по Роквеллу.
Rockwelli meetodil määratud materjali kõvadust iseloomustav näitaja (A skaala järgi HRA, B-skaala järgi HRB, C-skaala järgi HRC jne.).
- 1744 Rockwelli kõvaduskatse i Rockwell hardness test v испытание на твердость по Роквеллу.
Kõvaduskatse materjali teraskuuli või teemant/kõvasulamkoonuse etteantud koormusel sissesurumisega.
- 1745 Rockwelli kõvadusmõõtur i Rockwell hardness tester; Rockwell hardnessmeter v твердомер Роквелла.
Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks Rockwelli meetodil.
- 1746 roomamine → roome
- 1747 roomavus → roome
- 1748 roomamine → roome
- 1749 roomavusdiagramm → roomediagramm
- 1750 roomavusdeformatsioon → roomedeformatsioon
- 1751 roomavuskiirus → roomekiirus
- 1752 roomavuspiir → roometugevus
- 1753 roomavuspurunemine → roomepurunemine
- 1754 roomavustugevus → roometugevus
- 1755 roome; roomavus; roomamine i creep v крип; ползучесть.
Materjali võime jätkuvalt plastset deformeeruda koormust suurendamata.
- 1756 roomedeformatsioon; roomavusdeformatsioon; roomemoone i creep deformation v деформация ползучести.
Jäävdeformatsioon, mis kasvab ajaliselt antud koormusel.
- 1757 roomediagramm; roomavusdiagramm; roomekõver; roomavuskõver i creep diagram, creep curve v кривая ползучести.
Deformatsiooni (pikenemise) ja aja logaritmilise vahelise sõltuvuse diagramm, $\varepsilon = f(t)$.
- 1758 roomemoone → roomedeformatsioon
- 1759 roomekiirus; roomavuskiirus i creep rate v скорость ползучести.
Roomediagrammi kalle konstantsel temperatuuril; plastse deformatsiooni suurus teatud aja jooksul, ühikuks, nt. %/1000 h.
- 1760 roomekõver → roomediagramm
- 1761 roomepiir → roometugevus

- 1762 roomepurunemine; roomavuspurunemine i creep rupture v разрушение ползучести.
Kõrgel temperatuuril etteantud koormusel kestevdeformatsioonist põhjustatud purunemine.
- 1763 roometall; Rhometall i Rhometal v рометалл.
Kõrgsageduselektriseadmeis kasutatav permalloi-tüüpi sulam, mis sisaldab 64% Fe ja 36% Ni.
- 1764 roometeim, roomekatse i creep test v испытание на ползучесть.
Mehaaniline teim/katse, mille korral määratakse roomedeformatsiooni sõltuvus koormusest ja selle mõjumise kestusest.
- 1765 roometugevus, roomavustugevus, roomepiir; roomavuspiir i creep strength; creep limit; creep-rupture strength v прочность при ползучести; предел ползучести.
Materjali kestustugevuse näitaja, suurim pinge, mille korral roomekiirus või -deformatsioon kõrgel temperatuuril kindla ajavahemiku järel ei ületa lubatud.
- 1766 roostekindel sulam → korrosioonikindel sulam.
- 1767 roostevaba sulam → korrosioonikindel sulam.
- 1768 roostevaba teras → korrosioonikindel teras.
- 1769 rutiil i rutile v рутил.
1. Titaanimineraal TiO_2 .
2. TiO_2 sisaldav titaanimaak.
- 1770 ruumdeformatsioon; mahtdeformatsioon i volumetric deformation v объемная деформация.
Keha (või selle osa) kuju kolmemõõtmeline muutus, mida põhjustab aatomite- ja molekulidevaheliste kauguste muutumine välisjõu mõjul.
- 1771 ruumelastsusmoodul → mahtelastsusmoodul.
- 1772 ruumvõre → kristallivõre.
- 1773 ruumiline defekt → ruumidefekt
- 1774 ruumiline võre → ruumvõre.
- 1775 ruumidefekt; ruumiline defekt i bulk defect; volume defect v объемный дефект.
Kristallstruktuuri mahuline defekt (nt. tühikud, poorid).
- 1776 ruumiline pakketihedus → ruumpakketihedus
- 1777 ruumkesendatud kuupvõre; {ruumtsentreeritud kuupvõre}; K8 i body-centred cubic lattice; bcc [lattice]; space centered cubic lattice v объемно центрированная кубическая решетка; оцк.
Kuupvõre, milles aatomid paiknevad sõlmpunktides (tippudes) ja kuubi keskmes.
- 1778 ruumkesendatud tetragonaalvõre; [ruumtsentreeritud tetragonaalvõre] i body-centred teragonal structure; bct [lattice] v объемно-центрированная тетрагональная [кристаллическая] решетка
Tetragonaalvõre, milles lisaks võreelemendi tippudes/ sõlmpunktides olevaile aatomeile paiknevad aatomid ka ruumis diagonaalide sõlmpunktis.
- 1779 ruumpakketihedus; ruumiline pakketihedus i volumetric packing density v объемная плотность упаковки.
Võreelemendi kohta tulevate aatomite (baasaatomite) ruumala suhe võreelemendi ruumalasse.
- 1780 ruumtsentreeritud kuupvõre → ruumkesendatud kuupvõre

- 1781 ruumtsentreeritud tetragonaalvõre → ruumkesendatud tetragonaalvõre
- 1782 ruumvõre; ruumiline võre i space lattice; crystal lattice v пространственная решетка; объемная решетка.
Aine perioodilist kristalset ehitust iseloomustav ruumipunktide (sõlmede) kogum.
- 1783 räbukopp i slag ladle; slag pot v шлаковый ковш; шлаковозный ковш; шлаковня.
Kopp räbu sulatusahjust väljalaskmiseks ja transportimiseks.
- 1784 räbupesadega käsnaud → räbupesakäsnaud
- 1785 räbupesakäsnaud; räbupesadega käsnaud i iron ball v крица.
1. Otse rauamaagist temperatuuril 1230...1350°C taandatud, räbupesi sisaldav käsnaud.
2. Toormalmist pudeldamise teel saadud väikese süsinikusisaldusega, räbupesi sisaldav, käsnaud (vt. käsnaud).
- 1786 räbuümbersulatus → elekter-räbuümbersulatus
- 1787 räni i silicon v кремний
- 1788 ränidioksiid i silica v кремнезём; двуокись кремния.
Enamike maakide aheraine koostisosa, ränioksiid SiO₂.
- 1789 ränikarbiid → karborund
- 1790 ränimanganteras; Si-Mn-teras i silicon-manganese steel v кремне-мартануовистая сталь.
Legeeriva elemendina peam. räni ja mangaani sisaldav teras; kasut. eelkõige vedruterasena.
- 1791 ränimessing; Si-messing i silicon brass v кремнистая латунь.
Korrosioonikindel väikeses koguses räni sisaldav vasetsingisulam.
- 1792 ränipronks; Si-pronks i silicon bronze v кремнистая бронза; кремниевая бронза.
Põhilisandina räni sisaldav pronks.
- 1793 ränitamine; siliitimine; silitseerimine i siliconizing v силицирование.
Metalltoote pinnakihi rikastamine räniga termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) teel.
- 1794 räniteras; Si-teras i silicon steel v кремнистая сталь.
Legeeriva elemendina peam. räni sisaldav teras, kasutatakse vedru-, trofo- ja klapiterastena.
- 1795 ränivask i silicon copper v кремнистая медь.
Legeersulamina kasutatav 20...30% Si sisaldav vasesulam.
- 1796 röntgen[radi]ograafia[defektoskoopia] i X-ray radiography v рентгенография; рентгенографическая дефектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme röntgenkiirtega läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.
- 1797 röntgen[radi]ograafiate; röntgen[radi]ograafiakontroll i X-ray [radiographic] test[ing]; X-ray [radiographic] inspection; X-ray [radiographic] examination; X-ray [radiography] test[ing]; X-ray [radiography] inspection; X-ray [radiography] examination v рентгенографическая дефектоскопия; рентгеновская томография.
Röntgenograafiameetodil põhinev mittepurustav katse.
- 1798 röntgen[radi]ograafiakontroll → röntgen[radi]ograafiate

- 1799 röntgendefektoskoop i X-ray defectoscope v рентгеновский дефектоскоп.
Seade/aparaat hälvingute otsimiseks röntgenograafia meetoditega.
- 1800 röntgenkristallograafia i X-ray crystallography v рентгенокристаллография.
Elektromagneetilisel radiatsioonil (lühikese lainepikkusega röntgenkiirgusel, 1/1000 valguslainepikkust) baseeruv teadus kristallide ehituse uurimiseks.
- 1801 röntgenmetallograafia i X-ray metallography v рентгенометаллография.
Elektromagnetilisel radiatsioonil (röntgenkiirgusel) põhinev metalluurimismeetod.
- 1802 röntgenmikroskoop i X-ray microscope v рентгеномикроскоп.
Elektronmagnetilisel radiatsioonil (röntgenkiirgusel) põhinev mikroskoop.
- 1803 röntgenstruktuurianalüüs; difraktsioonanalüüs i diffraction analysis; X-ray crystallography v рентгеноструктурный анализ; дифракционный анализ.
Elektronmagneetiline radiatsioonil/ röntgenkiirgusel põhinev struktuuriuurimismeetod.
- 1804 röntgentomograafia[defektoskoopia] i X-ray tomography v рентгенографическая дефектоскопия, рентгеновская томография.
Mittepurustava kontrolli meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb röntgenkiirguse neeldumisel.
- 1805 saagis; väljamistegur; väljatulekutegur i recovery v извлечение.
Rikastamisprotsessi efektiivsust iseloomustav suurus: rikastamisprotsessis eraldunud kasuliku komponendi kogus jagatuna kasuliku komponendi tegeliku sisaldusega maagis.
- 1806 saastemetall; juhümetall i tramp metal v случайный металл.
Vanametallis sisalduv võõrmetall (metallvõõrkeha), mida on raske enne ümbertöötlemist eemaldada.
- 1807 saasteraud; juhuraud i tramp iron v случайное железо.
Mitteraudvanametallis sisalduv juhuslik raud (raudvõõrkeha).
- 1808 saastesulam; juhusulam i tramp alloy v случайный сплав.
Vanametallis sisalduv juhuslik sulam.
- 1809 sade; setis; sete i slime; mud v шлам.
Tahketest osakestest koosnev sade, milline moodustub vedelike setitamisel, filtreerimisel, metallide (Cu, Zn jt) elektrolüütilisel rafineerimisel ja maakide märgrikastamisel.
- 1810 sadestav desoksüdeerimine i bulk deoxidation; bulk deoxidizing v осаждающее раскисление; глубинное раскисление.
Deoksüdeerimine desoksüdeerijate sisseviimise teel sulametalli. (vt desoksüdatsioon)
- 1811 sammaskristall i column[ar] crystal; column-shaped crystal; fringe crystal v столбчатый кристалл.
Kristall, mille mõõtmed ühes sihis erinevad suuresti mõõtmetest ülejäänud kahes sihis (vt dendriitkristall).
- 1812 sammpõrandahi; sammpõrandaga ahi i lift beam furnace; walking beam furnace v печь с шагающим подом.
Pideva töörežiimiga ahi, milles materjali või toorikute liikumine toimub suletud kontuuri liikival põrandal.
- 1813 sammpõrandaga ahi → sammpõrandaahi
- 1814 sarrusstruktuur; karkass-struktuur; skelettstruktuur i framed structure; skeleton structure v каркасная структура.
Struktuur, milles sarrus (armatuur) on pidev materjali kogu mahus.

- 1815 saviainerikas tulis; savi[aine]rikas tulekindel materjal; savi[aine]rikas tulepüsiv materjal i high-alumina refractory v высокоглиноземистый огнеупор.
Alumosilikaatne tulekindel materjal Al_2O_3 sisaldusega üle 45%.
- 1816 savi[aine]rikas tulekindel materjal → savi[aine]rikas tulis
- 1817 savi[aine]rikas tulepüsiv materjal → savi[aine]rikas tulis
- 1818 Schottky defekt i Schottky defect v дефект Шоттки.
Kõrvalekalle ideaalstruktuurist, mil sõlmpunktist on aatom paigutunud kristalli pinnale.
- 1819 seadistus i fettling v наладка [печи].
Ahjude ja teiste seadmete töökorda seadmine (tehnoloogiliste protsesside käivitamiseks).
- 1820 segamurd i mixed fracture, cup-and-cone fracture v смешанный излом.
Materjali murdepinnas nii kiulise (matja) kui ka kristalse (läikiva) pinnaosa esinemine.
- 1821 segregatsioon → likvatsioon
- 1822 segukristall i mixed crystal; {electron} v смешанный кристалл.
Kristall, milles ühe elemendi teatud arv aatomeid on asendatud teise elemendi aatomitega, vt. ka tardlahus.
- 1823 seisutus (protsess); seisutamine (operatsioon) i holding; soaking v выдержка.
Hoidmine etteantud tingimustes (temperatuur, rõhk, keskkonna koostis jms.) teatud aja kestel.
- 1824 seisutamisaeg → seisutuskestvus
- 1825 seisutusaeg → seisutuskestvus
- 1826 seisutamiskestvus → seisutusaeg
- 1827 seisutuskestvus; seisutamiskestvus; seisutusaeg; seisutamisaeg i hold[ing] time; soaking time v время выдержки; продолжительность выдержки.
Seisutusaeg etteantud tingimustes (temperatuur, rõhk, keskkonna koostis jms.).
- 1828 sekundaarkõvadus, teisene kõvadus i secondary hardness v вторичная твердость; секундарная твердость.
Karastatud terase noolutamise tulemusel kõvaduse muutusel saadud kõvadus (nt. kiirlõiketeraste korral).
- 1829 sekundaarmetall → vanametall
- 1830 sekundaartsementiit → eeleutektoitsementiit
- 1831 selektiivflotatsioon; selektiivne flotatsioon i selective flotation; differential flotation v селективная флотация.
Erinevaid metalle sisaldavate mineraalide järjestikuline eraldamine vedelikulises keskkonnas flotatsiooni abil (vt. flotatsioon; selektiivrikastus).
- 1832 selektiivne flotatsioon → selektiivflotatsioon
- 1833 selektiivne rikastus → selektiivrikastus
- 1834 selektiivrikastus; selektiivne rikastus (protsess); selektiivrikastamine; selektiivne rikastamine (operatsioon) i selective beneficiation; selective concentration; selective dressing v селективное обогащение; избирательное обогащение.
Rikastamine iga mineraali eraldi eraldamisega maagist. (vt rikastus)

- 1835 SEM → skaneeriv elektronmikroskoop
- 1836 seotud süsinik i combined carbon; fixed carbon; {agraphitic carbon} v связанный углерод.
Seotud olekus (eelkõige tsementiidis) esinev süsinik (vt tsementiit).
- 1837 separaud i forging iron; wrought iron v ковкое железо.
Peamiselt varasemal ajal kasutatud meetoditega vahetult rauamaagist saadud ja järgnevalt sepistatud raud.
- 1838 sepateras i forging [grade] steel; wrought steel v ковкая сталь.
Põhiliselt varasemal ajal kasutatud meetoditega vahetult rauamaagist saadud ja järgnevalt sepistatud teras; tänapäeval ka hästisepistatav (madalasüsinik/mittelegeer-) teras.
- 1839 sepistatavus → deformeeritavus
- 1840 sepistusvärvus → kuumutusvärvus
- 1841 servdislokatsioon i edge dislocation; Taylor-Orowan dislocation v краевая дислокация.
Metalli aatomkristal[lilij]se struktuuri joondefekt lisatasandi (ekstrasandi) servana, moodustab dislokatsioonijoone.
- 1842 sfaleriit i sphalerite v цинковая обманка; сфалерит.
1. Tsingimineraal ZnS.
2. Mineraali ZnS sisaldav tsingimaak.
- 1843 sferoidiit → teraperliit
- 1844 sferoidisatsioon → sferoidiseeriv lõõmutus
- 1845 sferoidiseerimine → sferoidiseeriv lõõmutus
- 1846 sferoidiseeriv lõõmutus; sferoidisatsioon (protsess); sferoidiseeriv lõõmutamine; sferoidiseerimine (operatsioon) i spheroidizing [annealing] v сфероидизирующий отжиг; сфероидизация.
Üleeutektoidteraste korral kasutatav poollõõmutus saamaks struktuuris teralist tsementiiti.
- 1847 Shore'i kõvadus → pörkekõvadus
- 1848 Shore'i kõvaduskatse → pörkekõvaduskatse
- 1849 Shore'i skleroskoop i Shore scleroscope v склероскоп Шора.
Seade dünaamilise kõvaduse (pörkekõvaduse) määramiseks standardkõrguselt langeva löökkeha tagasipörke kõrguse järgi.
- 1850 Si-Cr-teras → ränikroomteras
- 1851 Si-messing → ränimessing
- 1852 Si-Mn-teras → ränimangaanteras
- 1853 Si-pronks → ränipronks
- 1854 Si-teras → räniteras
- 1855 sideriit i siderite; blackband ore; spathic iron ore v сидерит; шпатовый железняк; карбонатная железная руда.
1) Rauamineral FeCO₃.
2) Mineraali FeCO₃ sisaldav rauamaak.

- 1856 sifoontoru; kesktoru i fountain; tunnel tube; trumpet v центральной литник; центровая трубка.
Terasest või malmist, šamott torudega vooderdatud toru sulametalli juhtimiseks valuplokvormidesse sifoonvalu (vt. sifoonvalu).
- 1857 sifoontäitmine → sifoonvalu
- 1858 sifoonvalu; sifoontäitmine i bottom pouring; trumpet pouring; uphill pouring; uphill teeming v сифонная разливка; разливка сифоном; разливка снизу.
Valuplokkide tootmine valuplokvormide altpoolt st. sifoonmeetodil täitmisega.
- 1859 siirdemetall i transition metal; transition element v переходный металл.
Üks suur elementide grupp, mille välise elektronikihi 8-st elektronist osa on täitmata.
- 1860 silaal i silal v силал.
Korrosioonikindel ja kuumuspüsiv suure ränisisaldusega (6%) malm.
- 1861 siliitimine → ränitamine
- 1862 silitseerimine → ränitamine
- 1863 silikotermia i silicothermy v силикотермия.
Metallotermia, mille puhul kasutatakse taandajana (reduktseerijana) ränisisaldusega materjale (vt. metallotermia).
- 1864 silkroom; Si-Cr-teras i silchrome [steel] v сильхром; силихромистая сталь.
Räni ja kroomi sisaldav kuumustugev teras.
- 1865 silumiin; alumiiniumiränisulam; Al-Si-sulam i silumin; alumin[i]um-silicon alloy v силумин; алюминиево-кремнистый сплав.
Räni sisaldav alumiiniumivalusulam.
- 1866 sinihaprus, sinirabedus i blue brittleness v синеломкость, синехрупкость.
Teras haprumine temperatuurivahemikus 200...400 °C, mil talle on omane sinine värvus.
- 1867 sinirabedus → sinihaprus
- 1868 sisendusfaas; sisendustüüpi faas i interstitial compound v фаза внедрения.
Faas, mille korral teise komponendi aatomid on paigutunud tardlahuse või keemilise ühendi kristallivõre vabadesse kohtadesse (tühikutesse).
- 1869 sisendustüübi ühend i interstitial compound v соединение внедрения.
Sisendustüüpi keemiline ühend, mis on moodustunud üleminekurühma metalli ja väikese aatomraadiusega mittemetalli vahel.
- 1870 sisendustardlahus; sisendustüüpi tardlahus i interstitial solid solution v твердый раствор внедрения.
Tardlahus, mille korral lahustunud komponendi aatomid paigutuvad lahustikomponendi kristallivõre vabadesse kohtadesse (tühikutesse).
- 1871 sisendustüüpi faas → sisendusfaas
- 1872 sisendustüüpi tardlahus → sisendustardlahus
- 1873 sissesurumiskõvadus → indenteerimiskõvadus
- 1874 sissesurumiskõvaduskatse → indenteerimiskõvaduskatse

- 1875 sitke murd, kiuline murd i ductile fracture v вязкий излом.
Materjali aeglane purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kiuline (matjas) murdepind.
- 1876 sitkus i toughness v вязкость.
Materjali omadus koormamisel taluda (enne purunemist) olulist deformeerimist.
- 1877 sitkusnäitajad i toughness measures v показатели вязкости.
Materjali sitkust iseloomustavad näitajad (löögisitkus, löögitugevus, purustustöö, purunemissitkus jt.).
- 1878 skaneeriv elektronmikroskoop; SEM i scanning electron microscope; SEM v сканирующий электронный микроскоп; растровый электронный микроскоп.
Elektronmikroskoop, mille korral kujutis saadakse objektilt skaneeriva elektronkiire abil.
- 1879 skaneeriv teravikmikroskoop; tunnelmikroskoop; STM i scanning tunneling microscope; STM v сканирующий туннельный электронный микроскоп.
Elektronmikroskoop, mille korral aatomteravik „ujub“ üle skaneeritava pinna. Aatomteraviku mõõtmed mõne aatomdiameetri suurusjärgus, horisontaaleraldusvõime ~0,2 nm, vertikaaleraldusvõime ~0,01 nm.
- 1880 skaneeriv transmissioonelektronmikroskoop; STEM i scanning transmission electron microscope; STEM v сканирующий трансмиссионный электронный микроскоп.
Elektronmikroskoop, mille korral kujutist andvad kiired läbivad vaadeldava uuritava objekti.
- 1881 skaneeriv valgusmikroskoop i flying- spot microscope v сканирующий световой микроскоп.
Valgusmikroskoop, milles objekti skaneeritakse kahes dimensioonis valgusetäpiga, mis on moodustunud silma tasapinda paigutatud liitmikroskoobi katoodkiirtoruga.
- 1882 skelettstruktuur → sarrusstruktuur
- 1883 skleromeeter i sclerometer v склерометр.
Mohs'i kõvaduse [kriipekõvaduse] määramise seade, kus kriteeriumiks on koormus, mille puhul teemantnõel jätab materjali pinnale 0,01 mm laiuse kriimu.
- 1884 skleroskoop i scleroscope v склероскоп.
Põrkekõvaduse määramise seade mis koosneb katsekeha pinnale langevast teemant otsakust ja põrkekõrguse mõõteskaalast.
- 1885 skleroskoopkõvadus → põrkekõvadus
- 1886 skleroskoopkõvaduskatse → põrkekõvaduskatse
- 1887 Sn-messing → tinamessing
- 1888 Sn-pronks → tinapronks
- 1889 Sn-sulam → tinasulam
- 1890 solidus[joon] i solidus [line]; solidus curve v [линия] солидус.
Faasidiagrammil kristalliseerumise lõpptemperatuure või sulamise algtemperatuure näitav joon.
- 1891 solvus[joon]; lahustuvusjoon i solvus [line]; solubility line; solvus curve v [линия] сольвус; линия растворимости.
Faasidiagrammil komponentide üksteises piirahustuvust näitav joon.
- 1892 soojakindel teras → soojuskindel teras
- 1893 soojakindlus → soojuskindlus

- 1894 soojapüsisivus → soojuskindlus
- 1895 soojapüsisiv teras → soojuspüsisiv teras
- 1896 soojuskindel teras → soojuspüsisiv teras
- 1897 soojuskindel teras; soojakindel teras; soojuspüsisiv teras; soojapüsisiv teras; {punapüsisiv teras} i heat-resistant steel; heat-resisting steel; red hard steel v теплоустойкая сталь; теплоустойчивая сталь; красностойкая сталь.
Teras, mis säilitab kõrgel temperatuuril (kuni 600 °C) etteantud aja jooksul vajalikud kasutusomadused: kõvaduse (tööriistaterasel), kestustugevuse ja kujupüsisivuse (konstruktsiooniterased).
- 1898 soojuskindlus; soojakindel; soojuspüsisivus; soojapüsisivus i heat resistance v теплоустойкость; теплоустойчивать
Teraste võime säilitada talitlusomaduste kogum (nt. tugevus-kõvadus jt.) kuumenemisel (eelkõige kõvadus tööriistateraste korral), kestvustugevus konstruktsioonmaterjalide korral.
- 1899 soojuspaisumine; termopaisumine; termineline paisumine; i thermal expansion v тепловое расширение, термическое расширение.
Keha mõõtmete [mahu] muutus soojendamisel [vt. joonpaisumine].
- 1900 soojuspaisumistegur → joonpaisumistegur
- 1901 soolavann i salt bath v соляная ванна.
Karastamisel detaili jahutamisel kasutatav soolahusega nõu või karastuskeskkond.
- 1902 soomuseline struktuur → soomusstruktuur
- 1903 soomusstruktuur, soomuseline struktuur; helveststruktuur i flake structure v чешуйчатая структура.
Kihilise ehitusega soomuste/ helveste kujuline struktuur.
- 1904 soomusteras i armour steel v броневая сталь.
Soomustamisel kasutatav teras.
- 1905 soorauamaak i bog [iron] ore; swamp ore v болотная руда.
Soodes esinev, mineraali limoniiti sisaldav rauamaak (vt. limoniit).
- 1906 sorbiit i sorbite; curly pe[ar]lite v сорбит.
Perliidi erivorm, ferriidi ja teralise tsementiidi (eutektoidne) segu; terase kõrgnoolutamisel tekkinud struktuuriosa – noolutussorbiit.
- 1907 sormait i sormite v сормайт.
Kroomi, süsinikku jt. elemente sisaldav raua baasil kõva valatav sulam.
- 1908 spekteranalüüs → spektraalanalüüs
- 1909 spektraalanalüüs; spekteranalüüs i spectral analysis; spectrum analysis; spectographic analysis; spectroscopic analysis v спектральный анализ; спектрографический анализ.
Aine koostise määramine kiirgus-, neeldumis- jt. spektrite järgi.
- 1910 spinell i spinel v шпинель.
Kahe metalli, millistest vähemalt üks kuulub üleminekumetallide (Ti, Nb, Ta jt.) hulka, hapnikuühend.
- 1911 staatiline kõvadus i static hardness v статическая твердость.
Materjali võime vastu panna staatilisel koormamisel kohalikule plastsele deformatsioonile; staatilise kõvaduskatsega määratav kõvadus.

- 1912 staatiline kõvaduskatse i static hardness test v статическое испытание твердости.
Kõvaduskatse materjali kõvaduse määramiseks, mille korral indentor surutakse materjali sujuvalt (deformeeritakse staatilise koormusega).
- 1913 staatiline katse → staatiline teim
- 1914 staatiline teim, staatiline katse i static test v статическое испытание.
Mehaaniline teim/katse, mille korral koormus muutub sujuvalt.
- 1915 staatiline tugevus i static strength v статическая прочность.
Materjali võime purunemata taluda staatilist koormust.
- 1916 staatiline väsimus i static fatigue v статическая усталость.
Pidevkoormusest ja korrosioonist tingitud (ilma mehaanilise liikumiseta) väsimus (nt. klaasis).
- 1917 staatilise purunemise ala, lõpp-purunemisala i final fracture area v зона окончательного излома.
Vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel väsimusprao nõrgestavast toimest põhjustatud materjali (detaili) purunemisel moodustunud ala murdepinnas – kiuline (mittesile) murdepinna tsoon.
- 1918 stabiliseeriv lõõmutus → tasakaalustav lõõmutus
- 1919 stantsiteras i die steel v штамповая сталь.
Stantside valmistamiseks kasutatav legeertööriistateras (vt külmstantsiteras, kuumstantsiteras).
- 1920 STM → skaneeriv teravikmikroskoop
- 1921 STEM → skaneeriv transmissioonelektronmikroskoop
- 1922 stelliit i stellite v стеллит.
Koobalti ja nikli baasil valatav kõva sulam.
- 1923 struktuur i structure v структура.
Aine makro-, mikro- ja nanoskoopilist ehitust iseloomustavate näitajate üldnimetus.
- 1924 struktuurianalüüs i structural analysis; structure analysis v структурный анализ.
Materjalide struktuuri uurimine mitmesuguste struktuuriuurimise meetoditega.
- 1925 stõhhiomeetria i stoichiometry v стехиометрия.
Keemiliste ühendite koostist ja kvantitatiivseid suhteid reaktsioonides ning keemiliste valemite ja võrrandite tuletamist uuriv keemia haru.
- 1926 stõhhiomeetriline koostis i stoichiometric composition v стехиометрический состав.
Komponentide keemilise ühendi kindlale vahekorrale vastav koostis.
- 1927 stõhhiomeetriline ühend i stoichiometric compound v стехиометрическое соединение.
Komponentide kindlale vahekorrale vastav tahke keemiline ühend.
- 1928 sublimatsioon (protsess); sublimeerimine (operatsioon) i sublimation v сублимация; возгонка.
Soojenemisel materjali vahetu üleminek tardolekust gaasilisse.
- 1929 submikroskoopiline i submicroscopic v субмикроскопический.
Allpool mikroskoobi eraldusvõimet olev; alla mikromeetrilise mõõtmega.
- 1930 suhteline ahenemine → katkeahenemine
- 1931 suhteline deformatsioon → moone

- 1932 suhteline lühenemine i presentage shortening v относительноное укорочение.
Materjali plastusnäitaja; surutava teimiku/katsekeha suhteline lühenemine.
- 1933 suhteline pikenemine → katkevenivus.
- 1934 suitsukanal → gaasikäik
- 1935 suitsuperiood i smoke period v период рыжего дыма.
Konverterprotsessi viimane periood, mil algab raua oksüdeerumine.
- 1936 sulam i alloy v сплав.
Aine, mis on saadud kahe või enama komponendi kokkusulatamise või paagutamise teel.
- 1937 sulametall; vedelmetall i molten metal v расплавленный металл; жидкий металл.
Vedelas olekus, üle likvidustemperatuuri kuumutatud metall.
- 1938 sulamine (protsess); sulatamine (operatsioon) i fusion; melting v плавление; плавка.
Tahke vedelaks faasiks muutus/ muutmine, vastupidine tardumisele. Sulamine leiab aset etteantud temperatuuril – sulamistemperatuuril.
- 1939 sulamispunkt → sulamistemperatuur
- 1940 sulamistemperatuur; {sulamispunkt} i melting temperature; fusing temperature; melting point
v температура плавления; {точка плавления}.
Temperatuur, mil aine läheb tahkest olekust üle vedelasse olekusse.
- 1941 sulamiviimistlus (protsess); sulamiviimistlemine (operatsioon) i final melting v доводка [плавки].
Viimane, etteantud koostise saavutamist viimistlev, periood terase tootmisel.
- 1942 suland i melt v расплав.
Sula olekuni kuumutatud materjal.
- 1943 sulataja i melter v плавильщик.
Sulatusahju tööline.
- 1944 sulatis i tap v плавка.
Ühe sulatuse saadus.
- 1945 sulatus (protsess); sulatamine (operatsioon) i 1. melting-down; meltdown 2. melting 3. smelting v плавка;
выплавка.
1) Tahke aine sulasse olekusse viimine. 2) metalsete lähtematerjalide ümbertöötlemine sobiva koostisega sulametalli saamiseks. 3) Mittemetalsete lähtematerjalide ümbertöötlemine sulametalli saamiseks.
- 1946 sulatus kaitsevoodris → kaitsevoodersulatus
- 1947 sulatus kiviks → kivikssulatus
- 1948 sulatus konverteris → konvertersulatus
- 1949 sulatus kõrgahjus → kõrgahjusulatus
- 1950 sulatus vagrankas → vagrankasulatus
- 1951 sulatus[tsükkel] i heat v плавка.
Sulatuse üks tsükkel sulatusahju täitmisest kuni sulatise väljalaskmiseni.

- 1952 sulatusahi i 1. melting furnace; 2. smelting furnace v плавильная печь.
1. ahi materjali (nt. metalli) sulatamiseks metalsest lähtematerjalist.
2. ahi metalli sulatamiseks mittemetalsest lähtematerjalist (vt. sulatus).
- 1953 sulatuspinne i fused coating; molten coating; melted coating v наплавленное покрытие.
Pealesulatamise teel saadud kate (kiht).
- 1954 sulatuspraak i lost heat; off[-grade] heat v некондиционная плавка.
Sulatusprotsessi praak.
- 1955 sulatustükkel vagrankas → vagrankasulatus[tsükkel]
- 1956 sulatusviimistlus (protsess); sulatusviimistlemine (operatsioon) i final melting v доводка плавки.
Metallisulatuse (peam. terasesulatuse) lõpuperiood ettenähtud keemilise koostisega metalli saamiseks.
- 1957 sulavelektroodiga [ümbersulatus]ahi i consumable electrode furnace v печь с расходуемым электродом.
Ahi ümbersulatamiseks kasutades lähtematerjalina (rafineeritava materjalina) sulavelektroodi.
- 1958 sulavelektroodiga ümbersulatus (protsess); sulavelektroodiga ümbersulatamine (operatsioon) i consumable-electrode remelting, consumable-electrode refining v переплав с расходуемым электродом.
Ümbersulatus, kus rafineeritavast metallist elektrod sulatakse ümber (elektronkiirega, elektriikaarega jne) (vt ümbersulatus).
- 1959 sundjahutus (protsess); sundjahutamine (operatsioon) i forced cooling v принудительное охлаждение.
Jahutusviis, mille korral mahajahutamine antud keskkonnas toimub suurendatud jahutamisiintensiivsusega.
- 1960 sundkristallisatsioon; sundkristall[iseeru]mine i forced crystallization v принудительная кристаллизация.
Kunstlikest kristallisatsioonikeskmeist (lisandeist) tingitud kristall[iseer]umine.
- 1961 supersulam; ülisulam i superalloy v супер сплав.
Ni või Co baasil kuumustugev sulam.
- 1962 surve i compression v сжатие.
Pingeolukord mil detaili ristlõikes mõjuvad normaalpinged (survepinged).
- 1963 surve[katse]masin, survepress i compression [testing] machine v машина для испытания на сжатие.
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks survele.
- 1964 survekatse → surveteim
- 1965 survepinge i compressive stress; compression stress v сжимающее напряжение; напряжение сжатия.
Keha pinnale mõjuv normaalpinge, mis surub pinda keha poole.
- 1966 survepress → surve[katse]masin
- 1967 surveproov i hydraulic test v испытание на давление.
Rõhule alluvate surveanumate, torustike ja seadmete survepidavuse ja tugevuse katse.
- 1968 surveteim, survekatse i compressive test, compression test v испытание на сжатие.
Mehaaniline teim, mille korral teimik/katsekeha allutatakse survele.
- 1969 survetugevus i compressive strength, compression strength v прочность на сжатие, сопротивление сжатию.

Materjali tugevusnäitaja – tugevuspiir surve; pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele surve.

- 1970 survetöödeldav messing → deformeeritav messing
- 1971 survetöödeldav metall → deformeeritav metall
- 1972 survetöödeldav pronks → deformeeritav pronks
- 1973 survetöödeldav sulam → deformeeritav sulam
- 1974 survetöödeldavus → deformeeritavus
- 1975 suundkristallisatsioon; suundkristall[iseer]umine i compulsion crystallization v направленная кристаллизация.
Sooja äraooluga vm. moodusega suunatud kristall[iseer]umine.
- 1976 suurendus i magnification v увеличение.
Kujutise tasapinnas joone pikkuse suhe objekti tegelikku pikkusesse.
- 1977 sõlmedevaheline aatom; sõlmpunktidevaheline aatom; irregulaarne aatom i irregular atom v межузельный атом.
Kristallivõres väljaspool sõlmpunkte paigutunud aatom.
- 1978 sõlmpunkt; sõlm i lattice point v узел ячейки.
Regulaarselt ruumiliselt asetsevad punktid, kuhu paigutuvad aatomid kristallis/ kristallivõres.
- 1979 sõlmpunktidevaheline aatom → sõlmedevaheline aatom
- 1980 sädepinne; elektersädepinne i [electric-]spark coating v [электро]искровое покрытие.
Elektersädelahendusega (mikrokeevitamise) metalltoote või -detaili pinnale kantud kate.
- 1981 särdamisahi i roasting oven; roaster oven; roasting kiln; roaster; roasting furnace v обжиговая печь; обжигательная печь.
Ahi maagi ja teiste mineaalsete materjalide särdamiseks (vt. särdus).
- 1982 särdamissaadus; särdis i roast; calcine v огарок; продукт обжига.
Metallisulfiidide oksüdeeriva särdamise (põletamise) produkt (vt. särdus).
- 1983 särdis → särdamissaadus
- 1984 särdus (protsess); särdamine (operatsioon) i roasting; firing; kilning v обжиг; обжигание.
Mineraalsete materjalide (maakide) kuumutamine tugevuse tõstmise või keemilise koostise muutmiseks.
- 1985 söövitamine (protsess); söövitamine (operatsioon) i etching; pickling v травление.
Metallograafias mikrolihvi struktuuri ilmutamine keemilisel või elektrokeemilisel teel.
- 1986 söövitushaprus; söövitusrabedus i acid brittleness v травильная хрупкость.
Metallide ja metallisulamite söövitamisest tingitud haprumine.
- 1987 söövitusrabedus → söövitushaprus
- 1988 sünteesmaterjal → tehismaterjal
- 1989 sünteetiline materjal → tehismaterjal

- 1990 süsinik i carbon v углерод.
(vt ka grafiit, fullereenid, teemant, grafeen).
- 1991 süsinikukeskmise teras → kesksüsinikteras
- 1992 süsinikurikas teras → kõrgsüsinikteras
- 1993 süsinikuvaene teras → madalsüsinikteras
- 1994 süsinikteras → mittelegeerteras
- 1995 süsinikutustamine → süsinikuärastus
- 1996 süsinikuärastus; dekarbonisatsioon (protsess); süsinikuärastamine; süsinikutustamine;
dekarbon[is]eerimine (operatsioon) i decarbur[is]ation; decarburizing [treatment] v обезуглероживание;
декарбонизация.
Termotöötlusprotsess või toiming, mille eesmärk on detaili või toote pinnakihi süsinikusisalduse vähendamine.
- 1997 süsinikuärastusahi; dekarbon[is]eerimisahi i decarburizing furnace v печь для обезуглероживания;
печь для декарбонизации.
Ahi detailide või toodete kuumutamiseks süsinikuärastamisel.
- 1998 süvakarastuv teras; läbikarastuv teras i high-hardenability steel v сталь высокой прокаливаемости.
Suure sügavuseni karastuv (läbikarastuv) teras.
- 1999 šahtahi i shaft furnace; shaft kiln; shaft-type furnace v шахтная печь.
Vertikaalse kambriga ahi lähtematerjalide sisestamisega ülaosast ja valmisprodukti väljastamisega allasast. Termotöötlusahjudel toimub nii sisestamine kui väljastamine ahju ülaltosast.
- 2000 šamott-tulis; šamotirikas tulekindel materjal; šamotirikas tulepüsiv materjal i chamotte refractory v
шамотный огнеупор.
Alumosilikaatne tulekindel materjal, milles sisaldub 80 ... 95% šamotti.
- 2001 šamotirikas tulekindel materjal → šamott-tulis
- 2002 šamotirikas tulepüsiv materjal → šamott-tulis
- 2003 šamotirikas tulekindel materjal → šamott-tulis
- 2004 šamotne tulepüsiv materjal → šamott-tulis
- 2005 šamott i chamotte; grog; fireclay [grog] v шамот.
Põletatud tulekindel savi või kaoliin, millise plastsus ei taastu vee lisamisel.
- 2006 šamotne tulekindel materjal; šamotne tulepüsiv materjal i chamotte refractory v шамотный огнеупор.
Alumasilikaatne tulekindel materjal Al₂O₃ sisaldusega 28 ... 45% ja SiO₂ sisaldusega 50 ... 70% (vrld
šamott-tulis).
- 2007 šerardatsioon → tahketsinkimine
- 2008 šerardeerimine → tahketsinkimine
- 2009 taandaja; redutseerija i reducing agent; reductant; reducer v восстановитель.
Reagent hapniku eemaldamiseks metallioksiididest või teistest metalliühenditest (vt. taandus).

- 2010 taandamisaste; redutseerimisaste i reduction ratio v степень восстановления.
Taandamis- e. redutseerimisprotsessi käiku iseloomustav suhtarvu või protsendina väljendatav suurus (vt. taandus).
- 2011 taandav ahjukeskond i reducing furnace atmosphere v восстанавливающая атмосфера печи.
Termotöölusel osküdeerimist vältiv võioksiide taandav atmosfäär.
- 2012 taandav sulatus; redutseeriv sulatus (protsess); taandav sulatamine; redutseeriv sulatamine (operatsioon) i reduction smelting v восстановительная плавка.
Sulatamineoksiidsetest maakidest taandamise teel süsinikku sisaldavate taandajatega.
- 2013 taandus; redutsioon (protsess); taandamine; redutseerimine (operatsioon) i reduction v восстановление.
Hapniku, kloori jne eemaldamineoksiididest, kloriididest jt metalliühenditest ja maakidest kasutades taandajaid. (vt taandaja)
- 2014 taaskasutatav metall; taaskasutatud metall i recycled metal v вторичный металл.
Metallitootmisel vanametallist saadud (ümbertöödeldud), ka uuesti kasutusele võetav (korduvkasutatav) metall.
- 2015 taastav pinne → taastuspinne
- 2016 taastus; taastumine (pärast plastset deformeerimist) i restoration [of structure] v восстановление [структуры].
Plastselt deformeeritud metalli esialgse struktuuri taastumine rekristalliseerival lõõmutamisel.
- 2017 taastus; taastumine (pärast vanandamist) i reversion; retrogression v возврат [после старения].
Loomulikul vanandamisel tekkinud Ginje-Prestoni tsooni lahustumine sulami (nt. Al-Cu-sulami) lühiajalisel kuumutamisel üle lahustuvusjoone.
- 2018 taastuspinne; taastav pinne i restoration coating v восстановительное покрытие; восстанавливающее покрытие.
Kate (kiht) toote või detaili pinnal selle mõõtmete taastamiseks.
- 2019 tagi → metallitagi
- 2020 tagikindel teras → kuumuspüsiv teras
- 2021 tahke keha → tahkis
- 2022 tahke faas → tardfaas
- 2023 tahke lahus → tardlahus
- 2024 tahke tsementiitumine i pack-hardening; case hardening v твердая цементация.
Terasdetailide pinnakihi rikastamine süsinikuga(difuussne rikastamine) neid kuumutades tahkes süsinikku sisaldavas keskkonnas, nt. puusöes.
- 2025 tahkestumine → tardumine
- 2026 tahketsinkimine; kuivtsinkimine; šeradatsioon; šerardeerimine i sherardizing; sherardisation v шерардизация.
Metalltoote pinnakihi rikastamine tsingiga mehaanilise ja/või termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) teel.

- 2027 tahkis; tahke keha i solid v твёрдое тело.
Aine olek, milles ainet moodustavad aatomid pole translatoorses liikumises, vaid võnguvad ainult fikseeritud sõlmpunktis.
- 2028 tahkkesendatud kuupvõre; {tahktsentreeritud kuupvõre}; K12 i face-centered cubic lattice; fcc v
гранецентрированная кубическая решетка; гцк.
Kuupvõre, milles aatomid paiknevad sõlmpunktides (tippudes) ja tahkkesendatult.
- 2029 tahktsentreeritud kuupvõre → tahkekesendatud kuupvõre
- 2030 tahkumine → tardumine
- 2031 takistuskuumutus (protsess); takistuskuumutamise (operatsioon) i direct resistance heating; electrical self-resisting heating v электроконтактный нагрев; прямой электронагрев; нагрев сопротивлением.
Kuumutamine elektrivooluga selle detailist läbijuhtimise teel.
- 2032 takistussulam i [high-]resistance alloy v сплав сопротивления; сплав с высоким омическим сопротивлением.
Suure elektrilise eritakistusega sulam.
- 2033 takoniit[maak] i taconite v таконитовая руда.
Ränidioksiidist aherainega rauamaak.
- 2034 tangentsiaalpinge → nihkepinge
- 2035 tangentsiaalpinge; nihkepinge; lõikepinge i shear[ing] stress; tangential stress v касательное напряжение; напряжение на сдвиг; напряжение на срез.
Sisejõu puutujasihilisele komponendile (mõjub piki pinda) vastav pinge.
- 2036 tantaal i tantalum v тантал
- 2037 tarddifusioon; tardfaasiline difusioon i solid [state] diffusion v твердая диффузия.
Aatomite liikumine läbi tahkise, n.t. süsiniku difundeerumine terases või selle süsinikuga rikastamisel – tsementiitumisel või sellest väljastamisel – süsinikutustamisel (dekarboneerimisel).
- 2038 tardfaas; tahke faas i solid phase v твёрдая фаза.
Vedelfaasi tardumisel või kristal[liseeru]misel tekkinud faas.
- 2039 tardfaasiline difusioon → tarddifusioon
- 2040 tardlahus; tahke lahus i solid solution v твёрдый раствор.
Tardfaas, milles ühe (lahustunud) komponendi aatomid on paigutatud teise komponendi (lahustaja) kristallivõrre.
- 2041 tardlahustuvus i solid solubility v твердая растворимость.
Võime või määr, mille ulatuses tardolekus üks komponent on võimeline lahustuma teises.
- 2042 tardumine; tahk[est]umine i solidification v затвердевание; [o]тверждение.
Vedelfaasi muutumine tahkeks faasiks.
- 2043 tardumisalge → täitekeha
- 2044 tardumistemperatuur → kristallisatsioonitemperatuur

- 2045 tasakaalustav lõõmutus; stabiliseeriv lõõmutus (protsess); stabiliseeriv lõõmutamine; tasakaalustav lõõmutamine (operatsioon) i stabilizing [annealing] v стабилизирующий отжиг.
Lõõmutamine, mille eesmärgiks on stabiilsema struktuuri saamine.
- 2046 tasandpakketihedus i planar packing density v плоскостная плотность упаковки.
Võreelemendi kristallograafia tasandis aatomite pindala suhe võreelemendi tasandi pindalasse.
- 2047 tavakvaliteediga teras → tavakvaliteetteras
- 2048 tavakvaliteetne teras → tavakvaliteetteras
- 2049 tavakvaliteetteras; tavakvaliteediga teras; tavakvaliteetne teras i plain steel; ordinary-quality steel; commercial quality steel v сталь обыкновенного качества.
Suhteliselt suure kahjulike lisandite sisaldusega (P ja S kuni 0,05%), haril. mittetermotöödeldav mittelegeeritud teras.
- 2050 tavaline lisand → tavalisand
- 2051 tavalisand; tavaline lisand i ordinary impurity v постоянная примесь.
Lisand, mis esineb tavaliselt igas sulamis.
- 2052 tavalõõmutus (protsess); tavalõõmutamine (operatsioon) i annealing v отжиг[ание]; отжиг II рода.
Kuumutamine üle faasimuutuse temperatuuri järgneva aeglase jahutamisega (taval. koos ahjuga).
- 2053 tavamessing; {kollane messing} i high brass v обыкновенная латунь; гильзовая латунь.
Üldkasutatav vahekorras 65/35 vasesingisulam; hea sügavtõmmatavusega messing (vasesisaldus 66...70%). Tuntud ka hülsimessingina.
- 2054 teemandivõre i diamond[-type] lattice v алмазная решётка.
Kristallivõre (kuupvõre), mis on omane teemandile (aatomid kuubi tippudes-tahkudel ja 4 aatomit ruumis).
- 2055 tegelik deformatsioon; logaritmiline deformatsioon i true strain; natural strain v истинная деформация.
Keha joonmõõtme tegelik muutus ajahetkel ($\ln(1+\Delta L/L)$).
- 2056 tegelik pinge i true stress; natural stress v истинное напряжение.
Jõu ja antud koormusele vastava ristlõike jagatis, F/A .
- 2057 tehismaterjal; sünteesmaterjal; sünteetiline materjal; {kunstmaterjal} i artificial material v синтетичеий материал; искусственный материал.
Inimese loodud (sünteesitud) tehislik materjal.
- 2058 tehniline materjal → tehnomaterjal
- 2059 tehniline plii i common lead v технический свинец.
Rafineerimata plii (pliisisaldus alla 99,85%).
- 2060 tehniline raud i ingot iron; technically pure iron v техническое железо; технически чистое железо.
Suhteliselt puhas raud, milles on lisandeid, (C, Mn, Si), minimaalselt (alla 0,05%); toodetakse analoogselt terasele.
- 2061 tehniline vask i best selected copper; tough-pitch copper; commercial copper v техническая медь; технически чистая медь.
Rafineerimata vask (vasesisaldus üle 99,75%, väiksem kui kõrgjuhtival vasel).

- 2062 tehnomaterjal; tehniline materjal; {insenerimaterjal}i engineering material v машиностроительный материал.
Tehnikas kasutatav materjal.
- 2063 teim i test v испытание.
Laboratoorne katse etteantud mõõtmega katsekehadega (teimikutega).
- 2064 teimik, teimikeha i test piece, specimen v образец [для испытания].
Täpselt standarditega etteantud mõõtu töödeldud materjali osa katsetamiseks katsemasinal tõmbele, löökpraindele jne (vt ka katsekeha).
- 2065 teimikeha → teimik
- 2066 teimiku kogupikkus; katsekeha kogupikkus i total length of test piece v общая длина образца.
Teimiku/katsekeha kogu pikkus mm (L_t)
- 2067 teimiku [mõõteosa] lõpp-pikkus i final gauge length after fracture v окончательная длина измеренной базы образца.
Teimiku mõõteosa pikkus peale purunemist (L_u)
- 2068 teimiku mõõte[osa]pikkus i gauge length v расчетная длина; измерительная база.
Teimiku silindrilise või prismaatilise osa pikkus, mille ulatuses mõõdetakse piknemisi tõmbeteimil (L_o).
- 2069 teimiku proportsionaalsustegur i coefficient of proportionality (of specimen) v коэффициент пропорциональности образца.
Teimiku kuju iseloomustav tegur (k).
- 2070 teimiku [tööosa] algristlõikepindala i original cross-sectional area of the parallel length v начальное сечение рабочей части образца.
Teimiku ristlõige enne teimi mm^2 (S_o)
- 2071 teimiku tööosa pikkus i parallel part v длина рабочей части образца.
Teimiku silindrilise või prismaatilise paralleelosa pikkus (L_c)
- 2072 teimiku tööosa lõppristlõikepindala i minimum cross-sectional area of the parallel length v окончательное сечение рабочей части образца.
Teimiku lõppristlõikepindala mm^2 (S_u).
- 2073 teimimine i testing v испытание.
Laboratoorne katsetamine standarditega ettenähtud katsekehadega.
- 2074 teipkatse → teipteim
- 2075 teipteim; teipkatse i tape test v проклеечное испытание.
Teibiga (kleepribaga) nakketeim/katse adhesiooninäitajate (nt. pinde) määramiseks. (vt nakketeim)
- 2076 teise (II) liigi mikropinge → aatomitevaheline mikropinge
- 2077 teise (II) liigi noolutushaprus → pöörduv noolutushaprus
- 2078 teisene kõvadus → sekundaarkõvadus
- 2079 teisene metall → sekundaarmetall
- 2080 tekstuur i texture v текстура.
Polükristall[ilil]se aine üksikristallide terade orienteeritud struktuur.

- 2081 temperdamine → tempereerimine
- 2082 temperdamisahi → tempereerimisahi
- 2083 temperatuur i temperature v температура
- 2084 tempereerimine; temperdamine i malleablizing; malleable annealing v томление [чугуна]; графитизирующей отжиг; темперирование.
Valgemalmi grafitiseeriv lõõmutamine temperalmi (pesaja grafiidiga sitke malmi) saamiseks.
- 2085 tempereerimisahi; temperdamisahi i [malleable] annealing furnace; malleable iron furnace v печь для томления; томительная печь.
Lõõmutusahi, milles toimub temperalmi tootmine valgemalmist.
- 2086 temperalm i malleable [cast] iron v ковкий чугун.
Pesaja grafiidiga hallmalm, mis on saadud valgemalmist pikaajalise lõõmutamise teel; tuntud ka sitke malmiina.
- 2087 temperalmi valgelõõmutus (protsess); temperalmi valgelõõmutamine (operatsioon) i white-heart process v отжиг белосердечного чугуна.
Lõõmutus taandavas keskkonnas valge murdepinnaga temperalmi saamiseks.
- 2088 tensomeetri mõõtepikkus i extensometer gauge length v измерительная длина тенсометра.
Deformatsioonianduri algmõõtepikkus.
- 2089 tera i grain v зерно.
Korrapäratu väliskujuga kristall polükristal[lil]ses aines.
- 2090 tera struktuur i grain structure v структура зерна.
Tera (kristalli) enda struktuur (vt. terastruktuur).
- 2091 terainokulaator; inokulaator i inoculant; inoculation agent; inoculum; [grain] modifier v инокулятор; затравка; модификатор второго рода; микрохолодильник.
Sulametalli viidav kristallisatsioonikeskmete teket soodustav modifikaator, nt. vaba grafiidi teket soodustav lisand (vt modifikaator).
- 2092 tera]modifikaator → terapeenendaja
- 2093 teradevaheline mikropinge; esimese (I) liigi mikropinge i microscopic [residual] stress v микронапряжение I рода.
Välisjõududest põhjustatud kristallidevahelised pinged.
- 2094 teradevaheline murd, kristallidevaheline murd, interkristal[lil]ne murd i intercrystalline failure, intergranular failure v межкристаллитный излом, межзернистый излом, интеркристаллитный излом.
Purunemine (murd), mille korral pragu läheb terade vahelt.
- 2095 teradevaheline; kristallidevaheline i intercrystalline; intergranular v межзерновой; межзернистый; межкристаллический.
Kristallide või terade vahel olev.
- 2096 terainhibiitor → terapeenendaja
- 2097 terakasv i grain growth v рост зерна.
Tera (kristalli) suurenemine metalli või sulami polükristalses struktuuris.

- 2098 teraline murd, kirstal[lili]ne murd i granular failure, crystalline failure v зернистый излом, кристаллитный излом.
Materjali kiire (reeglina teradevaheline) purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kristalne (läikiv) murdepind.
- 2099 teraline struktuur → terastruktuur
- 2100 teraline tsementiit → teratsementiit
- 2101 teralisus; kristal[lili]sus i grainity; crystallinity v зернистость; кристалличность.
Peam. metallide omadus evida teralist (kristalset) struktuuri (olekut).
- 2102 terapeenendaja; terainhibiitor; kasvuinhibiitor i grain refiner; growth-hindering agent;
grain[-growth] inhibitor; grain modifier v измельчитель зерна; ингибитор роста зерна; замедлитель роста зерна; модификатор первого рода; тормозящий агент.
Sulametalli tera kasvu takistamise eesmärgil sisseviidav lisand (vt modifikaator).
- 2103 teraperliit; sferoidiit i globular pe[a]rlite; granular pe[a]rlite; divorced pe[a]rlite; spheroidite; spheroidal pe[a]rlite v зернистый перлит; глобулярный перлит.
Ferriidi ja teralise tsementiidi mehaaniline (eutektoidne) segu; terase termotöötlemisel (lõõmutamisel, kõrgnoolutamisel) tekkiv struktuuriosa.
- 2104 terapiir i grain boundary v граница зерна.
Piir terade vahel polükristal[lili]ses struktuuris.
- 2105 teraplokk i subgrain; subcrystal v субзерно.
Terastruktuuris suurtel suurendustel nähtav alastruktuur, eriorientatsiooniga teraosa.
- 2106 teras i steel v сталь.
Rauasüsinikusulam süsinikusisaldusega 0,05 kuni 2,14%.
- 2107 terase desoksüdatsiooniperiood; desoksüdatsiooniperiood i killing period v период раскисления [стали].
Aeg terasesulatusel mille kestel toimub desoksüdatsioon (vt. desoksüdatsioon).
- 2108 terase keemine i bubble evolution v кипение [стали].
Vedelterase pseudokeemine, mis seisneb oksüdeerunud süsiniku eraldumises süsinikoksiidi mullidena.
Süsiniku oksüdeerumine toimub hapniku sisseviimisel sulametalli gaasina või rauaoksiididena.
- 2109 terase keemisperiod i boiling period v период кипения [стали].
Üks perioodidest terasesulatusel, mil emaldub valdav osa süsinikust ja kahjulikest lisanditest (vt. terase keemine).
- 2110 terasisene murd; kristallisene murd, transkristal[lili]ne murd i transcrystalline failure v внутрикристаллитный излом, внутризернистый излом.
Purunemine (murd), mille korral pragu läheb läbi terade.
- 2111 terasmalm; poolteras i semisteel; ferrosteel v половинчатая сталь; стальной чугун; сталистый чугун.
Terasa legeerimisel kasutatav sulam – väikese süsinikusisaldusega malm.
- 2112 terasmurd; rauamurd i iron scrap; iron-and-steel scrap; steel scrap v стальной скрап; железный скрап; стальные отходы.
Metallurgilistes protsessides või mehaanilisel töötlemisel tekkinud terasjäätmekasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes seadmetes (vrld vanaraud).

- 2113 terastruktuur; teraline struktuur i grain[ed] structure; globular structure; polyherdal structure
v зернистая структура; зеренная структура; полиэдрическая структура; глобулярная структура.
Üksikutest teradest (kristallidest) koosnev struktuur.
- 2114 terasuurus i grain size v размер зерна.
Terade pindala või ruumala mõõt polükristal[il]ises metallis või sulamis, tavaliselt väljendatud keskmise suurusega.
- 2115 terasuuruse kontroll i grain size control v контроль размера зерна.
Metalli kuumutamisel üle rekristallisatsioonitemperatuuri terakasvu kontroll.
- 2116 terasvalukopp i steel-teeming ladle; steel-pouring ladle v сталеразливочный ковш; стальковш.
Valukopp terasest valuplokkide või valandite valamiseks
- 2117 teratsementiit; teraline tsementiit i granular cementite; globular cementite; spheroidal cementite; nodular cementite v зернистый цементит; глобулярный цементит; сфероидальный цементит.
Lõõmutamisel (noolutamisel) tekkinud terakujuline tsementiit.
- 2118 teravikmikroskoop → aatomijõumikroskoop
- 2119 termiline analüüs → termoanalüüs
- 2120 termiline difusioon → termodifusioon
- 2121 termiline lagundamine → termolagunemine
- 2122 termiline löök → termolöök
- 2123 termiline paisumine → termopaisumine
- 2124 termiline pinge → termopinge
- 2125 termiline pragunemine → termopragunemine
- 2126 termiline tsüklimine → termotsüklimine
- 2127 termiline väsimus → termoväsimus
- 2128 termilise tasakaalu diagramm → faasidiagramm
- 2129 termobarjäärpinne i thermal barrier coating; thermal control coating v термобарьерное покрытие.
Soojaülekannet pidurdav pinne.
- 2130 termotöötlemisahi → termotöötlusahi
- 2131 termotöötlusahi; termotöötlemisahi v печь для термообработки.
Ahi detailide ja toodete termotöötlemiseks.
- 2132 termo[löögi]kindlus i heat [shock] resistance v теплостойкость, термостойкость.
Materjali (toote) vastupanu pragunemisele termotsüklilisel koormamisel.
- 2133 termoanalüüs; termiline analüüs i thermal analysis v термоанализ; термический анализ.
Materjalis toimivate füüsikaliste muutuste uurimine kasutades jahutus- või kuumutuskõveraid.
- 2134 termodifusioon; termiline difusioon i thermal diffusion v термодиффузия; термическая диффузия.
Protsess, mille tulemusena temperatuurigradient tahkises või vedelike segus kutsub esile kontsentratsiooni gradiendi.

- 2135 termograafia[defektoskoopia] i termography v термография; термографическая дефектоскопия. Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb eseme pinnalt kiirguva infrapuna (soojus) kiirguse registreerimises ekraanil nähtavana.
- 2136 termograafiakatse, termograafikontroll i termographic test[ing], termographic inspection, termographic examination, termography test[ing], termography inspection, termography examination v термографический контроль. Termograafiameetodil põhinev mittepurustav katse.
- 2137 termograafikontroll → termograafiakatse
- 2138 termokeemiline töötlus (protsess); termokeemiline töötlemine (operatsioon), ТКТ; difusioonpindamine i thermochemical treatment; thermal-chemical treatment; diffusion coating v химико-термическая обработка, ХТО; диффузионное покрытие. Materjali, detaili või toote pinnakihi rikastamisprotsess (-operatsioon) rikastava elemendi sisseviimisega difusiooni teel.
- 2139 termokeemilis-mehaaniline töötlus (protsess); termokeemilis-mehaaniline töötlemine (operatsioon) i thermochemical-mechanical treatment; thermal-chemical-mechanical treatment v термо-химико-механическая обработка, ТХМО. Termokeemiline töötlus (operatsioon) kombineerituna plastne deformatsioon.
- 2140 termolagunemine (protsess); termiline lagundamine (operatsioon) i thermal decomposition v термическое разложение. Keemiliste ühendite jt materjalide lagunemine komponentideks kõrgendatud temperatuuridel.
- 2141 termolöök; termiline löök i thermal shock v термоудар; термический удар. Detaili kiirest temperatuurimuutusest tingitud pöörduvate termopingete teke.
- 2142 termomagnetiline töötlus (protsess); termomagneetiline töötlemine (operatsioon) i thermomagnetical treatment; thermal-magnetical treatment v термомагнитная обработка. Termotöötlus, mida tehakse magnetväljas.
- 2143 termomehaaniline töötlus → deformatsioonkarastus
- 2144 termopaar i thermocouple v термопара. Kaks erinevat kokkujoodetud elektrijuhti, mis annavad temperatuurist sõltuva termoelektromotoorse jõu.
- 2145 termopaisumine → soojuspaisumine
- 2146 termopinge, termiline pinge i thermal stress; temperature stress v термическое напряжение; температурное напряжение; тепловое напряжение. Temperatuuri muutustest põhjustatud pinge.
- 2147 termopinne; kuumgaaspinne; {gaastermiline pinne} i gas thermal coating n v газотермическое покрытие. Toote või detaili pinnale termopindamise (kuumgaaspindamise) teel kantud kate (kiht).
- 2148 termopragunemine; termiline pragunemine i grooving v термическое растрескивание. Termotsüklilisest koormamisest põhjustatud materjali pragunemine.
- 2149 termotsüklimine; termiline tsüklimine i thermal cycling v термоциклирование. Materjali allutamine paljukordsetele kuumutus-jahutustsüklitele.
- 2150 termotöötlus (protsess); termotöötlemine (operatsioon) i heat treatment; thermal treatment; heat treating v термообработка; термическая обработка.

Materjali, detaili või toote töötlemisprotsess (-operatsioon), mis seisneb kuumutamises etteantud temperatuurini, seisutuses sellel temperatuuril ning jahutamises etteantud kiirusega.

- 2151 termoväsimus; terminine väsimus i thermal fatigue v термическая усталость.
Materjali väsimuspurunemine paljukordsete kuumutus-jahutustsüklite tagajärjel.
- 2152 ternmetall i terne metal v тернметалл.
Terase korrosioonikaitsval pindamisel kasutatav pliitinasulam (18% Sn), mis sisaldab ka 1,5...2% Sb.
- 2153 tertsiaarsulam → kolme[komponent]ne sulam
- 2154 tertsiaartsementiit i tertiary cementite v третичный цементит.
Ferriidist jahutamisel selle C-lahustuvuse vähenemisel temperatuuril alla 727°C tekkinud tsementiit.
- 2155 tetraeedriline poor → tetrapoor
- 2156 tetragonaalne võre → tetragonaalvõre
- 2157 tetragonaalvõre; tetragonaalne võre i tetragonal lattice v тетрагональная решетка.
Võreelement, mis baseerub nelinurksel prismaal.
- 2158 tetrapoor; tetraeedriline poor i tetrahedral pore; tetrahedric pore v тетраэдрическая пора.
Poor/ tühik kristallivõres, mida ümbritsevad aatomid moodustavad tetraeedri.
- 2159 tiheduskatse; hermeetilisuse katse; lekkekatsed i leaking test[ing]; LT; leaking inspection; leaking examination v контроль герметичности.
Капиллярметодил põhinev mittepurustav katse.
- 2160 tiigelahi; pottahi i crucible furnace; pot furnace; basin furnace v тигельная печь.
Ahi materjalide kuumutamiseks või sulatamiseks tiiglikujulises ruumis (tiiglis).
- 2161 tiigelteras i crucible steel v тигельная сталь.
Tiiglitest sulatatud kõrgendatud puhtusega (kvaliteediga) teras (vt. tiigelahi).
- 2162 tina i tin v олово
- 2163 tinamessing; Sn-messing i tin brass v оловянная латунь; оловянистая латунь.
Tina sisaldav messing.
- 2164 tinapronks; Sn-pronks i tin bronze v оловянная бронза; оловянистая бронза.
Põhilisandina tina sisaldav pronks.
- 2165 tinasulam; Sn-sulam i tin alloy; Sn-base alloy v оловянный сплав; оловянистый сплав.
Põhimetallina tina sisaldav sulam.
- 2166 tinata pronks → mittetinapronks
- 2167 tinavaba pronks → mittetinapronks
- 2168 tinatamine i tinning v лужение.
Metalli pinna katmine tinaga sukeldus- või pihustuspindamise teel.
- 2169 tinatatud pliiplekk i tenne plate v свинцово-луженная жесьть.
- 2170 tinglik voolavuspiir → tinglik voolepiir

- 2171 tinglik voolepiir, tinglik voolavuspiir i conventional yield limit, proof strength v условный предел текучести. Materjali tugevusnäitaja; pinge, mille juures baasi jääkpikenemine saavutab etteantud väärtuse protsentides tensomeetri baaspikkuse (L_e) suhtes. Seejuures kasutatakse lisaindeksit, mis näitab tensomeetri baaspikkuse muudu etteantud väärtust protsentides, nt. $R_{P0.2}$.
- 2172 tipukitsendusega valuplokivorm → laiapõhjaline valuplokivorm
- 2173 tipulaiendusega valuplokivorm → kitsapõhjaline valuplokivorm
- 2174 Ti-sulam → titaansulam
- 2175 titaan i titan[i]um v титан.
- 2176 titaneerimine → titaanimine
- 2177 titaanimine; titaneerimine i titanizing v титанирование. Materjali, detaili või toote pinnakihi rikastamine titaaniga termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise teel) või toote pinna katmine titaaniga (pihustamise, plakeerimise jm. teel).
- 2178 titaanisulam; Ti-sulam i titan[i]um[-base] alloy; Ti-base alloy; {titanic alloy} v титановый сплав. Põhimetallina titaani sisaldav sulam.
- 2179 ТКТ → termokeemiline töötlemine
- 2180 toibumine (pärast plastilist deformeerimist) i recovery v возврат. Taastumise I staadium rekristalliseerival lõõmutamisel; seisneb mikropingete kõrvaldumises (pingetustumises), võredefektide arvu vähenemises ja polügoniseerumises.
- 2181 tombak i gliding metal; commercial brass v томпак; красная латунь. Väikese tsingisisaldusega (3...12% Zn) messing.
- 2182 tomograaf[defektoskoop] i tomograph v томограф. Seade/aparaat objekti kihilise kujutise saamiseks röntgen-, ultraheli- jt. meetoditega.
- 2183 tomograafia[defektoskoopia] i tomography v томография. Mittepurustava kontrolli meetod, mis põhineb kujutise saamises katsekeha ristlõikes sügavuti teatud tasandil (objekti kihilise kujutise saamine).
- 2184 toomaskonverter i Thomas converter; basic Bessemer converter v Томасовский конвертер. Aluselise voodriga konverter terase tootmiseks malmist õhu alt sissepuhumise teel (vt. toomasmenetlus).
- 2185 toomasmenetlus; toomasprotsess i Thomas process; basic Bessemer process v томасовский процесс. Terase tootmise protsess sulamalmi õhuga läbipuhumise teel toomaskonverterites (vt. toomaskonverter).
- 2186 toomasprotsess → toomasmenetlus
- 2187 toomasteras i basic converter steel; Thomas steel v томасовская сталь. Toomasmenetlusega toodetud teras (vt. toomasmenetlus).
- 2188 toorlubi → põletatud lubi
- 2189 toormalm i pig iron; blast furnace iron; direct iron v передельный чугун. Kõrgahjus toodetav malm ümbertöötlemiseks teraseks või valumalmiks.
- 2190 toormetall → rafineerimata metall

- 2191 toorvask i blister copper v черновая медь.
Vasetootmise konverterprotsessi vaheprodukt (sisaldab 98,5...99,5% Cu).
- 2192 trafoteras i low hysteresis steel; silicon iron v трансформаторная сталь.
Madalsüsinikteras ränisisaldusega 0,75...4%, mida kasutatakse trafosüdamiku plekina.
- 2193 transkristal[lili]ne murd → terasisene murd
- 2194 transkristallisatsioon; transkristall[iseer]umine i transcrystallization v транскристаллизация.
Valandi südamikus sammakristallide läbipõimumine (võrdtelgsete kristallide tsooni puudumine).
- 2195 trimorfism; trimorfsus i trimorphism v триморфизм.
Keemilise elemendi võime esineda kolme erineva kristalse tesendina.
- 2196 trimorfne i trimorphous; trimorphic v триморфный.
Kolme erinevat olekut/ kristallivõret omav, kolmekujuline.
- 2197 trimorfsus → trimorfism
- 2198 tripleksmenetlus; tripleksprotsess i triplex process; triplexing v триплекс-процесс.
Kolmes järjestikulises sulatusseadmes teostatav metallide ja sulamite tootmisprotsess.
- 2199 tripleksprotsess → tripleksmenetlus
- 2200 troostiit i troostite; troostitic pe[a]rlite v тростит.
Austeniidi jahutamisel (tavaliselt karastamisel) tekkinud ferriidi ja tsementiidi (eutektoidne) segu; terase kesknoolutamisel martensiidi lagunemisel tekkinud ferriidi ja teralise tsementiidi segu – noolustroostiit.
- 2201 trükimetall; kõrgtrükimetall i type metal; printer[s] metal; stereotype metal v типографский металл; словолитный металл.
Trükitehnikas kasutatav metall.
- 2202 trükisulam; kirjasulam i printer[s] alloy; type alloy; stereotype alloy v типограф[иче]ский сплав; словолитный сплав.
Trükitehnikas kasutatav sulam.
- 2203 tsementeerimine → tsementiitimine
- 2204 tsementeerimisahi → tsementiitimisahi
- 2205 tsementeeritud teras → tsementiitud teras
- 2206 tsementiiditav teras; {tsementeeritav teras} i carburizing steel; case-hardening steel; {cementing steel} v цемент[ир]уемая сталь.
Madalsüsinikteras (C kuni 0,25%), mille tüüpiline termotõtlus seisneb tsementiitimises ja järgnevas karastamises ning madalnoolutamises.
- 2207 tsementiidivõrk i cementite network v цементитная сетка; сетка цемента.
Üleeutektoidterase struktuuris perliiditeri ümbritsev tsementiidikiht.
- 2208 tsementiit; raudkarbiid i cementite; iron carbide v цементит.
Raua ja süsiniku keemiline ühend Fe₃C.
- 2209 tsementiitimine; {tsementeerimine} i [case] carburizing; carburization; [carbon] cementation; [carbon-]case hardening v цементация; цементирование; науглероживание.
Teras pinnakihi rikastamine süsinikuga termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) teel.

- 2210 tsementiitimisahi; {tsementeerimisahi} i carburizing furnace; cementation furnace v цементационная печь; печь для цементации.
Ahi detailide ja toodete tsementiitimiseks.
- 2211 tsementiitud teras; {tsementeeritud teras} i carburized steel; case hardened steel v цементированная сталь.
Süsinikuga termokeemilise töötuse (difusioon legerimise) teel rikastatud teras.
- 2212 tsink i zinc v цинк.
- 2213 tsirkoon i zircon v циркон.
Tsirkooniumimineraal $ZrSiO_4$.
- 2214 tsirkoontulis; tsirkoonne tulekindel (tulepüsiv) materjal i zirconia refractory v цирконовый огнеупор.
Tsirkooni (mineraal $ZrSiO_4$) baasil tulekindel materjal.
- 2215 tsirkoonne tulekindel (tulepüsiv) materjal → tsirkoontulis
- 2216 tsirkulatsioonvakumeerimine; RH-vakumeerimisprotsess i RH-[degassing] process v циркуляционное вакуумирование.
Sulaterase vakumeerimine valukopast vaakuumkambrisse pideva imemise teel üht ja väljalaskmisega teist toru pidi (vt. vakumeerimine).
- 2217 tsüaanimine → nitrotsementiitimine
- 2218 tsüaneerimine → tsüaanimine
- 2219 tsüklite baasarv, väsimusteimi baas i limiting number of load cycles v база испытаний; базовое число циклов.
Väsimusteimil etteantud pingetsüklite arv (terastel tavaliselt $2 \cdot 10^7$, värvilismetallidel ja -sulmitel $2 \cdot 10^8$ tsükli), mida peab taluma teimik purunemata.
- 2220 tugevdav pinne → tugevduspinne
- 2221 tugevdav termotöötlus (protsess); tugevdav termotöötlemine i strengthening heat treatment v упрочняющая термообработка.
Termotöötlus, mille eesmärgiks on kõvaduse/tugevuse tõstmine.
- 2222 tugevduspinne; tugevdav pinne i strengthening coating; hard coating; hard-facing v упрочняющее покрытие.
Kate (kiht) materjali, toote või detaili pinnal selle tugevdamiseks (kõvendamiseks).
- 2223 tugevus i strength v прочность.
Materjali võime purunemata taluda koormust (tõmmet, survet, väänat, lööki vms).
- 2224 tugevusnäitajad i strength measures v показатели прочности.
Materjali tugevust iseloomustavad näitajad (nt. tugevuspiir, voolepiir jt.).
- 2225 tugevusomadused i strength properties v прочностные свойства.
Materjali tugevust iseloomustavad omadused (nt. tõmbetugevus, löögitugevus jt.).
- 2226 tugevuspiir i strength limit; ultimate strength v предел прочности.
Materjali tugevusnäitaja, pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele.
- 2227 tulekindel ahjumaterjal → ahjutulis

- 2228 tulekindel materjal → tulis
- 2229 tulekindel savi i fireclay; refractory clay v огнеупорная глина.
Suure Al₂O₃ sisaldusega (30 ... 40%) savi – lähtematerjal tulekindlate materjalide tootmiseks (vt. tulis).
- 2230 tulekindlus; tulepüsivus i refractoriness; fire-proofness; refractability v огнеупорность.
Materjalide (peam. mineraalsete keraamiliste materjalide) võime taluda pehmenemata ja sulamata kõrgeid temperatuure.
- 2231 tulepüsiv ahjumaterjal → ahjutulis
- 2232 tulepüsiv materjal → tulis
- 2233 tulepüsivus → tulekindlus
- 2234 tulis; tulekindel materjal; tulepüsiv materjal i refractory; fire-proof material v огнеупорный материал; огнеупор.
Materjal tehnoloogiliste agregaatide nt. ahjude ehitamiseks või vooderdamiseks kaitsmaks kõrge temperatuuri toime eest.
- 2235 tumepunane hõõgus → tumepunahõõgus
- 2236 tumepunahõõgus; tumepunane hõõgus i black red heat; low-red heat v темно-красное каление.
Temperatuur, millel kuum metall näib hõõguvat nagu loojuva päikese puna (orienteeruvalt 540 °C).
- 2237 tunnelmikroskoop → skaneeriv teravmikroskoop
- 2238 tunnusnumber; materjalikood i material number code v код материала.
Sulami või metali tingtähis (sobilik digitaaltöötluks).
- 2239 turi → kõrgahju turi
- 2240 tõe[li]ne hälvinguilming i true indication v истинное показание сплошности.
Materjali ebapidevust adekvaatselt kajastav hälvinguilming.
- 2241 tõmbe[katse]masin i tensile [testing] machine v разрывная машина; машина для растяжения.
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks tõmbele.
- 2242 tõmbediagramm; tõmbekõver i stress-strain diagramm v диаграмма растяжения.
Jõu ja pikenemise või pinge ja deformatsiooni vaheline diagramm.
- 2243 tõmbekatse → tõmbeteim
- 2244 tõmbekatsekeha → tõmbeteimik
- 2245 tõmbekõver → tõmbediagramm
- 2246 tõmberpinge i tensile stress v растягивающее напряжение; напряжение разрыва.
Pinnale mõjuv normaalpinge, mis püüab pinda kehast eemaldada.
- 2247 tõmbe-roomavuskatse → tõmbe-roometeim
- 2248 tõmbe-roomavusteim → tõmbe-roometeim
- 2249 tõmbe-roomekatse → tõmbe-roometeim

- 2250 tõmbe-roometeim; tõmbe-roomavusteim; tõmbe-roomekatse; tõmbe-roomavuskatse i tensile-creep test v испытание на ползучесть при растяжении.
Materjali kestev koormamine tõmbele, mis kutsub esile jääkdeformatsiooni (roome).
- 2251 tõmberullikud i pinch rolls v тянущие валки.
Pidevvaluseadme rullikud valuploki või valandi väljatõmbamiseks kristallisaatorist.
- 2252 tõmbe-surve[katse]masin; universaal[ne] katsemasin i tensile-compression test[ing] machine v машина для испытания на растяжение-сжатие.
Universaalne seade materjalide ja toodete katsetamiseks tõmbele ja survele.
- 2253 tõmbekatse → tõmbeteim
- 2254 tõmbeteim, tõmbekatse i tensile test, tension test v испытание на растяжение.
Mehaaniline teim/katse, mille korral teimik allutatakse tõmbele.
- 2255 tõmbekatsekeha → tõmbeteimik
- 2256 tõmbeteimik, tõmbekatsekeha i tensile specimen, tensile test piece v образец для испытания на растяжение.
Tõmbeteimil/katsel kasutatav proovikeha.
- 2257 tõmbetugevus i tensile strength; ultimate tensile stress v прочность на растяжение; сопротивление разрыву.
Materjali tugevusnäitaja – tugevuspiir tõmbel; pinge, mis vastab maksimaaljõule purunemisel.
- 2258 tõmme i tension v растяжение.
Pingeolukord, mil detaili ristlõikes mõjuvad normaalpinged (tõmbepinged).
- 2259 tõmmismeetod → jäljendmeetod
- 2260 täidiskuld; madalaprotsendiline kuld i filled gold v присадочное золото; пробельное золото.
Kuldpinne/ kullakiht põhimetallil, mida leppeliselt märgistatakse kullaprooviga, mis vastab kulla osakaalule tootes.
- 2261 täielik karastus → täiskarastus
- 2262 täielik lahustuvus → piiramatu lahustuvus
- 2263 täielik lõõmutus → täislõõmutus
- 2264 täiskarastus; täielik karastus (protsess); täiskarastamine; täielik karastamine (operatsioon) i full hardening; complete hardening v полная закалка; высокая закалка.
Karastamine kuumutamisega üle faasimuutuse temperatuuri A_{c3} .
- 2265 täislõõmutus; täielik lõõmutus (protsess); täislõõmutamine; täielik lõõmutamine (operatsioon) i [dead-]full annealing; supercritical annealing; dead-soft annealing; true annealing v полный отжиг; высокий отжиг.
Terase lõõmutamine kuumutamisega üle faasimuutuse temperatuuri A_{c3} .
- 2266 täitemasin; laadimismasin i charger v завалочная машина; шаржир-машина.
Masin täite sisestamiseks [terase]sulatusahju ja teistesse metallurgilistesse agregaatidesse.
- 2267 täitemetall; lisametall i filler metal v заполняющий металл; присадочный металл.
Keevitusprotsessis (elektroodkeevitamisel/ pealesulatamisel) elektroodina, lindina, traadina juurdeantav sulav metall.

- 2268 täiteperiood i charging period; filling period v период заполнения.
Sulatusprotsessi periood, mille kestel viiakse sulatusseadmesse nt konverterisse täidis.
- 2269 täppissulam i precision alloy v прецизионный сплав.
Eriliste füüsikaliste omadustega ja täpse keemilise koostisega sulam.
- 2270 töökindlus i reliability v надежность; работоспособность.
Toote (süsteemi, elemendi) omadus täita etteantud ülesandeid, säilitades kasutusajal oma parameetrid etteantud piires.
- 2271 tööriistateras; instrumenditeras; {instrumentaalteras} i tool steel v инструментальная сталь.
Tööriistade valmistamiseks kasutatav mittelegeer- või legeerteras (C sisaldus 0,3...1,6%)
- 2272 tükistus (protsess); tükistamine (operatsioon) i agglomeration v окусование.
Peene maagi või kontsentradi ettevalmistusprotsess sobiva suurusega tükistatud materjali saamine aglomeratsiooni, känkumise või brikettimise teel (vt. aglomeratsioon, känkumine, brikettimine).
- 2273 tükikristall[iiseer]umine → tükikristallisatsioon
- 2274 tükikristallisatsioon; tükikristall[iiseer]umine i strain crystallization v коренная кристаллизация.
Elastomeeridele suurtele deformatsioonistmetele omane kristallisatsioon; metallidele omane kuusepuud meenutava dendriitkristallide teke.
- 2275 ultrahelidefektoskoop; ehodefektoskoop i ultrasonic defectoscope, ultrasonic detector v ультразвуковой дефектоскоп.
Seade hälvingute otsimiseks ultraheli meetoditega.
- 2276 ultrahelidefektoskoopia; ehodefektoskoopia i ultrasonic defectoscopy v ультразвуковая дефектоскопия, эхodefектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme pinnalt materjali suunatud ultraheli (sagedusega ca 20 kHz) peegeldumisel ja hajumisel.
- 2277 ultraheliimpulss-ehodefektoskoopia → ultraheliimpulss-kajadefektoskoopia
- 2278 ultraheliimpulss-ehokatse → ultraheliimpulss-kajakatse
- 2279 ultraheliimpulss-ehokontroll → ultraheliimpulss-kajakatse
- 2280 ultraheliimpulss-kajadefektoskoopia, ultraheliimpulss-ehodefektoskoopia i ultrasonic pulse-echo defectoscopy v ультразвуковая импульсная эхodefектоскопия.
Ultrahelidefektoskoopia, mis põhineb uuritava eseme pinnalt materjali suunatud ultraheliimpulsside peegeldumisel (vastu kajamisel).
- 2281 ultraheliimpulss-kajakatse; ultraheliimpulss-ehokatse; ultraheliimpulss-kajakontroll; ultraheliimpulss-ehokontroll i ultrasonic pulse-echo test[ing]; ultrasonic pulse-echo inspection; ultrasonic pulse-echo examination v ультразвуковой эхо-импульсный контроль.
Ultraheliimpulsside peegeldumisel (vastukajamisel) põhinev mittepurustav katse.
- 2282 ultraheliimpulsskajakontroll → ultraheliimpulss-kajakatse
- 2283 ultrahelikatse, UT; ultrahelikontroll; ehokatse; ehokontroll i ultrasonic test[ing], UT; ultrasonic examination; ultrasonic inspection v ультразвуковой контроль, эхokонтроль.
Ultrahelimeetodil põhinev mittepurustav katse.
- 2284 ultrahelikontroll → ultrahelikatse

- 2285 ultraheliläbivalgustus[defektoskoopia] i ultrasonic [through] transmission defectoscopy v ультра-звуковая просвечивающая дефектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod, mis põhineb ultraheli vibratsioonide emiteerimisel ühelt muundajalt ja vastuvõtus teise, katsekeha vastaspoolel paikneva muundaja poolt.
- 2286 ultraheliläbivalgustuskatse, ultraheliläbivalgustuskontroll i ultrasonic [through] transmission test[ing], ultrasonic [through] transmission inspection, ultrasonic [through] transmission examination v ультра-звуковой просвечивающий контроль.
Ultraheliläbivalgustusmeetodil põhinev mittepurustav katse.
- 2287 ultraheliläbivalgustuskontroll → ultraheliläbivalgustuskatse
- 2288 ultraheliresonantsdefektoskoopia i ultrasonic resonance defectoscopy v ультразвуковая резонансная дефектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod, mis põhineb pidevate ultrahelilainete sageduse muutumisel, määramaks resonantssageduse.
- 2289 ultraheliresonantskatse, ultraheliresonantskontroll i ultrasonic resonance test[ing], ultrasonic resonance inspection, ultrasonic resonance examination v ультразвуковой резонансный контроль.
Ultraheliresonantsmeetodil põhinev mittepurustav katse.
- 2290 ultraheliresonantskontroll → ultraheliresonantskatse
- 2291 ultrahelisond i ultrasonic search unit, ultrasonic transducer v ультразвуковой зонд.
Elektroakustiline muundaja ultraheli energia ülekandeks või vastuvõtuks või mõlemaks.
- 2292 ultrahelitomograafia; ehotomograafia i ultrasonic tomography v ультразвуковая томография; эхотомография.
Mittepurustava kontrolli meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb ultrahelilainete peegeldumisel või hajumisel.
- 2293 ultraheliuputuskatse; ultraheliuputuskontroll i ultrasonic immersion test[ing]; ultrasonic immersion inspection; ultrasonic immersion examination v ультразвуковой иммерсионный метод контроля.
Ultrahelimeetodil põhinev mittepurustav katse, mille korral muundaja ja katsekeha on uputatud veevanni, mis toimib akustilise paarina.
- 2294 ultraheliuputuskontroll → ultraheliuputuskatse
- 2295 ultramikroskoop; hajuvalgusmikroskoop i ultramicroscope v ультрамикроскоп.
Seade väga väikeste, tavamikroskoobis mittedähtavate osakeste (nt. udu või suitsu osakesed) uurimiseks valgusjoas.
- 2296 ultrapeenstruktuur → ultrapeenstruktuur
- 2297 ultravioletmikroskoop i ultraviolet microscope v ультрафиолетовый микроскоп.
Seade, milles kasutatakse ultravioletvalgust objekti illumineerimiseks.
- 2298 universaal[ne] katsemasin → tõmbe-surve[katse]masin
- 2299 U-soonega lõõkpaindekatekeha → U-soonega lõõkpaindeteimik
- 2300 U-soonega lõõkpaindeteimik, U-soonega lõõkpaindekatekeha i U-notch impact test piece, U notch impact specimen v образец с U-образным надрезом для испытания на ударный изгиб.
U-kujulise sisselõikega teimik/katsekeha purustustöö määramiseks lõõkpaindel Charpy meetodil.

- 2301 uushõbe; alpaka i nikkel silver; nikkel brass; German silver; newsilver; alpaca; {argentan}v нейзильбер; альпака.
Niklit ja tsinki sisaldav vasesulam.
- 2302 V-teras → vanaadiumteras
- 2303 vaakuminduktsioonümbersulatus (protsess); vaakuminduktsioonümbersulatamine (operatsioon) i vacuum-induction remelting; vacuum-induction refining; VIR v вакуумно-индукционный переплав.
Rafineeriv ümbersulatus vaakum-induktsioonahjus (vt. ümbersulatus).
- 2304 vaakumkaarümbersulatus (protsess); vaakumümbersulatamine (operatsioon) i vacuum-arc remelting; vacuum-arc refining; VAR; CEVAM-process v вакуумно-дуговой переплав.
Lähtematerjali – metallelektroodi – rafineeriv ümbersulatus elektrikaare soojuslikul toimel vaakumis (vt. ümbersulatus).
- 2305 vaakumteras i vacuum-treated steel v вакуумированная сталь.
Teras, mis on toodetud vakumeerimist kasutades (vt. vakumeerimine).
- 2306 vaakumdegasatsioon (protsess); vaakumdegaseerimine (operatsioon) i vacuum degassing; vacuum treatment; vacuum processing v вакуумная дегазация.
Vakumeerimine degaseerimise eesmärgil (vt. degasatsioon).
- 2307 vaakuminduktsioondegasatsioon (protsess); vaakuminduktsioondegaseerimine (operatsioon) i vacuum-induction degassing; VID v вакуумная дегазация в ковше.
Degaseerimine vakuuminduktsioonahjus gaaside eemaldamiseks sulametallist (vt. vaakumdegasatsioon).
- 2308 vaakummetallitamine; {vaakummetallitus} i vacuum metallization; vacuum metallizing v вакуумная металлизация; вакуумное металлизирование.
Mittemetallobjekti katmine metalliga vaakumpindamise teel.
- 2309 vakumeerimine; vaakumtöötlus (protsess); vaakumtöötlemine (operatsioon) i vacuum treatment; vacuum processing; vacuum degassing v вакуумная дегазация; вакуумная обработка.
Sulametalli lühiaajaline töötlemine vaakumis degaseerimise ja taandamise eesmärgil.
- 2310 vaba energia; Gibbsi energia i free energy; Gibbs [free] energy v свободная энергия.
Süsteemi võime teha tööd; vaba energia muutust mõõdetakse maksimaalse antud protsessi võimaliku tööga.
- 2311 vaba ferriit → eeleutektoidferriit
- 2312 vaba süsinik i free carbon; graphitic carbon v свободный углерод; несвязанный углерод.
Raudsüsiniksulamites (tavaliselt malmides) vabas olekus grafiidina esinev süsinik.
- 2313 vaba tsementiit → eeleutektoidtsementiit
- 2314 vabakristallisatsioon; vabakristall[iseer]umine i free crystallization v свободная кристаллизация.
Iseeneslikult tekkinud kristallisatsioonikeskmeist põhjustatud kristall[iseer]umine.
- 2315 vagrankasulatus (protsess); vagrankasulatamine (operatsioon) i cupola melting v плавка в вагранке; ваграночная плавка.
Malmi sulatamine vagrankas (vt. vagranka).
- 2316 vagrankasulatus[tsükkel]; sulatustsükkel vagrankas i cupola heat v ваграночная плавка.
Vagrankas läbiviidud sulatustsükkel (vt. sulatus[tsükkel]).
- 2317 vahekiht → üleminekukiht

- 2318 vahekopp i tundish v промежуточный ковш.
Valuplokivormi ja kristallisaatori või valuvormi ja valukopa vahele asetatav kopp sulametalli väljavoolukiiruse reguleerimiseks.
- 2319 vahelõõmutus; vahepealne lõõmutus (protsess); vahelõõmutamine; vahepealne lõõmutamine (operatsioon) i process annealing; interpass annealing; interstage annealing; intermediate annealing v промежуточный отжиг; межоперационный отжиг.
Metalli survetöötlemise käigus vaheoperatsioonina tehtav lõõmutamine.
- 2320 vahepealne lõõmutus → vahelõõmutus
- 2321 vaht i froth; foam v пена.
Õhkeste vedelikukiledega eraldatud gaasimullide kogum. Moodustub nt. vasemaagi flotatsiooni rikastamisel.
- 2322 vahtalumiinium; {penoalumiinium} i foamed aluminium v пеноалюминий; вспененный алюминий.
Poorne väikese tihedusega (kuni 200 kg/m³) alumiinium.
- 2323 vahtmetall; {penometall} i foamed metal v пенометалл; вспененный металл.
Makro- või mikropoorse struktuuriga (poorsus kuni 98%) vahustatud väikese tihedusega metall.
- 2324 vakants i vacancy; vacant lattice site; vacant atomic site v вакансия.
Kristallivõre defekt; aatomi puudumine sõlmpunktis.
- 2325 vakumeerimine kopas → koppvakumeerimine
- 2326 valatav messing → valumessing
- 2327 valatav metall → valumetall
- 2328 valatav sulam → valusulam
- 2329 valatav teras → valuteras
- 2330 valatav vask → valuvask
- 2331 valge niklikivi i converter matte; Bessemer matte v файнштейн; белый никелевый штейн.
Vase- ja niklisulfiidide sulam – vase ja nikli tootmise vaheprodukt.
- 2332 valge tempermalm i white[-heart] malleable [cast] iron; pe[er]litic malleable [cast] iron v белосердечный ковкий чугун; светлосердечный ковкий чугун; перлитный ковкий чугун.
Süsinikku ärastava lõõmutamise teel saadud heleda murdepinnaga tempermalm.
- 2333 valgehõõgus i white heat v белое каление.
Temperatuur, millel kuumutatud metall on helevaige; visuaalselt määratav temperatuur üle 1100 °C.
- 2334 valgekuld i white gold v белое золото.
Nikli või platinaga legeeritud kullasulam; omandab hõbevalge värvuse.
- 2335 valgemalm i white [cast] iron v белый чугун.
Seotud süsinikuga (tsementiidina) valge murdepinnaga malm.
- 2336 valgemetall i Hoyt's metal; white metal v белый металл.
Tinasulam – babiit (91,5% Sn), mis sisaldab ka vaske (4,3%), antimoni (3,4%), niklit (0,55%) ja pliid (0,25%).

- 2337 valgendatud [pinnaga] malm i chilled [cast] iron; cast-hardened [cast] iron v отбеленный чугун; чугун с отбеленной поверхностью.
Pinnakihis valgemalmi struktuuriga, südamikus hallmalmi struktuuriga malm.
- 2338 valgevask → messing
- 2339 valikkristall[iseer]umine → valikkristallisatsioon
- 2340 valikkristallisatsioon; valikkristall[iseer]umine i selective crystallization; accumulative crystallization v избирательная кристаллизация.
Valikuliselt tekkinud kristallisatsioonikeskmeist põhjustatud kristall[iseer]umine.
- 2341 valtsimistagi i mill scale v прокатная окалина.
Terase kuumvaltsimisel tekkiv oksüdeerumisprodukt.
- 2342 valukopp i teeming ladle (valuplokkide valamiseks); pouring ladle (valandite valamiseks) v разливочный ковш.
Valuplokkide või valandite valamiseks kasutatav kopp.
- 2343 valumessing; valatav messing; valuvalgevask i cast[ing] brass; castable brass v литейная латунь.
Heade valuomadustega (hea vedelvoolavuse ja väikese kahanemisega) messing.
- 2344 valumetall; valatav metall i cast[ing] metall; castable metall v литейный металл.
Heade valuomadustega (hea vedelvoolavus, madal sulamistemperatuur jms) metall.
- 2345 valupea → valuploki valupea
- 2346 valuplokivalupea; valupea i sinkhead; discard head v прибыль [слитка]; прибыльная часть [слитка].
Valuploki äralõigatav, kahanemistühikuga osa (vt. valuplokk).
- 2347 valuplokisurvevalu i pressure-pouring [process] v разливка под давлением.
Valuplokkide tootmine sulametalli suruõhuga surumise teel sulatusahjust valuplokvormidesse (vt. valuplokivalu).
- 2348 valuplokitustamine → valuplokkide eemaldamine
- 2349 valuplokivalu (protsess); valuploki valamine (operatsioon) i teeming; casting of ingots v разливка.
Valuplokvormide täitmine sulametalliga valuplokkide saamiseks metallurgiatööstuses (vt. valuplokk).
- 2350 valuplokvorm i ingot mo[u]ld; iron mo[u]ld; steel mo[u]ld v изложница.
Metallist vorm valuplokkide tootmiseks (vt. valuplokk).
- 2351 valuplokvormi kõrgend i hot top; feeder head v прибыльная надставка; утепленная [прибыльная] надставка.
Soojustatud ja eemaldatav valuplokvormi osa valuploki sulametalliga toitmiseks tardumisel (vt. valuplokvorm).
- 2352 valuplokk i ingot v слиток.
Valuplokvormi valamisel või pidevalu meetodil saadud pooltoode edasiseks töötlemiseks valtsimise, sepistamise või valu (valandite valamise) teel.
- 2353 valuplokkide eemaldamine; valuplokitustamine i stripping; dressing v стрипперование; раздевание слитков.
Valuplokkide eemaldamine valuplokvormidest (vt. valuplokvorm).

- 2354 valusulam; valatav sulam i cast[ing] alloy; castable alloy v литейный сплав.
Heade valuomadustega (hea vedelvoolavuse, madala sulamistemperatuuri ja väikese kahanemisega) sulam.
- 2355 valuteras; valatav teras i cast[ing] steel; castable steel v литейная сталь.
Heade valuomadustega (hea vedelvoolavuse, madala sulamistemperatuuri ja väikese kahanemisega) teras. Teras toorikute või toodete saamiseks valu teel.
- 2356 valuvalgevask → valuvmessing
- 2357 valuvask; valatav vask i cast[ing] copper; castable copper v литейная медь.
Taval. 99,4% vaske (vähem kui tehnilises vases) sisaldav vasesulam.
- 2358 Van der Waalsi jõud i van der Waals forces v силы Ван дер Ваалса.
Nõrgad aatomeid või molekule kooshoidvad tõmbejõud. Tuntud ka London'i jõududena.
- 2359 vanadeerimine → vanaadimine
- 2360 vanaadimine; vanadeerimine i vanadizing v ванадирование.
Materjali, detaili või toote pinnakihi rikastamine vanaadiumiga termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) teel.
- 2361 vanaadium i vanadium v ванадий.
- 2362 vanaadiumteras; V-teras i vanadium steel v ванадиевая сталь.
Legeeriva elemendina peam. vanaadiumi sisaldav teras.
- 2363 vanamalm i [cast] iron scrap; scrap iron v чугунный лом.
Kasutuses olnud malmtooted või nende osad kasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes seadmetes (vrld. malmimurd).
- 2364 vanametall; sekundaarmetall; jäätmemetall i metal scrap; scrap [metal]; waste metal v лом; металлический лом; металлический скрап; скрап.
Kasutuses olnud metalltooted või nende osad kasutamiseks sekundaartoorainena metallurgilistes seadmetes (vrld. metallimurd).
- 2365 vanandamisaeg → vanandamiskesvus
- 2366 vanandamiskestus; vanandamisaeg; vananemiskestus; vananemisaeg i ag[e]ing time v время старения; продолжительность старения.
Seisutusaeg vanandamisel etteantud temperatuuril.
- 2367 vanandamiskõvendamine → vanandamine
- 2368 vanandamiskõver; vananemiskõver i ageing curve v кривая старения.
Materjali omaduste muutust ajas iseloomustav diagramm.
- 2369 vanandamistemperatuur i ag[e]ing temperature v температура старения.
Temperatuur, milleni vanandamisel kuumutatakse.
- 2370 vanandatav teras i ageid steel; age-hardened steel v старая сталь.
Termotöötlemise (vanandamise) teel kõvendatud ja tugevdatud teras.
- 2371 vanandatud teras i ageing steel; age-hardening steel; precipitation-hardening steel v стариваемая сталь.
Termotöötlemise (vanandamise) teel kõrgendatud temperatuuril kõvendatav ja tugevdatav teras.

- 2372 vananemine; vananemiskõvendamine (protsess); vanandamine; vanandamiskõvendamine (operatsioon) i ag[e]ing [treatment]; age-hardening v старение.
Termotöötlemine, mis seisneb sulami polümorfse muutuseta karastamisele järgnevas faaside väljasadestamises kuumutamisel, millega kaasneb kõvaduse/tugevuse tõus.
- 2373 vananemisaeg → vanandamiskestus
- 2374 vananemiskestvus → vanandamiskestus
- 2375 vananemiskõvenemine → vananemine
- 2376 vananemiskõver → vanandamiskõver
- 2377 vanaraua-maagimenetlus; vanaraua-maagiprotsess i scrap-ore process; pig-and-ore process v скрап-рудный процесс; скрап-рудный передел.
Martäänprotsess, mille puhul ahjutäite põhiosaks on toormalm, ülejäänu moodustavad vanaraud ja rauamaak (vt. vanaraud).
- 2378 vanaraua-maagiprotsess → vanaraua-maagimenetlus
- 2379 vanarauamenetlus; vanarauaprotsess i scrap process, scrap-and-pig process v скрап-процесс.
Martäänprotsess, mille puhul ahjutäite põhiosaks on vanaraud, ülejäänu moodustab malm (vt. vanaraud).
- 2380 vanarauaprotsess → vanarauamenetlus
- 2381 vanaraud; {rauamurd} i waste iron; iron scrap; iron-and-steel waste; scrap iron v железный лом; железный скрап сталой лом.
Teistkordselt kasutatav raud ja rauasulamid (teras, malm), ka nende tootmisjätmed.
- 2382 vannjahutus (protsess); vannjahutamine (operatsioon) i bath cooling v ванное охлаждение.
Detaili termotöötusel jahutamine vedelikeskkonnas (vannis).
- 2383 vasekivi i copper matte v медный штейн; купферштейн.
Vase tootmise vaheprodukt – vase ja rauasulfiidide sulam.
- 2384 vaseniklisulam → melhior
- 2385 vaseniklisulam; Cu-Ni-sulam i cupronickel v медно-никелевый сплав.
Niklit (20...30%) ja tsinki või mangaanisisaldav vasesulam.
- 2386 vasesulam; Cu-sulam i copper alloy; Cu-base alloy v медный сплав.
Põhimetallina vaske sisaldav sulam (vt. melhior, uushõbe).
- 2387 vasesingisulam → messing
- 2388 vask i copper v медь.
- 2389 vasklääk i chalcosite; vitreous copper; chalcosine; chalcocite v халькозин; медный блеск.
1. Vasemineeraal Cu_2S .
2. Mineraali Cu_2S sisaldav vasemaak.
- 2390 vaskrähk i chalcopyrite; copper pyrite; yellow copper ore v халькопирит; медный колчедан.
1. Mineraal CuFeS_2
2. Mineraali CuFeS_2 sisaldav vasemaak.

- 2391 vaskärritus (protses); vaskärritamine (operatsioon) i poling [down] v дразнение.
Vase rafineerimisprotsess. Sulavaske puidu sisestamine, mille käigus eralduv veeaur ja süsivesinikud tagavad metallist hapniku ja väävligaaside eraldumise.
- 2392 vedelfaas i liquid phase v жидкая фаза.
Tardfaasi sulamisel või auru veeldumisel tekkinud faas.
- 2393 vedelmetall → sulametall
- 2394 vedeliksegamine; vedelike segamine i agitation v перемешивание.
Homogeense vedela materjali (nt. vedelmetalli) saamine kahest või enamast vedelikust.
- 2395 vedelike segamine → vedeliksegamine
- 2396 vedelikjahutus (protsess); vedelikjahutamine (operatsioon) i liquid cooling v жидкостное охлаждение.
Detaili termotöötusel jahutamine vedelikus.
- 2397 vedelkristall i liquid crystal v жидкий кристалл.
Korrapäratu anisotroopne (mesomorfses olekus) vedelik.
- 2398 vedelkristal[lili]sus → mesomorfism
- 2399 vedruteras i spring steel v пружинная сталь; рессорная сталь.
Peamiselt vedrude valmistamiseks kasutatav kõrgsüsinikmittelegeer- või legeerkonstruksiooniteras.
- 2400 veeldumistemperatuur; {veelduspunkt}; veeldamistemperatuur {veeldamispunkt} i liquefying temperature v температура ожигения; температура сжижения.
Temperatuur, mil jahutatav aine läheb gaasilisest olekust üle vedelasse olekusse (veeldub).
- 2401 veelduspunkt → veeldumistemperatuur
- 2402 veerkänk i pellet v окатыш.
Känkimise (veerkänkide valmistamise) produkt (vt. känkimine).
- 2403 veerkänkvalmistus → känkimine
- 2404 veripunahõõgus; veripunane hõõgus i blood red heat v кроваво-красное каление.
Metallile kuumutamisel omane tume- veripunane värvus temperatuurivahemikus 550...650 °C.
- 2405 veripunane hõõgus → veripunahõõgus
- 2406 vermikulaargrafiitmalm; kompaktiliblegrafiitmalm i compac[ted] graphite cast iron; {vermicular iron} v чугуn с вермикулярным графитом.
Analoogselt keragrafiitmalmile saadud modifitseerimise teel, grafiidiosakeste kuju jääb libe- (hallmalm) ja keragrafiidi vahepeale.
- 2407 vesijahutus (protsess); vesijahutamine (operatsioon) i water cooling v водяное охлаждение.
Detaili termotöötusel jahutamine vees.
- 2408 vesinikhaprumine i hydrogen embrittlement v водородное охрупчивание.
Söövitusvannis vesiniku eraldumisest ja selle lahustumisest eelkõige terases põhjustatud haprumine.
- 2409 vesinikhaprus; vesinikrabadus i hydrogen brittleness v водородная хрупкость; водородная ломкость.
Terastes lahustunud vesinikust tingitud haprumine.
- 2410 vesinikrabadus → vesinikhaprus

- 2411 vesipestav penetrant i water washable penetrant v водосмываемый пенетрант.
Veega mahapestav/eemaldatav penetrant.
- 2412 vesipesufluorestsentskapillaarkatse; vesipesufluorestsentskapillaarkontroll i fluorescent water wash penetrant test[ing]; fluorescent water wash penetrant inspection; fluorescent water wash penetrant examination v капиллярный контроль водорастворимым флуоресцентным пенетрантом.
Veega mahapestava fluorestsentspenetrandiga kapillaarkatse.
- 2413 vesipesufluorostsentkapillaarkontroll → vesipesufluorestsentskapillaarkatse
- 2414 Vickersi kõvadus i Vickers hardness; diamond [pyramid] hardness; pyramid hardness v твердость по Викерсу.
Teemantpüramiidi katsetavasse materjali sissesurumise teel (Vickersi meetodil) määratav kõvadus.
- 2415 Vickersi kõvadusarv; HV i Vickers hardness number, HV; VHN v твердость по Викерсу.
Vickersi meetodil määratud materjali kõvadust iseloomustav näitaja.
- 2416 Vickersi kõvaduskatse i Vickers hardness test v испытание на твердость по Викерсу.
Kõvaduskatse materjali teemantpüramiidi etteantud koormusel sissesurumisega.
- 2417 Vickersi kõvadusmõõtur i Vickers hardness tester; Vickers hardnessmeter v твердомер Викерса.
Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks Vickersi meetodil.
- 2418 Widmanstätteni struktuur i Widmanstätten structure; basket-wave structure v видманштеттовая структура.
Struktuur, mida iseloomustab uue faasi teke mööda teatud kristallograafiatasandeid.
Algselt avastatud meteoriidide korral, aga omane ka ferriitperliitstruktuuriga terastele jt. sulamitele.
- 2419 visuaalkapillaarkatse; visuaalkapillaarkontroll i visible penetrant test[ing]; visible penetrant inspection; visible penetrant examination v визуальный капиллярный контроль.
Nägemistaju järgi hinnatav kapillaarkatse.
- 2420 visuaalkapillaarkontroll → visuaalkapillaarkatse
- 2421 visuaalkatse; visuaalkontroll i visual test[ing], VT; visual inspection; visual examination v визуальный контроль.
Visuaalvaatlusel põhinev MPK katse. (vt MPK)
- 2422 visuaalkontroll → visuaalkatse
- 2423 visuaaluuring → visuaalvaatlus
- 2424 visuaalvaatlus, visuaaluuring; i visual inspection; visual examination v визуальное наблюдение.
Mittepurustava kontrolli meetod materjali (toote) seisundi (pinnakvaliteedi, defektide) nägemistaju järgi hindamiseks.
- 2425 volfraamimine; volframeerimine i tungstenizing v вольфрамирование.
Materjali, detaili või toote pinnakihi volframiga rikastamine termokeemilise töötlemise (difuusse rikastamise) teel või toote pinna volframiga katmine (pihustamise, sadestamise jm. teel).
- 2426 volframeerimine → volfraamimine
- 2427 volfram i tungsten; {wolfram}v вольфрам
- 2428 volframisulam; W-sulam i tungsten alloy v вольфрамовый сплав.
Radiatsioonikindel taval. vaske ja niklit sisaldav volframisulam; tihedus ca 50% suurem kui terasel.

- 2429 volframpronks; W-pronks i tungsten bronze v вольфрамовая бронза.
Põhilisandina volframit sisaldav suure tihedusega hea löike-ja survetöödeldavusega vasesulam; sisaldab ka 6...7% Ni ja 3...4% Fe.
- 2430 vooder[dis] i liner v футеровка.
Metallurgilise või muu tehnoloogilise seadme sisemine, tavaliselt tulekindlast materjalist, kaitsekiht.
- 2431 Woodi sulam i Wood's alloy v сплав Вуда.
Kergsulav metallisulam (sulamistemperatuur 68 °C), mis sisaldab 50% Bi, 25% Pb ja 12,5% Sn ja Cd.
- 2432 voolamine → voole
- 2433 voolavus → voole
- 2434 voole; voolavus; voolamine i yieldability; yielding v текучесть.
Materjali võime plastselt deformeeruda koormust suurendamata.
- 2435 voolavuspiir → voolepiir
- 2436 voolepiir; voolavuspiir i yield strength; {yield point} v предел текучести.
Materjali tugevusnäitaja; voolavusnähtuse korral pinge, mille saavutamisel katse käigus toimub plastne deformeerumine ilma jõudu suurendamata.
- 2437 V-soonega löökpaindekatekeha → V-soonega löökpaindeteimik
- 2438 V-soonega löökpaindeteimik; V-soonega löökpaindekatekeha i V notch impact test piece; V notch impact specimen v образец с V-образным надрезом для испытания на ударный изгиб.
V-kujulise sisselõikega katsekeha purustustöö määramiseks löökpaindel Charpy meetodil.
- 2439 võrdluskatse → võrdlusteim
- 2440 võrdlusteim, võrdluskatse i comparison test v сравнительное испытание.
Laboratoorne teim/katse katsetulemuste võrdlemise eesmärgil.
- 2441 võrdtelgkristall; võrdtelgne kristall i equiaxed crystal; equiaxial crystal v равноосный кристалл.
Kristall, mille mõõtmed on iga telje sihis ligilähedaselt võrdsed.
- 2442 võrdtelgne kristall → võrdtelgkristall
- 2443 võre → kristallivõre
- 2444 võreelement → elementaar[kristlli]võre
- 2445 võre kompaktsusaste → võre täiteaste
- 2446 võre koordinatsiooniarv i lattice coordination number v координационное число решетки.
Kristallivõres antud aatomile lähimal ja võrdsel kaugusel olevate aatomite arv.
- 2447 võre täiteaste; võre kompaktsusaste i lattice compactness step v коэффициент компактности решетки; коэффициент заполнения решетки.
Kristallivõre elemendi kohta tulevate aatomite (baasaatomite) ruumala ja võreelemendi ruumala suhe.
- 2448 võre tasandpakketihedus i lattice plane packing density v плотность поверхностной упаковки [решетки].
Aatomite pakketihedus kristallivõres kristallograafiatasandis, aatomite arv või nende pindala suhe tasandi (kujundi) kogu pindalasse.

- 2449 võrebaas i [crystal] lattice base; lattice basis v базис кристаллической решетки.
Kristallivõre elemendi kohta tulevate aatomite arv, ka baasaatomite koordinaadid.
- 2450 võreparameeter → võreperiood
- 2451 võreperiood; võreparameeter i lattice parameter; lattice constant; lattice spacing v параметр решетки; размер ячейки; постоянная решетки.
Kristallivõres lähemate aatomitasanditevahelist kaugust üksituse teljesuundades iseloomustav suurus.
- 2452 võõrlisand → juhulisand
- 2453 vähetsükliline väsimus; elastoplastne väsimus; {madaltsükliline väsimus} i low-cycle fatigue; plastic fatigue v малоцикловая усталость; малоциклическая усталость
Materjali või detaili väsimus pingetel üle voolepiiri.
- 2454 väljarõlemine i burning; overheating v выгорание.
Kõrgtemperatuur[ilil]sel kuumutamisel/ austenitisatsioonil aset leidev metalli või sulami oksüdatsioon või teradevaheline korrosioon; pikajalisel lõõmutamisel pinnakihi süsinikutustumine või selles jämeterastruktuuri teke.
- 2455 väljamistegur → saagis
- 2456 väljasulatus (protsess); väljasulatamine (operatsioon) i smelting v выплавка; плавка.
Maagi või muude mittemetsete vaheproduktide ümbertöötlemine sobiva koostisega metalli saamiseks.
- 2457 väljasulatusahi i smelting furnace; smelter v плавильная печь.
Ahi metalli sulatamiseks (tootmiseks) maagist või mittemetalsest vaheproduktist (vt. väljasulatus).
- 2458 väljatulekutegur → saagis
- 2459 väkläbikiiritus[defektoskoopia] → välkradiograafia[defektoskoopia]
- 2460 välkradiograafia[defektoskoopia], väkläbikiiritus[defektoskoopia] i flash radiography v импульсная рентгеновская дефектоскопия.
Mittepurustava kontrolli meetod väga lühikese (alla 100 ns) ja suure intensiivsusega röntgenkiirte impulsil kiirelt liikuvate objektide uurimiseks.
- 2461 värviline metall → mitteraudmetall
- 2462 värvilismetall → mitteraudmetall
- 2463 värvilismetallurgia → mitterauametallurgia
- 2464 värviline sulam → mitterauasulam
- 2465 värvilissulam → mitterauasulam
- 2466 värvkapillaarkatse, värvkapillaarkontroll i dye penetrant test[ing], dye penetrant inspection, dye penetrant examination, colo[u]r penetrant test[ing], colo[u]r penetrant inspection, colo[u]r penetrant examination v капиллярный контроль окрашивания.
Mittepurustava kontrolli meetod purunenud detaili uurimiseks, mille korral detaili pinnale pihustatud penetrant läbib praod, detaili vastasküljel järgneb penetrandiga küllastunud pragude avastamine.
- 2467 värvkapillaarkontroll → värvkapillaarkatse
- 2468 värvusnoolutus (protsess); värvusnoolutamine (operatsioon); noolutus noolutusvärvide järgi i letting down; colour temper v отпуск по цвету.

Karastatud terase kuumutamine/ kuumenemine soovitud temperatuurini (noolutus), millega kaasneb vastav värvus; järgneb mahajahutus.

- 2469 väsimus i fatigue v усталость.
Materjali vahelduval koormamisel purunemisega lõppev protsess.
- 2470 väsimus[katse]masin i fatigue-test[ing] machine v машина для испытания на усталость.
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks vahelduval koormamisel.
- 2471 väsimuskatse → väsimusteim
- 2472 väsimuskõver; Wöhleri kõver i stress-number curve, S/N curve v кривая усталости.
Pinge ja väsimuspurunemisele vastava tsüklite arvu vaheline diagramm.
- 2473 väsimusmurd i fatigue fracture, fatigue failure v усталостный излом.
Materjali purunemine vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel; ka selle tulemusena moodustunud pind.
- 2474 väsimusmurenemine → kontaktväsimus
- 2475 väsimuspiir → väsimustugevus
- 2476 väsimuspragu i fatigue crack v усталостная трещина.
Vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel tekkinud pragu.
- 2477 väsimuspurunemise ala i fatigue fracture area v зона усталостного излома.
Materjali (detaili) purunemisel vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel moodustunud sile ala murdepinnas.
- 2478 väsimusteim; väsimuskatse i fatigue test v испытание на усталось.
Mehaaniline teim/katse, mille korral teimikut koormatakse vahelduva (tsüklilise) koormusega.
- 2479 väsimusteimi baas → tsüklite baasarv
- 2480 väsimustugevus; väsimuspiir i fatigue strength; endurance limit; fatigue limit v предел усталости; предел выносливости.
Materjali kestvustugevuse näitaja; suurim pinge, mida materjal talub N arv tsüklit (10^7 või 10^8 tsüklit).
- 2481 väände[katse]masin i torsion[al] test[ing] machine v машина для испытания на кручение.
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks väände.
- 2482 väändejäikus i torsional rigidity; torsion[al] stiffness v жесткость при кручении.
Konstruktsiooni või selle osa vastupanu väändedeformatsioonile.
- 2483 väändekatse → väändeteim
- 2484 väändeteim; väändekatse i torsion[al] test; twisting test v испытание на кручение.
teim, mille korral teimik allutatakse väände.
- 2485 väändetugevus i torsion[al] strength; modulus of the rupture in torsion v предел прочности при кручении.
Materjali tugevusnäitaja – tugevuspiir väändel; pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale väändemomendile.
- 2486 vääne i torsion v кручение.
Pingeseisund, mille korral varda (teimiku) põiktasandis mõjuvad välispöördemomendid; ka teim/katse, mille käigus koormatakse teimikut/katsekeha väliste pöördemomentidega.

- 2487 väärismetall i noble metal; precious metal v благородный металл; драгоценный металл.
Tuntud eelkõige kui keemiliselt väga vastupidav metall (kuld, hõbe, plaatina, iriidium), aga ka vääristatud (kõrge puhtusastmega) metall.
- 2488 väärismetalli proov i fineness v проба.
Kulla või hõbeda puhtus; kulla või hõbeda osakaal tuhandikes osades (promillides), ka karaatides.
- 2489 väärisplii i work lead v благородный свинец.
Väärismetalle sisaldav plii.
- 2490 vääristatud metall; väärismetall i refined metal; high-purity metal v рафинированный металл; облагороженный металл; обогащенный металл.
Kõrgkvaliteetne (kõrge puhastusastmega) metall.
- 2491 vääristeras → kõrgkvaliteetteras
- 2492 väävlitustamine → desulfureerimine
- 2493 W-pronks → volframpronks
- 2494 W-sulam → volframisulam
- 2495 Wöhleri kõver → väsimuskõver
- 2496 õhkjahutus (protsess); õhkjahutamine (operatsioon) i air cooling v воздушное охлаждение.
Detaili termotöötusel jahutamine õhu käes. (vt isekarastus)
- 2497 õhkarastus (protsess); õhkarastamine (operatsioon) i air hardening v воздушная закалка.
Teras karastamine jahutamisega õhu käes (vt ka isekarastus).
- 2498 õhkarastuv teras → isekarastuv teras
- 2499 õlikriitproov → õlivalgendkapillaarkatse
- 2500 õlijahutus (protsess); õlijahutamine (operatsioon) i oil cooling v масляное охлаждение.
Detaili termotöötusel jahutamine õlis.
- 2501 õlikarastus (protsess); õlikarastamine (operatsioon) i oil hardening v масляная закалка.
Teras karastamine jahutamisega õlis.
- 2502 õlikarastuv teras; õliskarastuv teras i oil-hardening steel v маслозакаливающаяся сталь.
Taval. õlis karastatav teras; suure C-sisaldusega ja legeerteraste tüüpiline karastusviis.
- 2503 õlivalgendkriitkapillaarkatse; õlivalgendkriitkapillaarkontroll; õlikriitproov i oil and whithing penetrant test[ing]; oil and whithing penetrant inspection; oil and whithing penetrant examination v маслomorphicой капиллярный контроль.
Penetrandi-õli märgamise ja materjali ebapidevustest läbitungimise tulemusena ja vastasküljel valgendkriidi märgumisel põhinev kapillaarkatse.
- 2504 õlivalgendkriitkapillaarkontroll → õlivalgendkriitkapillaarkatse
- 2505 õlivann i oil bath v масляная ванна.
Detaili termotöötusel kasutatav õliga nõu või õlikeskkond.
- 2506 ühefaas[ili]ne → ühefaasne
- 2507 ühefaasne; ühefaas[ili]ne i single- phase v однофазный

- 2508 ühekomponendiline → ühekomponentne
- 2509 ühekomponentne; ühekomponendiline i single- component v однокомпонентный.
- 2510 üherahasüsteem → monometallism
- 2511 ühend i compound v соединение.
Elementide (metallide, mittemetallide) vaheline keemiline ühend.
- 2512 ühtivus → afiinsus
- 2513 võrdterastruktuur i even grained structure v равнозернистая структура.
Ühtlase terasuurusega struktuur
- 2514 ülabeiniit i upper bainite v верхний бейнит.
Austeniidi lagunemisel beiniidiala ülaosas (temperatuuripiirkonnas 500°C) moodustunud väga peen ferriiditsementiidisegu.
- 2515 ülaltvalu (protsess); ülaltvalamine (operatsioon) i top pouring; downhill pouring; downhill teaming v разливка сверху; верхняя разливка.
Valuplokkide tootmine valuplokvormi täitmisega ülaltpoolt (vt. valuplokivalu).
- 2516 üleeutektmalm; üleeutekt[ili]ne malm; {järeleeutektmalm} i hypereutectic [cast] iron v заэвтектический чугу́н.
Eutektse koostise omast suurema süsinikusisaldusega (üle 4,3%) lebeduriit-tsementiitstruktuuriga malm.
- 2517 üleeutektoidne sulam → üleeutektoidsulam
- 2518 üleeutektoidne teras → üleeutektoidteras
- 2519 üleeutektoidsulam; üleeutektoidne sulam; {järeleeutektoidsulam} i hypereutectoid alloy v заэвтектоидный сплав.
Üleeutektoidse koostisega (struktuuriga) sulam.
- 2520 üleeutektoidteras; üleeutektoidne teras; {järeleeutektoidteras} i hypereutectoid steel v заэвтектоидная сталь.
Eutektoidse koostise omast suurema süsinikusisaldusega (üle 0,8%) perliittsementiitstruktuuriga teras.
- 2521 üleeutekt[ili]ne sulam → üleeutektsulam
- 2522 üleeutektsulam; üleeutekt[ili]ne sulam; {järeleeutektsulam} i hypereutectic alloy v заэвтектический сплав.
Üleeutektse koostisega (struktuuriga) sulam.
- 2523 ülekuumenemine → ülekuumutus
- 2524 ülekuumutus; ülekuumenemine (protsess); ülekuumutamine (operatsioon) i overheating; superheat[ing] v перегрев.
Metalli kuumutamine sellise kõrge temperatuurini, mis kutsub esile tera kasvu jm struktuurimuutused; need on kõrvaldatavad järgneva termotöötusega.
- 2525 ülekuumutamiseaste → ülekuumutusaste
- 2526 ülekuumutusaste; ülekuumutamiseaste i superheating degree; overheating degree v степень перегрева.
Tegeliku ja teoreetilise sulamistemperatuuri vahe.
- 2527 üleküllastatud tardlahus → üleküllastunud tardlahus

- 2528 üleküllastunud tardlahus; üleküllastatud tardlahus i supersaturated solid solution v пересыщенный твёрдый раствор.
Tardlahus, milles lahustunud komponendi sisaldus on suurem selle komponendi piirilahustuvusest antud temperatuuril.
- 2529 ülemine voolepiir; ülemine voolavuspiir i upper yield strength; upper yield stress v верхний предел текучести.
Materjali tugevusnäitaja; pinge väärtus, mille saavutamisel esmakordselt täheldatakse jõu vähenemist (R_{eh}).
- 2530 üleminekukiht; üleminekutsoon; vahekiht i intercoat[ing]; interface v приповерхностный слой; прослой; промежуточный слой.
Kontaktpind (tsoon) alusmaterjali ja pinde vahel.
- 2531 üleminekutemperatuur → muutusetemperatuur
- 2532 üleminekutsoon → üleminekukiht
- 2533 ülessulatus (protsess); ülessulatamine (operatsioon) i melting-down; meltdown v расплавление.
Materjali sulasse (vedelasse) olekusse viimine kuumutades üle sulamistemperatuuri.
- 2534 ülevananemine (protsess); ülevanandamine (operatsioon) i overageing v перестарение.
Kõrgetemperatuurisel vanandamisel sekundaarse faasi täielik väljasadestumine, mille tulemusena leiab aset sulami pehmenemine ja tugevuse vähenemine.
- 2535 ülijuht i superconductor v сверхпроводник.
Aine, millel on ülijuhtivus (väga väike elektritakistus).
- 2536 ülijuhtmetall i superconductive metal v сверхпроводящий металл.
Väga madalatel temperatuuridel tähtsusetu elektritakistusega metall.
- 2537 ülijuhtsulam i superconductive alloy v сверхпроводящий сплав.
Väga madalatel temperatuuridel tähtsusetu elektritakistusega sulam.
- 2538 ülikerge sulam → ülikergsulam
- 2539 ülikergsulam; ülikerge sulam i superlight alloy; ultralight alloy v ультралегкий сплав; сверхлегкий сплав.
Väga väikese (magneesiumi tihedusest, s.o. 1750 kg/m^3 väiksema) tihedusega sulam.
- 2540 ülipeenstruktuur; ultrapeenstruktuur i hyperfine structure; ultrafine structure v ультратонкая структура.
Väga peeneteraline (alla $1 \mu\text{m}$ osakestega) struktuur.
- 2541 üliplastsus i superplasticity v сверхпластичность.
Materjali võime suurteks plastseteks deformatsioonideks ilma deformatsioontugevnenemiseta.
- 2542 ülipuhas i extra pure; hyperpure v особочистый.
Vähemalt 99,99 % puhtusega metall.
- 2543 ülisulam → supersulam
- 2544 ümberkristall[iseer]umine → ümberkristallisatsioon
- 2545 ümberkristallisatsioon, ümberkristall[iseer]umine i [phase] recrystallization
v перекристаллизация.
Metalli (sulami) kristallstruktuuri muutumine kuumutamisel või jahutamisel tingituna polümorfsetest muutustest metallis või sulami komponentides.

- 2546 ümbersulatus (protsess); ümbersulatamine (operatsioon) i remelting v переплав[ление];
Sulatuse eriliik – tavaliste meetoditega toodetud metalli uuesti sulatamine mittesoovitavate lisandite sisalduse vähendamiseks (vrld. sulatus).
- 2547 X-kiirdefektoskoopia → röntgen[radi]ograafia[defektoskoopia]
- 2548 Young'i moodul → normaalelastsusmoodul